

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកស្ថាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ុចទីណា ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

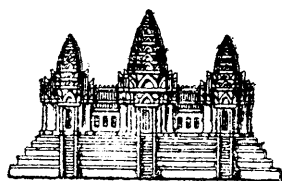
ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្តានដោយ
ប្អូនប្រុស ម៉ាន់ សារ៉េត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើកលែង

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីប៊ែរ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូប សារ៉ា ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវត្តានា និង ឧបាសិកា យុន សុនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និង លោកស្រី រតន៍ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យ៉ឺន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេន (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា រ៉ាវី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីរាជ, ចាន់ណា សុធានីរាជ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូរហង់ (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និង លោក ខួន សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សេ សុផារី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យ៉ឺម សុផារី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និង លោកស្រី ធួរៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះចៅ ព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា រ៉ាន់ លុយ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុខ័ណ្ឌ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ព្រះបិណ្ឌបាទ
និង
សេចក្តីប្រជានាសនៃ
អភិបាលបិណ្ឌ
បណ្ឌិត បុគ្គលបណ្ឌិត
១០៧

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ភ្នំពេញ

គ.ស. ២៥១២

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្ដល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនធម៌ព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete collection of "TRIPITAKA" to the Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

ការម្នាក់

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាមីរាប័ររាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាមីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ ចក្រប្រែកម្មភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រកដ៏ធំ ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានដឹងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគំនួន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ មិត្តព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តបុក្យ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ Rev. Muchaku Seikyo

ប្រធានការិយាល័យ Rev. Sinohara Eiichi

អ្នកចាត់ការ Rev. Matunaga Zendo Rev. Arima Jitsujo Rev. Ito Yoshimichi
Rev. Watai Keiichi Rev. Sugiyama Yoshizumi Rev. Sigeta Shincyo
Rev. Maeda Risyo Rev. Nakajima Kyoshi Mr. Ei Rokusuke

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未會有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、願りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大藏經）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

My dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community.

It gives me a great pleasure to learn that the translation of the " Pali Tripitaka " into Cambodian by the " Tripitaka Commission " of the Buddhist Institute, Phnom Penh has been successfully achieved. The project to translate the Tripitaka was launched in 1930 and took 39 years to complete the whole work only in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but is also an important milestone in the history of publication in Cambodia.

Revival and prosperity of Buddhism in Cambodia is the ardent desire of the Japanese Buddhist Community. It is with this spirit that we have completed this important project and want to present the complete work to the Cambodian Buddhist community. It is a present not only to the Buddhist community in Cambodia but also to the Cambodian people and all the peace loving people in the world.

Cambodia experienced the greatest tragedies of modern times and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount this grief and anger, and to forgive and start working again for world peace.

This great work is a symbol of Japanese Buddhist communities resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and a testimony to the friendship between the people.

Join hands in prayer...
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: Rev. Eiichi Sinohara

Management Team:

Rev. Zendo Matunage Rev. Jitsujo Arima Rev. Yoshimichi Ito
Rev. Keiichi Watai Rev. Yoshizumi Sugiya Rev. Shincyo Sigeta
Rev. Risyo Maeda Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ចុត្តសមភាគ

១០៧

គ.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស បុទ្ទសមោ ភាគោ

អនុលោមតិកទុកប្បដ្ឋានំ

បរិត្តិកហោតទុកំ

[១] បរិត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ ហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ មហាគុតំ ហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច មហាគុតោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។ អប្បមាណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមា-
ណោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
កតេ តីណិ ។

[៣] នអធិបតីយា តីណិ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាសនិសា ។

[៤] បរិត្តោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស ហេតុស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មហាគុតោ
ហេតុ ធម្មោ មហាគុតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បមាណោ ហេតុ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន បទុសមភាគ

អនុលោមតិកទុកប្បជ្ឈាន

បរិវត្តតិកហោតទុកៈ

[១] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្នាក់ ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្នាក់ ប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣] ក្នុងនរោតិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាព ធំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន

អប្បមាណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

(៥) បរិត្តោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស ហេតុស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បរិត្តោ ហេតុ
ធម្មោ មហាគ្គតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មហាគ្គតោ ហេតុ ធម្មោ
មហាគ្គតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ មហាគ្គតោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស ហេតុស្ស
អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អប្បមាណោ ហេតុ
ធម្មោ បរិត្តស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ អប្បមាណោ ហេតុ ធម្មោ មហាគ្គតស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៦) បរិត្តោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស ហេតុស្ស
ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មហាគ្គតោ
ហេតុ ធម្មោ មហាគ្គតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិ-
បតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ មហាគ្គតោ ហេតុ ធម្មោ
បរិត្តស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អប្បមាណោ ហេតុ ធម្មោ អប្បមាណាស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទេ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៥) ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។

(៦) ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចធ្លាវ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវា: ២ ។

[៧] បរិក្ខេប បោត ធម្មា បរិក្ខេប បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរិក្ខេប បោត ធម្មា មហាក្កតស្ស បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ មហាក្កតោ បោត ធម្មា មហាក្កតស្ស បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ មហាក្កតោ បោត ធម្មា បរិក្ខេប បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អប្បមាណោ បោត ធម្មា អប្បមាណស្ស បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បមាណោ បោត ធម្មា បរិក្ខេប បោត ធម្មា ធម្មា អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[៨] បរិក្ខេប បោត ធម្មា បរិក្ខេប បោត ធម្មា ធម្មា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩] បោតយា តីណី អាម្ពណោ ធម្មា អនន្តរា ធម្មា សមនន្តរា ធម្មា សមាជិតោ តីណី អនាមា តីណី និស្សយោ តីណី ឧបនិស្សយោ ធម្មា អនន្តរា តីណី ។

បរិក្ខេបហេតុទុក្ខៈ

[៧] ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូច-
 ធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
 ធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃ
 ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មាន
 ការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្ម-
 ណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨] ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មាន
 ការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងឥតិបត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 អពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមន្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[១០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

[១១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណី ។

[១២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ធ ។

យថា គុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារំ វិវិត្តារេតនំ ។

[១៣] បរិតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ

នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

មហាគ្គតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតោ នហេតុ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា មហាគ្គតំ នហេតុំ

ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-

តុប្បដ្ឋយា មហាគ្គតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ

នហេតុ ច មហាគ្គតោ នហេតុ ច ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អប្បមាណំ នហេតុំ

ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បដ្ឋយា អប្បមាណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

បរិត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[១០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[១១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (បរិត្តត្ថិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[១៣] នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្មារ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
មានការម្មណ៍តូចធ្មារ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ន-
ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្មារ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍
ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានការ-
ម្មណ៍តូចធ្មារផង នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផង អាស្រ័យ
នូវនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន
អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្មារ អាស្រ័យ នូវនហេតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អប្បមាណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិស្តោ នហេតុ-
 ច អប្បមាលោកា នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ភីណិ ។ បរិភំ នហេតុញ្ច មហាគ្គតំ នហេ-
 តុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច បរិស្តោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ បរិភំ នហេតុញ្ច អប្បមា-
 ណំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច បរិស្តោ នហេតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤] ហេតុយា តេសា អារម្មណេ បញ្ច អធិ-
 បតិយា នវ វិគតេ បញ្ច អវិគតេ តេសា ។

[១៥] បរិភំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិស្តោ
 នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

[១៦] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ បញ្ច
 នអធិបតិយា នវ នោវិគតេ បញ្ច ។

[១៧] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ បញ្ច ។

[១៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារោមិសា ។

បរិក្ខេបកហេតុវិញ្ញាណ

នេហតុធម៌ មានការម្នាក់តូចផ្ទុកផង នេហតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណ
 មិនបានផង អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានការ
 ម្នាក់តូចផ្ទុក អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានការម្នាក់តូចផ្ទុកផង នេហ-
 តុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានការម្នាក់តូចផ្ទុក អាស្រ័យ
 នូវនេហតុធម៌ មានការម្នាក់តូចផ្ទុកផង នូវនេហតុធម៌ មានការម្នាក់
 ប្រមាណមិនបានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋយ ។

[១២] ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

[១៣] នេហតុធម៌ មានការម្នាក់តូចផ្ទុក អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌
 មានការម្នាក់តូចផ្ទុក ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤] ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[១៥] ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋយ ។

[១៦] ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋយ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រវេណន្តានីធិបដិច្ចវារៈដែរ ។

(១៩) បរិត្តោ នហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរិត្តោ នហេតុ ធម្មោ មហាក្កតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មហាក្កតោ នហេតុ ធម្មោ មហាក្កតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ មហាក្កតោ នហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បមាណោ នហេតុ ធម្មោ អប្បមាណស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បមាណោ នហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២០) បរិត្តោ នហេតុ ធម្មោ បរិត្តស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២១) អារម្មណោ សត្ត អធិបតីយោ សត្ត អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ ឯកាទស អញ្ញាមញ្ញោ សត្ត ជីវ្ហស្សយេ តេរស ទុបជីវ្ហស្សយេ នវ អវិគតេ តេរស ។

អភិធម្មបំណក អនុលោមន្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[១៩] នរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ នរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ នរោត្តម មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ នរោត្តម មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ នរោត្តម មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ នរោត្តម មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៣ ។

[២០] នរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តម មានការម្នាក់តូចផ្ទាល់ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[២១] ក្នុងការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានព័រៈ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានព័រៈ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានព័រៈ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានព័រៈ៩ ក្នុងសហជាតិប្បច្ច័យ មានព័រៈ១១ ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានព័រៈ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានព័រៈ១៣ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានព័រៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានព័រៈ១៣ ។

បរិក្ខារម្មណតិកហេតុទុក្ខំ

(២២) នហេតុយា បណ្ណាស ន អារម្មណ
បណ្ណាស ។

(២៣) អារម្មណប្បច្ចយា នហេតុយា សត្ត ។

(២៤) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណ សត្ត ។

យថា កុសលន្តិកេ បញ្ញាវាចា ឯវំ វិត្តាវេតងំ ។

បរិក្ខារម្មណតិកហេតុទុក្ខំ ឆិដ្ឋំ ។

បរិក្ខារម្មណតិកហេតុទុក្ខំ

(២៥) បរិក្ខារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិក្ខា-
រម្មណា ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
មហាគ្គតារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតារម្មណា
ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អប្បមា-
ណារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាណារម្មណា
ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

(២៦) ហេតុយា តីណិ អារម្មណ តីណិ
វិគតេ តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

(២៧) នអធិបតិយា តីណិ នបុរេជានេ តីណិ
នបន្តាជានេ តីណិ នអាសេវនេ តីណិ នវិចារកេ
តីណិ នវិជ្ជុយុត្តេ តីណិ ។

បរិច្ឆារម្មណតិកហេតុទុកៈ

[២២] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ។

[២៣] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

[២៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលតិកៈ យ៉ាងណា (បរិគ្គតិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ បរិច្ឆារម្មណតិកហេតុទុកៈ ។

បរិច្ឆារម្មណតិកហេតុទុកៈ

[២៥] ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្ម-
ណ៍ដល់នូវសភាពធំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌
មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ប្រ-
មាណមិនបាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។

[២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៧] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជៈតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ច-

វាសនីសា ។

(២៨) បរិត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តារម្ម-
ណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
មហាគ្គតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ មហាគ្គតារម្មណាស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្ប-
មាណារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អប្បមាណារម្មណាស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៩) បរិត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តារម្ម-
ណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បរិត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ មហាគ្គតា-
រម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ មហាគ្គតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ មហាគ្គ-
តារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ មហាគ្គតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ បរិត្តា-
រម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អប្បមាណារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អប្ប-
មាណារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អប្បមាណារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកវុកប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៨] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៩] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ តូចឆ្មារ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយ ការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មាន ការម្នាក់តូចឆ្មារ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិន បាន ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន

បរិក្ខារមូលាស្សីហេតុទុក្ខំ

បរិក្ខារមូលាស្សី ហេតុស្សី ធម្មស្សី អារម្មណាប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណី ។

[៣០] ហេតុយា តីណី អារម្មណោ សត្ត អធិប-
តិយា សត្ត អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ ឧប្បជិស្សយេ
នវ អវិគតេ តីណី ។

[៣១] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ ។

[៣២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណី ។

[៣៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ សត្ត ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាម្បី ឯវំ វិត្តារតត្ថំ ។

[៣៤] បរិក្ខារមូលំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិក្ខា-
រម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៥] ហេតុយា តីណី អារម្មណោ តីណី អធិ-
បតិយា តីណី អវិគតេ តីណី ។

[៣៦] បរិក្ខារមូលំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បរិក្ខា-
រម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

បរិក្ខារមូលន្តិកហេតុទុកៈ

ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[៣២] ក្នុងនការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៣] ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (បរិក្ខារមូលន្តិកហេតុ)
ទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៣៤] នេហតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវនេហ-
តុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

[៣៦] នេហតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ អាស្រ័យ នូវនេហតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(៣៧) និហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា តីណិ
នវិប្បយុត្តេ តីណិ ។

(៣៨) ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតិយា តីណិ ។

(៣៩) និហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ តីណិ ។
សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនិសា ។

(៤០) បរិត្តារម្មណោ និហេតុ ធម្មោ បរិត្តារម្ម-
ណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ បរិត្តារម្មណោ និហេតុ ធម្មោ មហាគុតា-
រម្មណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ មហាគុតារម្មណោ និហេតុ ធម្មោ មហាគុ-
តារម្មណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ មហាគុតារម្មណោ និហេតុ ធម្មោ
បរិត្តារម្មណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ អប្បមាណារម្មណោ និហេតុ ធម្មោ
អប្បមាណារម្មណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អប្បមាណារម្មណោ និហេតុ
ធម្មោ បរិត្តារម្មណាស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩] ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤០] នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍-
តូចធ្លាវ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ
ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
ធំ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ដោយ
ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ជាបច្ច័យ
នៃនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្លាវ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នហេតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មាន
ការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មាន
ការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍
តូចធ្លាវ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បរិក្ខារម្មណ៍ហេតុទុក្ខំ

(៤១) បរិក្ខារម្មណ៍ នហេតុ ធម្មា បរិក្ខារម្មណ៍ ស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៤២) អារម្មណ៍ សត្ត អធិបតីយា សត្ត អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ អវិគតេ តីណី ។

(៤៣) នហេតុយា នវ នអារម្មណ៍ នវ ។

(៤៤) អារម្មណប្បច្ចយា នហេតុយា សត្ត ។

(៤៥) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណ៍ សត្ត ។
យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាច្ឆិ ឯវំ វិត្តារេតព្វំ ។

បរិក្ខារម្មណ៍ហេតុទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

បរិក្ខារម្មណ៍ហេតុទុក្ខំ

(៤៦) ហីនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហីនោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ មជ្ឈិមំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មជ្ឈិមោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បណីតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បណីតោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

ហ័នត្ថិកហេតុទុកៈ

[៤១] នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្មារ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុ-
ធម៌ មានការម្មណ៍តូចធ្មារ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៤២] ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[៤៤] នហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៤៥] ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (បរិគ្គារម្មណត្ថិក-
ហេតុទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ បរិគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុកៈ ។

ហ័នត្ថិកហេតុទុកៈ

[៤៦] ហេតុធម៌ ថោកទាប អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ថោក-
ទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ដ៏ខ្ពង់ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ដ៏ខ្ពង់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧] ហេតុយោ តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
គតេ តីណិ ។

[៤៨] នអធិបតិយា តីណិ នបុរេជានេ តីណិ
នបច្ឆាជានេ តីណិ នអាសេវនេ តីណិ នវិចារកេ
តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៤៩] ហីនោ ហេតុ ឆម្មោ ហីនស្ស ហេតុស្ស
ឆម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មជ្ឈិមោ ហេតុ
ឆម្មោ មជ្ឈិមស្ស ហេតុស្ស ឆម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បណីតោ ហេតុ ឆម្មោ បណីតស្ស
ហេតុស្ស ឆម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥០] ហីនោ ហេតុ ឆម្មោ ហីនស្ស ហេតុស្ស
ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហីនោ ហេតុ
ឆម្មោ មជ្ឈិមស្ស ហេតុស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ មជ្ឈិមោ ហេតុ ឆម្មោ មជ្ឈិមស្ស
ហេតុស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្សឺណាប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៨] ក្នុងនគធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤៩] ហេតុធម៌ ថោកទាប ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោក-

ទាប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ជាបច្ច័យ នៃ

ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ដ៏ខ្ពង់ ជា

បច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ដ៏ខ្ពង់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥០] ហេតុធម៌ ថោកទាប ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោក-

ទាប ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ ថោកទាប ជាបច្ច័យ នៃ

ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ យ៉ាង

កណ្តាល ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

មជ្ឈិមោ ហេតុ ធម្មា ហីនស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បណីតោ ហេតុ
 ធម្មា មជ្ឈិមស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥០] ហីនោ ហេតុ ធម្មា ហីនស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មជ្ឈិមោ
 ហេតុ ធម្មា មជ្ឈិមស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ មជ្ឈិមោ ហេតុ ធម្មា ហី-
 នស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បណីតោ ហេតុ ធម្មា បណីតស្ស ហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៥២] ហីនោ ហេតុ ធម្មា ហីនស្ស ហេតុ-
 ស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។
 មជ្ឈិមោ ហេតុ ធម្មា មជ្ឈិមស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ បណីតោ ហេតុ
 ធម្មា បណីតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

ប៉ិនត្រួតហេតុទុកៈ

ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោកទាប ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ដ៏ឧត្តម ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ យ៉ាង
 កណ្តាល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[៥១] ហេតុធម៌ ថោកទាប ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោក
 ទាប ដោយអធិបត្ថិប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ជាបច្ច័យ
 នៃហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ដោយអធិបត្ថិប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ យ៉ាង
 កណ្តាល ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោកទាប ដោយអធិបត្ថិប្បច្ច័យ ។
 ហេតុធម៌ ដ៏ឧត្តម ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ដ៏ឧត្តម ដោយអធិបត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។

[៥២] ហេតុធម៌ ថោកទាប ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ថោក
 ទាប ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល
 ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ យ៉ាងកណ្តាល ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
 ហេតុធម៌ ដ៏ឧត្តម ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ដ៏ឧត្តម ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[៥៣] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ បញ្ច អនិ-
បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន សហ-
ជាតេ ភីណិ អញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ ជិស្សយេ ភីណិ
ឧបជិស្សយេ អដ្ឋ អវិគតេ ភីណិ ។

[៥៤] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

[៥៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ។

[៥៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ បញ្ច ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាម្យំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

[៥៧] ហីនំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហីនោ នហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

យថា សង្កលិដ្ឋតិកហេតុទុកំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

ហេតុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

មិច្ឆត្ថិកហេតុទុកំ

[៥៨] មិច្ឆត្ថនិយតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មិច្ឆត្ថ-
និយតោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៥៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណាប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតីប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអពាមពាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៨ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៥៤] ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណាប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៩ ។

[៥៥] ក្នុងនការម្មណាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៥៦] ក្នុងការម្មណាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋាយ ។
 បញ្ជាក់វារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា (ហ៊ុនត្តិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៥៧] នេហតុធម៌ ថោកទាប អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ ថោក-
 ទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

សង្ឃិល្លដ្ឋតិកៈ ហេតុទុកៈ យ៉ាងណា (ហ៊ុនត្តិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ ហ៊ុនត្តិកហេតុទុកៈ ។

មិច្ឆត្តិកហេតុទុកៈ

[៥៨] ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវហេតុ-
 ធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

មិច្ឆត្តិកហេតុទុក្ខំ

សម្មត្ថនិយតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សម្មត្ថនិយតោ ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនិយតំ ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៩] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ តីណី អនិ-
 បតិយា តីណី អវិកតេ តីណី ។

[៦០] នអនិបតិយា ទ្វេ នបុរេជានេ តីណី
 នបច្ឆាជានេ តីណី នអាសវនេ ឯកំ នវិចារកេ
 តីណី នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៦១] មិច្ឆត្ថនិយតោ ហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្ថនិយ-
 តស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សម្មត្ថនិយតោ ហេតុ ធម្មោ សម្មត្ថនិយតស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

មិច្ឆត្តិកហេតុទុក្ខៈ

ហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានសភាព
ត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ហេតុធម៌ មាន
សភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ។

[៦០] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦១] ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
ធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ហេតុធម៌ មាន
សភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃ
ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៦២) មិច្ឆត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សម្មត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ
ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ ហេតុ
ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៦៣) សម្មត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ សម្មត្តនិយ-
តស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ទ្វេ ។ អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៦៤) មិច្ឆត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សម្មត្ត-
និយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ
អនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយតស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ វីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមគ្គិកទុកប្បដ្ឋាន

[៦២] ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃ
ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង
ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ
នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ហេតុធម៌
មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង
ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។

[៦៣] ហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេ-
តុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិន
ទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៦៤] ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេ-
តុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានស-
ភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
ធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានសភាព
មិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៦៥) មិច្ឆត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយ-
 តស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ មិច្ឆត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សម្មត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ សម្មត្តនិយតស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សម្មត្តនិយតោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ-
 តោ ហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ ហេតុ
 ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ ហេតុ ធម្មោ
 សម្មត្តនិយតស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៦៦) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា តីណិ អនន្តរេ បញ្ច សមនន្តរេ បញ្ច ស-
 ហជាតេ តីណិ ឧបនិស្សយេ សត្ត អវិកតេ តីណិ ។

(៦៧) នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត ។

(៦៨) ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ។

មិច្ឆត្តតិកហេតុទុកៈ

(៦៥) ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៦៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្ស្នោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៦៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្ស្នោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(៦៨) ក្នុងនការម្ស្នោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[៧០] មិច្ឆត្ថនិយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មិច្ឆត្ថ-
 និយតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មិច្ឆត្ថនិយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ សម្មត្ថ-
 និយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សម្មត្ថនិយតោ នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សម្មត្ថនិយតំ នហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា សម្មត្ថនិយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 សម្មត្ថនិយតោ នហេតុ ច អនិយតោ នហេតុ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អនិយតំ នហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ មិច្ឆត្ថនិយតំ នហេតុញ្ច អនិយតំ
 នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ សម្មត្ថនិយតំ នហេតុញ្ច
 អនិយតំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៦៩) ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុបលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (មិច្ឆត្ថតិករហត្ថទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

(៧០) នរហត្ថធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថ-
ធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ ។
នរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាព
ខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។ នរហ-
ត្ថធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាព
ត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ នរហត្ថធម៌ មាន
សភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ នរហត្ថធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
ក្តី នរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀងក្តី អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មាន
សភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ ។ នរហត្ថធម៌
មានសភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ នរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀង
អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀងផង នូវនរហត្ថធម៌
មានសភាពមិនទៀងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ ។
នរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាព
ត្រូវនឹងទៀងផង នូវនរហត្ថធម៌ មានសភាពមិនទៀងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហត្ថប្បច្ច័យ ។

មិច្ឆត្តនិកាយោគទុក្ខំ

[៧០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អធិប-
តិយា នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[៧១] អនិយតំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ
នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

[៧២] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ បញ្ច
នអធិបតិយា ភីណិ នោវិគតេ បញ្ច ។

[៧៣] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ បញ្ច ។

[៧៤] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ ។
សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាសនិសា ។

[៧៥] មិច្ឆត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយត-
ស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ សម្បត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស នហេតុស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ
នហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ នហេតុ
ធម្មោ សម្បត្តនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

មិច្ឆត្តិកហេតុៗ៖

[៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧២] នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង អាស្រ័យ នូវនហេតុ-
ធម៌ មានសភាពមិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនាវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

[៧៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៥] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧៦] នហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេ-
តុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មាន
សភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃ
នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នហេតុធម៌
មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ
នៃនហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៧៧] មិច្ឆត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយ-
 តស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ភីណិ ។ សម្មត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ
 សម្មត្តនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សម្មត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ
 អនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ភីណិ ។ អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិ-
 យតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ សម្មត្តនិយតស្ស
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៨] មិច្ឆត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សម្មត្តនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ អនិយតស្ស នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ ន-
 ហេតុ ធម្មោ មិច្ឆត្តនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិយតោ នហេតុ ធម្មោ

អភិធម្មបំណក អនុលោមត្តិក រុក្ខប្បដ្ឋាន

(៧៧) នហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

(៧៨) នហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានសភាពមិនទៀង

មគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុក្ខំ

សម្មត្ថនិយតស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។

[៧៩] អារម្មណោ បញ្ច អធិបតីយា អដ្ឋ អនន្តរេ
បញ្ច សមនន្តរេ បញ្ច សហជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញ
តីណី និស្សយេ តេរស ឧបនិស្សយេ សត្ត អវិ-
គតេ តេរស ។

[៨០] នហេតុយា តេរស នអារម្មណោ តេរស
នអធិបតីយា តេរស ។

[៨១] អារម្មណប្បច្ចយោ នហេតុយា បញ្ច ។

[៨២] នហេតុប្បច្ចយោ អារម្មណោ បញ្ច ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាច្ឆំ វរំ វិត្តារេតតំ ។

មិច្ឆត្ថិកហេតុទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

មគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុក្ខំ

[៨៣] មគ្គារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គារម្ម-
ណោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
មគ្គហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេតុកោ
ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

មគ្គារម្មណត្តិកហេតុទុកៈ

ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងឡើង ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។

[៧៩] ក្នុងការម្មណបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិបច្ច័យ មាន
វារៈ ៨ ក្នុងអនន្តរបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរបច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងសហជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអពាមពាបច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងឧបនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតបច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៨០] ក្នុងនេហតុបច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ក្នុងនការម្មណបច្ច័យ
មានវារៈ ១៣ ក្នុងអធិបតិបច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៨១] ក្នុងនេហតុបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះការម្មណបច្ច័យ ។

[៨២] ក្នុងការម្មណបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនេហតុបច្ច័យ ។

បញ្ជាក់វារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា (មិច្ឆត្ថិតិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ មិច្ឆត្ថិតិកហេតុទុកៈ ។

មគ្គារម្មណត្តិកហេតុទុកៈ

[៨៣] ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
ធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មាន
មគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបំណី អនុលោមត្ថិក្កៈ កុហ្មដ្ឋានំ

មត្តាធិបតី ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មត្តាធិបតី ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ បញ្ច ។ មត្តារម្មណំ
 ហេតុញ្ច មត្តាធិបតី ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច មត្តារម្ម-
 ណោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ តីណិ
 មត្តហេតុកំ ហេតុញ្ច មត្តាធិបតី ហេតុញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច មត្តហេតុកោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយោ តីណិ ។

(៨៤) ហេតុយា សត្តរស អភិគតេ សត្តរស ។

(៨៥) នមធិបតីយា សត្តរស នប្បវេជានតេ
 សត្តរស នអាសេវនេ នវ នវិទានតេ សត្តរស នវិប្ប-
 យុត្តេ សត្តរស ។

សហជាតវារោបិ សប្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនីសា ។

(៨៦) មត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ មត្តារម្មណា-
 ស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ មត្តហេតុកោ ហេតុ ធម្មោ មត្តហេតុ-
 កស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ មត្តាធិបតី ហេតុ ធម្មោ មត្តាធិបតីស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។
 មត្តារម្មណោ ហេតុ ច មត្តាធិបតី ហេតុ ច ធម្មោ

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមត្ថិកកប្បដ្ឋាន

ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានមគ្គជា
 អធិបតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង
 នូវហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុផង នូវហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

(៨២) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ក្នុងអវិជ្ជាប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១៧ ។

(៨៣) ក្នុងនអធិបតីប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ១៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ១៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៨៤) ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ដោយហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ
 នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។
 ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី

មគ្គាវចនណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ភីណី ។ មគ្គហេតុកោ ហេតុ ច មគ្គា-
 ធិបតិ ហេតុ ច ធម្មា មគ្គហេតុកស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណី ។

(៨៧) មគ្គហេតុកោ ហេតុ ធម្មា មគ្គាវចន-
 ណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ មគ្គហេតុកោ ហេតុ ធម្មា មគ្គាធិបតិស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ភីណី ។ មគ្គាធិបតិ ហេតុ ធម្មា មគ្គាធិបតិស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ភីណី ។ មគ្គហេតុកោ ហេតុ ច មគ្គាធិបតិ ហេតុ
 ច ធម្មា មគ្គាវចនណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណី ។

(៨៨) មគ្គាវចនោ ហេតុ ធម្មា មគ្គាវចនណាស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណី ។
 មគ្គហេតុកោ ហេតុ ធម្មា មគ្គហេតុកស្ស ហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។
 មគ្គាធិបតិ ហេតុ ធម្មា មគ្គាធិបតិស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។

មគ្គារម្មណត្តិកហេតុវគ្គៈ

ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី ហេតុធម៌ មានមគ្គជា
 អធិបតីក្តី ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[៨៧] ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មាន
 មគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយភារម្មណប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយភារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ដោយភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុក្តី ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
 ធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៨] ហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ដោយអធិប-
 តីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃ
 ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

មគ្គារម្មណោ ហេតុ ច មគ្គាធិបតិ ហេតុ ច ធម្មា
 មគ្គារម្មណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ តីណិ ។ មគ្គហេតុតោ ហេតុ ច មគ្គា-
 ធិបតិ ហេតុ ច ធម្មា មគ្គារម្មណស្ស ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។

[៨៩] មគ្គារម្មណោ ហេតុ ធម្មា មគ្គារម្មណ-
 ស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 តីណិ ។ មគ្គាធិបតិ ហេតុ ធម្មា មគ្គាធិបតិស្ស
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តី-
 ណិ ។ មគ្គារម្មណោ ហេតុ ច មគ្គាធិបតិ ហេតុ
 ច ធម្មា មគ្គារម្មណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អន-
 ន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

[៩០] ហេតុយា សត្តរស អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា ឯកវីស អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ ស-
 ហជាតេ សត្តរស អញ្ញមញ្ញេ សត្តរស និស្សយេ
 សត្តរស ឧបនិស្សយេ ឯកវីស អវិភតេ សត្តរស ។

[៩១] នហេតុយា ឯកវីស នអារម្មណេ សត្តរស ។

[៩២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ សត្តរស ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ក្តី ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី ជា
បច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

[៨៩] ហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌
មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ក្តី ហេតុធម៌
មានមគ្គជាអធិបតីក្តី ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងភារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧
ក្នុងអកាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

[៩១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៧ ។

[៩២] ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

មគ្គារម្មណត្តិកយោគៗកំ

(៧៣) និហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវំ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៧៤) មគ្គារម្មណំ និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គា-
 រម្មណោ និហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មគ្គារម្មណំ និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គាធិបតី និហេ-
 តុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា មគ្គារម្មណំ
 និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គារម្មណោ និហេតុ ច មគ្គា-
 ធិបតី និហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណី ។ មគ្គហេតុកំ និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គ-
 ហេតុកោ និហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មគ្គហេតុកំ និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គាធិបតី
 និហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា មគ្គហេតុកំ
 និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេតុកោ និហេតុ ច
 មគ្គាធិបតី និហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណី ។ មគ្គាធិបតី និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 មគ្គាធិបតី និហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មគ្គាធិបតី និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គារម្មណោ
 និហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា មគ្គាធិបតី
 និហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេតុកោ និហេតុ ធម្មោ

មគ្គារម្មណត្តិកហេតុទុក្ខៈ

(៧៣) ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។
បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា (មគ្គារម្មណត្តិកហេតុទុក្ខៈ)
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

(៧៤) នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិក្តី អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិក្តី អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា មត្តាធិបតី នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 មត្តារម្មណោ នហេតុ ច មត្តាធិបតី នហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា មត្តាធិបតី នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច មត្តហេតុកោ នហេតុ ច មត្តាធិបតី នហេតុ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ មត្តារម្មណំ
 នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច មត្តារម្ម-
 ណោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា មត្តា-
 រម្មណំ នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 មត្តាធិបតី នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មត្តារម្មណំ នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច មត្តារម្មណោ នហេតុ ច មត្តាធិបតី នហេតុ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ មត្តហេ-
 តុកំ នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 មត្តហេតុកោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 មត្តហេតុកំ នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច មត្តាធិបតី នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា មត្តហេតុកំ នហេតុញ្ច មត្តាធិបតី នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច មត្តហេតុកោ នហេតុ ច មត្តាធិបតី
 នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍
 ក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គ
 ជាអធិបតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គ
 ជាហេតុក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
 នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជា
 អារម្មណ៍ផង នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង
 នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី
 អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង នូវនហេតុធម៌ មាន
 មគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជា
 ហេតុផង នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុផង នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គ
 ជាអធិបតីក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុផង នូវនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតីផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

មគ្គាម្ពណគ្គិកហេតុទុក្ខំ

(៧៥) ហេតុយា សត្តរស អារម្មណេ សត្តរស
អវិគតេ សត្តរស ។

(៧៦) មគ្គារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គា-
រម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៧) នហេតុយា ឯកំ នអធិបតីយា សត្ត-
រស នបុរេជានេ សត្តរស នបច្ឆាជានេ សត្តរស
នអាសវនេ នវ នវិចារកេ សត្តរស នវិប្បយុត្តេ
សត្តរស ។

(៧៨) ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតីយា សត្តរស ។

(៧៩) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ។
សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវារសទិសា ។

(១០០) មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គា-
រម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គាធិ-
បតីស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គារម្ម-
ណាស្ស នហេតុស្ស ច មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស
ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។

មគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុកៈ

[៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

[៩៦] នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៧ ក្នុងនសាសនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

[៩៨] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៩] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១០០] នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នហេតុធម៌
មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង
នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្មោ មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គាធិបតី ន-
 ហេតុ ធម្មោ មគ្គារម្មណស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្ម-
 ោ មគ្គារម្មណស្ស នហេតុស្ស ច មគ្គាធិបតីស្ស
 នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ច មគ្គាធិបតី
 នហេតុ ច ធម្មា មគ្គារម្មណស្ស នហេតុស្ស ធម្ម-
 ស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[១០០] មគ្គារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គារម្ម-
 ណស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ តីណី ។ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គហេ-
 តុកស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គារម្មណស្ស
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 មគ្គហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ មគ្គាធិបតីស្ស នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។
 មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្មោ មគ្គាធិបតីស្ស នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ
 ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃ
 នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ នហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង នៃ
 នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[១០១] នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌
 មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
 មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មានមគ្គជា
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃន-
 ហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

មគ្គារម្មណភិក្ខុហេតុទុក្ខំ

មគ្គារម្មណោ នហេតុ ច មគ្គាធិបតី នហេតុ ច ធម្មា
 មគ្គារម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ភីណិ ។ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ច
 មគ្គាធិបតី នហេតុ ច ធម្មា មគ្គហេតុកស្ស នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

(១០២) មគ្គារម្មណោ នហេតុ ធម្មា មគ្គារម្ម-
 ណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ មគ្គារម្មណោ នហេតុ ធម្មា មគ្គាធិបតីស្ស
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គា-
 រម្មណោ នហេតុ ធម្មា មគ្គារម្មណាស្ស នហេតុស្ស ច
 មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ភីណិ ។ មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្មា
 មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្មា មគ្គា-
 រម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ មគ្គាធិបតី នហេតុ ធម្មា មគ្គារម្ម-
 ណាស្ស នហេតុស្ស ច មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស
 ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។

មគ្គារម្មណ៍ក្នុងហេតុវិញ្ញាណក្ខន្ធារម្មណ៍ក្នុង

នេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ក្នុង នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអធិបតីបច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្នុង នេហតុធម៌ មានមគ្គជា
 អធិបតីក្នុង ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ដោយអធិបតីបច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ។

[១០២] នេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌
 មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអនន្តរបច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្ម-
 ណ៍ ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយអនន្តរបច្ច័យ
 នេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជា
 ភារម្មណ៍ផង នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ដោយអនន្តរបច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ដោយអនន្តរបច្ច័យ នេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជា
 បច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ ដោយអនន្តរបច្ច័យ នេហតុ-
 ធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាភារម្មណ៍ផង
 នៃនេហតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីផង ដោយអនន្តរបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

មគ្គារម្មណោ នហេតុ ច មគ្គាធិបតី នហេតុ ច
 ធម្មា មគ្គារម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យាជ្ជយេន បច្ចយោ តីណី ។

[១០៣] មគ្គារម្មណោ នហេតុ ធម្មា មគ្គា-
 រម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យាជ្ជ-
 យេន បច្ចយោ តីណី ។ មគ្គហេតុកោ នហេតុ
 ធម្មា មគ្គហេតុកស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យវ្យាជ្ជយេន បច្ចយោ បញ្ច ។ មគ្គាធិបតី នហេតុ
 ធម្មា មគ្គាធិបតីស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយវ្យាជ្ជយេន បច្ចយោ បញ្ច ។ មគ្គារម្មណោ
 នហេតុ ច មគ្គាធិបតី នហេតុ ច ធម្មា មគ្គារម្មណាស្ស
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យាជ្ជយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ មគ្គហេតុកោ នហេតុ ច មគ្គាធិបតី ន-
 ហេតុ ច ធម្មា មគ្គហេតុកស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយវ្យាជ្ជយេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[១០៤] អារម្មណោ នវ អធិបតីយា ឯកវីស
 អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ សត្ត-
 រសេ អញមញ្ញេ សត្តរសេ និស្សយេ សត្តរសេ

អវិជ្ជាបិណ្ឌ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី ជា
បច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

[១០៣] នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុ-
ធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិ-
បតី ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក្តី នហេតុធម៌ មាន
មគ្គជាអធិបតីក្តី ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌ មានមគ្គជាហេតុក្តី
នហេតុធម៌ មានមគ្គជាអធិបតីក្តី ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានមគ្គជា
ហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១០៤] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតីប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសមន-
ន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុង
អពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧

ឧប្បន្នតិកហេតុទុកំ

ឧបនិស្សយេ ឯករឹស អវិគតេ សត្តរស ។

[១០៥] នហេតុយា ឯករឹស នអារម្មណេ
ឯករឹស ។

[១០៦] អារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុយា នវ ។

[១០៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បី ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

មគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុកំ និម្មិតំ ។

ឧប្បន្នតិកហេតុទុកំ

[១០៨] ឧប្បន្នោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧប្បន្នា
ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ហេតុនំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[១០៩] អនុប្បន្នោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
អនុប្បន្នា ហេតុ ទេតោបរិយញ្ញាណស្ស អារម្មណា-
ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទេ ។

ឧប្បន្នតិកហេតុទុកៈ

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

[១០៥] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ។

[១០៦] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

[១០៧] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (មគ្គារម្មណត្ថិកៈហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ មគ្គារម្មណត្ថិកហេតុទុកៈ ។

ឧប្បន្នតិកហេតុទុកៈ

[១០៨] ហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ពួកហេតុ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[១០៩] ហេតុធម៌ មិនកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ពួកហេតុ មិនកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃចេតាបរិយញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១១០] ឧប្បន្នោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។
 ... សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិទាកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បេ ។ ... អវិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១១១] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតីយា ភីណិ សហជាតេ ឯកំ អញ្ញមញ្ញេ ឯកំ និស្សយេ ឯកំ ឧបនិស្សយេ ទ្វេ អវិកតេ ឯកំ ។

[១១២] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ទ្វេ ។

[១១៣] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឯកំ ។

[១១៤] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវាអ្វី ឯវំ វិត្ថារេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[១១០] ហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១១២] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១១៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៤] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (ឧប្បន្ទតិកេហតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[illegible]

(၁၀၁) ခုပ္ပညော ဂဟေရု ခမ္မာ ခုပ္ပညန္တု
 ဂဟေရုန္တု ခမ္မန္တု ခမ္မိပရိပုပ္ဖဏ္ဍယေ ဂဟေရု ၁
 ခမ္မညော ဂဟေရု ခမ္မာ ခုပ္ပညန္တု ဂဟေရု
 ခမ္မန္တု ခမ္မိပရိပုပ္ဖဏ္ဍယေ ဂဟေရု ၁ ခုပ္ပညန္တု
 ဂဟေရု ခမ္မာ ခုပ္ပညန္တု ဂဟေရု ခမ္မန္တု
 ခမ္မိပရိပုပ္ဖဏ္ဍယေ ဂဟေရု ၁

(၁၀၈) ခုပ္ပုဉ္ဇော သင်္ဃာနု ခုပ္ပုဉ္ဇော
 သင်္ဃာနုဉ္ဇော ခုပ္ပုဉ္ဇော နာမာနုပ္ပုဉ္ဇောယံ ခုပ္ပုဉ္ဇော
 . . . နာမာနုပ္ပုဉ္ဇောယံ ခုပ္ပုဉ္ဇော နာမာနုပ္ပုဉ္ဇောယံ
 ခုပ္ပုဉ္ဇော ၁

(၁၀၆) ခုပ္ပုဏ္ဏ၊ ဂဟေရ၊ ငါး၊ ခုပ္ပုဏ္ဏ၊
 ဂဟေရ၊ ငါး၊ ခုပ္ပုဏ္ဏ၊ ဂဟေရ၊ ငါး၊ ခုပ္ပုဏ္ဏ၊
 ဂဟေရ၊ ငါး၊ ခုပ္ပုဏ္ဏ၊ ဂဟေရ၊ ငါး၊ ခုပ္ပုဏ္ဏ၊

ឧប្បន្នតិករោតុក្ករៈ បដិច្ចវារៈ

[១១៥] នហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
កើតឡើងហើយ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មិនទាន់
កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយ
ការមូលាប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ដែលប្រឆន្ននឹងកើតឡើង ជាបច្ច័យ
នៃនហេតុធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។

[១១៦] នហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
កើតឡើងហើយ ដោយអធិបត្តិប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មិនទាន់កើតឡើង
ហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ដោយអធិបត្តិប្បច្ច័យ ។
នហេតុធម៌ ដែលប្រឆន្ននឹងកើតឡើង ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ ដែលកើត
ឡើងហើយ ដោយអធិបត្តិប្បច្ច័យ ។

[១១៧] នហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
ដែលកើតឡើងហើយ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
អពាមពាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១១៨] នហេតុធម៌ កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌
ដែលកើតឡើងហើយ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ មិន
ទាន់កើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ

អភិធម្មចំណីកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧប្បាទី នហេតុ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស នហេតុស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(១១៩) អារម្មណេ ភីណិ អនិបតិយា ភីណិ
សហជាតេ ឯកំ អញ្ញាមញ្ញា ឯកំ និស្សយេ ឯកំ
ឧបនិស្សយេ ភីណិ អវិគតេ ឯកំ ។

(១២០) នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណេ ភីណិ ។

(១២១) អារម្មណប្បច្ចយា នហេតុយា ភីណិ ។

(១២២) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ភីណិ ។

ឧប្បន្នតិកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អតីតតិកិហោតុទុកំ

(១២៣) បច្ចប្បដ្ឋោ ហេតុ ធម្មោ បច្ចប្បន្នស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(១២៤) អតីតោ ហេតុ ធម្មោ បច្ចប្បន្នស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

(១២៥) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ
ទ្វេ អនិបតិយា ភីណិ សហជាតេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នហតុធម៌ ដែលប្រុងនឹងកើតឡើង ជាបច្ច័យ
នៃនហតុធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១១៩] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១២០] ក្នុងនហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[១២១] ក្នុងនហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

[១២២] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ឧប្បន្នតិកហេតុទុកៈ ។

អតីតតិកហោតិទុកៈ

[១២៣] ហេតុធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ជា
បច្ចុប្បន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១២៤] ហេតុធម៌ ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ជា
បច្ចុប្បន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អញ្ញមញ្ញ ឯកំ និស្សយេ ឯកំ ឧបនិស្សយេ
 ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ ឥន្ទ្រិយេ ឯកំ មក្កេ ឯកំ
 សម្បយុត្តេ ឯកំ អត្ថិយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

[១២៦] និហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ទ្វេ ។

[១២៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឯកំ ។

[១២៨] និហេតុយា អារម្មណេ ទ្វេ ។

[១២៩] អតីតោ និហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស
 និហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 អនាគតោ និហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស និហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បច្ចុប្បន្នោ
 និហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស និហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[១៣០] អារម្មណេ ភីណិ អធិបតិយា ភីណិ ស-
 ហាជានេ ឯកំ អញ្ញមញ្ញ ឯកំ និស្សយេ ឯកំ ឧប-
 និស្សយេ ភីណិ អាសវានេ ឯកំ កម្មេ ទ្វេ វិចារកេ
 ឯកំ ឥន្ទ្រិយេ ឯកំ មក្កេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ឯកំ

អតីតត្ថិកហេតុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងត្ថ-
 ន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ។

(១២៦) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។

(១២៧) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១២៨) ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

(១២៩) នហេតុធម៌ ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ ជា
 បច្ចុប្បន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ជាអនាគត ជាបច្ច័យ
 នៃនហេតុធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ជា
 បច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

(១៣០) ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងត្ថន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិយោ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

[១៣១] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណេ ភីណិ ។

[១៣២] អារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុយា ភីណិ ។

[១៣៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណិ ។

អភិធម្មិកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មិកាម្មណត្ថិកហេតុទុកំ

[១៣៤] អភិការម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អ-
ភិការម្មណេ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អនាគតារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនាគតារម្មណេ
ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ បច្ចុប្បន្នា-
រម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បច្ចុប្បន្នារម្មណេ ហេ-
តុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៣៥] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
គតេ ភីណិ ។

[១៣៦] នអធិបតិយា ភីណិ នបុរេជាតេ ភីណិ
នបច្ឆាជាតេ ភីណិ នអាសេវនេ ភីណិ នវិហតេ
ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

អវិជ្ជាបដិក អនុលោមត្តិកទុក្ខដ្ឋាន

ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

(១៣១) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

(១៣២) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋាយ ។

(១៣៣) ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ ។
ចប់ អត្ថត្ថិកហេតុទុក្ខៈ ។

អវិជ្ជាបដិក អនុលោមត្ថិកហេតុទុក្ខៈ

(១៣៤) ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអតីត អាស្រ័យ នូវ
ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអនាគត អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ហេតុធម៌
មានការម្មណ៍ជាចចប្បដ្ឋាន អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាចចប្បដ្ឋាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(១៣៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

(១៣៦) ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកាលេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។

អតីតារម្មណគ្គិកហេតុទុក្ខំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាសនិសា ។

[១៣៧] អតីតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អតីតា-
រម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បប្បយេន ប-
ច្ចយោ ។ អនាគតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អនាគ-
តារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បប្បយេន
បច្ចយោ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្ប-
ន្នារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បប្បយេន
បច្ចយោ ។

[១៣៨] អតីតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អតីតា-
រម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បប្បយេន
បច្ចយោ អតីតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អនាគតារ-
ម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បប្បយេន
បច្ចយោ អតីតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នា-
រម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បប្បយេន
បច្ចយោ ។ អនាគតារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អនា-
គតារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បប្ប-
យេន បច្ចយោ តីណិ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ហេតុ
ធម្មោ បច្ចុប្បន្នារម្មណាស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បប្បយេន បច្ចយោ តីណិ ។

អធិការមូលាភិក្កហេតុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៣៧] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
មានការម្នាក់ជាអតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់
ជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃ
ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣៨] ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
មានការម្នាក់ជាអតីត ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់
ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត ដោយការ
ម្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
ធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌
មានការម្នាក់ជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជា
អនាគត ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុធម៌ មាន
ការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន
ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៣៩] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អនិ-

បតិយា សត្ត អនន្តរេ ធិ សមនន្តរេ ធិ សហ-
ជាតេ តីណិ អញ្ញាមញ្ញេ តីណិ ជិស្សយេ តីណិ
ឧបជិស្សយេ នវ អវិគតេ តីណិ ។

[១៤០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

[១៤១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ ។

[១៤២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មំ ឃំ វិត្តារេតតំ ។

[១៤៣] អតីតារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

អតីតារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អនាគតារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនាគតារម្ម-

ណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

បច្ចុប្បន្នារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច បច្ចុប្បន្នារម្មណោ

នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៤៤] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ

អនិបតិយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមន្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[១៣៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងវេទិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ
 ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអតាមញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ។

[១៤១] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤២] ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។
 បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា (អតីតារម្មណត្ថិតិហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[១៤៣] នហេតុធម៌ មានអារម្មណ៍ជាអតីត អាស្រ័យ នូវន-
 ហេតុធម៌ មានអារម្មណ៍ជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 នហេតុធម៌ មានអារម្មណ៍ជាអនាគត អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានអា-
 រម្មណ៍ជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ នហេតុធម៌
 មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុ-
 ប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងវេទិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អតីតារម្មណត្តិកហេតុទុក្ខំ

(១៤៥) នហេតុយា តីណិ នអធិបតីយា តីណិ
 នបុរេជាតេ តីណិ នបច្ឆាជាតេ តីណិ នអាសេវនេ
 តីណិ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ តីណិ នឈានេ
 ឯកំ នមក្កេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ ។
 សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសទិសា ។

(១៤៦) អតីតារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ អតីតា-
 រម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ។ អនាគតារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ
 អនាគតារម្មណាស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ
 នហេតុ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នារម្មណាស្ស នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(១៤៧) អារម្មណោ នវ អធិបតីយា សត្ត អវិ-
 គតេ តីណិ ។

(១៤៨) នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ ។

(១៤៩) អារម្មណាប្បច្ចយោ នហេតុយា នវ ។

អតីតការម្មណ៍ត្រូវហេតុទុក្ខៈ

[១៤៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៤៦] នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃន-
 ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអតីត ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
 នហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានការ-
 ម្មណ៍ជាអនាគត ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ នហេតុធម៌
 មានការម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃនហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ ជា
 បច្ចុប្បន្ន ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៧] ក្នុងការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៨] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះការម្មណ៍ប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥០] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា តុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្មិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អភិការម្មណត្ថិកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អដ្ឋត្ថិកហេតុទុកំ

[១៥១] អដ្ឋត្ថំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថោ

ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

តហិទ្ធា ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា ហេតុ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៥២] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

[១៥៣] នអធិបតិយា ទ្វេ នបុរេជានេ ទ្វេ

នបន្តាជានេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ

នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនិសា ។

[១៥៤] អដ្ឋត្ថោ ហេតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស

ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

តហិទ្ធា ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធា ហេតុស្ស ធម្មស្ស

ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[១៥០] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
 បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (អតីតារម្មណត្ថិកហេតុទុកៈ)
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។
 ចប់ អតីតារម្មណត្ថិកហេតុទុកៈ ។

វេជ្ជវត្ថិកិហោតិទុកៈ

[១៥១] ហេតុធម៌ ខាងក្នុង កាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ខាងក្នុង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ខាងក្រៅ កាស្រ័យ
 នូវហេតុធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១៥៣] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកាលសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៥៤] ហេតុធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ខាងក្នុង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 ខាងក្រៅ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៥] អដ្ឋត្ថោ ហេតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អដ្ឋត្ថោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តហិទ្ធោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តហិទ្ធោ ហេតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៦] អដ្ឋត្ថោ ហេតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តហិទ្ធោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៧] អដ្ឋត្ថោ ហេតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ តហិទ្ធោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៨] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិបតីយា ទ្វេ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ ទ្វេ អញ្ចាមញ្ញោ ទ្វេ វិស្សយេ ទ្វេ ឧបវិស្សយេ ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

អង្គធាតុហេតុទុក្ខៈ

[១៥៥] ហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 ខាន់ក្រៅ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យ
 នៃហេតុធម៌ ខាន់ក្រៅ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ ខាន់ក្រៅ
 ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៥៦] ហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង
 ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 ខាន់ក្រៅ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

[១៥៧] ហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ ខាន់ក្នុង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 ខាន់ក្រៅ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

[១៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥៩] នបោតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ចត្តារិ ។

[១៦០] បោតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ទ្វេ ។

[១៦១] នបោតុប្បច្ចយា អារម្មណេ បញ្ច ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាវច្ឆំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[១៦២] អដ្ឋត្ថំ នបោតុ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថោ
នបោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ បោតុប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធា
នបោតុ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា នបោតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
បោតុប្បច្ចយា ។

[១៦៣] បោតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

[១៦៤] នបោតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ ន-
វិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាវសនិសា ។

[១៦៥] អដ្ឋត្ថោ នបោតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស
នបោតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អដ្ឋត្ថោ នបោតុ ធម្មោ តហិទ្ធា បោតុស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តហិទ្ធា នបោតុ
ធម្មោ តហិទ្ធា នបោតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ តហិទ្ធា នបោតុ ធម្មោ អដ្ឋត្ថស្ស
នបោតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[១៥៩] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៦០] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[១៦១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា (អដ្ឋត្ថិតហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត ឥប្បវិទូពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[១៦២] នេហតុធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។ នេហតុធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវនេហតុធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[១៦៣] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវគ្គតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៦៤] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

សជាតិវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៦៥] នេហតុធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ ខាងក្នុង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ ខាងក្រៅ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ នេហតុធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ ខាងក្រៅ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ នេហតុធម៌ ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃនេហតុធម៌ ខាងក្នុង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

អដ្ឋត្ថារម្មណត្ថិកហេតុទុក្ខំ

[១៦៦] អារម្មណេ ចត្តារិ អធិបតិយោ ចត្តារិ

អនន្តរេ ទ្វេ ឧបទិស្សយេ ចត្តារិ អវិភតេ ទ្វេ ។

[១៦៧] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ចត្តារិ។

[១៦៨] អារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុយា ចត្តារិ ។

[១៦៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អដ្ឋត្ថត្ថិកហេតុទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អដ្ឋត្ថារម្មណត្ថិកហេតុទុក្ខំ

[១៧០] អដ្ឋត្ថារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អ-

ដ្ឋត្ថារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-

យា ។ តហិទ្ធារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា-

រម្មណោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៧១] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-

ភតេ ទ្វេ ។

អង្គវិញ្ញាណត្ថិកហេតុទុកៈ

[១៦៦] ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៦៧] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ។

[១៦៨] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។

[១៦៩] ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (អដ្ឋត្ថតិកហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ អង្គវិញ្ញាណត្ថិកហេតុទុកៈ ។

អង្គវិញ្ញាណត្ថិកហេតុទុកៈ

[១៧០] ហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 មានការម្មណ៍ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌
 មានការម្មណ៍ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មានការម្មណ៍ខាងក្រៅ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

(១៧២) នអធិបតិយា ទ្វេ នបុរេជាតេ ទ្វេ ន-
បច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសវនេ ទ្វេ នវិទាតេ ទ្វេ
នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ បដិច្ចវារសទិសា ។

(១៧៣) អជ្ឈត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អជ្ឈ-
ត្តារម្មណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ។ តហិទ្ធារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធារម្ម-
ណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(១៧៤) អជ្ឈត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អជ្ឈ-
ត្តារម្មណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ អជ្ឈត្តារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធា-
រម្មណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ។ តហិទ្ធារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ តហិទ្ធារម្ម-
ណស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ តហិទ្ធារម្មណោ ហេតុ ធម្មោ អជ្ឈត្តារម្មណស្ស
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(១៧៥) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
បតិយា តីណិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
ឧបទិស្សយេ ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៧២] ក្នុងនគធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
 សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៧៣] ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។

[១៧៤] ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុង ដោយការម្ស្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់
 ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅ ដោយការម្ស្នាក់-
 ប្បច្ច័យ ។ ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌
 មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅ ដោយការម្ស្នាក់ប្បច្ច័យ ហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុង ដោយការ-
 ម្ស្នាក់ប្បច្ច័យ ។

[១៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្ស្នាក់ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនគធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

អដ្ឋត្តារម្មណត្ថិកហេតុទុក្ខំ

[១៧៦] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណោ ចត្តារិ ។

[១៧៧] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ ទ្វេ ។

[១៧៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ, បញ្ញាវារម្មិ វរំ វិត្តារេតតំ ។

[១៧៩] អដ្ឋត្តារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

អដ្ឋត្តារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា ។ តហិទ្ធារម្មណំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា-

រម្មណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៨០] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ បដិច្ច-

វារសនិសា ។

[១៨១] អដ្ឋត្តារម្មណោ នហេតុ ធម្មោ អដ្ឋ-

ត្តារម្មណស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-

យេន បច្ចយោ ។

[១៨២] អារម្មណោ ចត្តារិ អធិបតីយា តីណិ

អនន្តរេ ចត្តារិ ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ អវិកតេ ទ្វេ ។

អង្គការមូលនិធិកហេតុទុក្ខៈ

[១៧៦] ក្នុងនេហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៧៧] ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧៨] ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (អង្គការមូលនិធិកហេតុទុក្ខៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[១៧៩] នេហេតុធម៌ មានការមូលខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវនេហេតុ-
ធម៌ មានការមូលខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ ។
នេហេតុធម៌ មានការមូលខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវនេហេតុធម៌ មាន
ការមូលខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨០] ក្នុងនេហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៨១] នេហេតុធម៌ មានការមូលខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃនេហេតុធម៌
មានការមូលខាងក្នុង ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។

[១៨២] ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងធននប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១៨៣] នហេតុយា ចត្តារិ ន អារម្មណេ ចត្តារិ ។

[១៨៤] អារម្មណាប្បច្ចយា នហេតុយា ចត្តារិ ។

[១៨៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាការម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អដ្ឋក្ការម្មណត្ថិកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សនិទស្សនត្ថិកហេតុទុកំ

[១៨៦] អនិទស្សនអប្បដិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច

អនិទស្សនអប្បដិយោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៨៧] ហេតុយា ឯតំ អារម្មណេ ឯតំ អវិ-

តតេ ឯតំ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវារសទិសា ។

[១៨៨] អនិទស្សនអប្បដិយោ ហេតុ ធម្មោ

អនិទស្សនអប្បដិយស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៨៩] អនិទស្សនអប្បដិយោ ហេតុ ធម្មោ

អនិទស្សនអប្បដិយស្ស ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៨៣] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៨៤] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះការមូណប្បច្ច័យ ។

[១៨៥] ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា (អដ្ឋក្ការមូណត្ថិតេហ-

តុទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ អដ្ឋក្ការមូណត្ថិកហេតុទុកៈ ។

សនិទស្សន្តតិកហេតុទុកៈ

[១៨៦] ហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិន ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៨៨] ហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ជាច្រើន នៃហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិង មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៨៩] ហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ ជាច្រើន នៃហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិន ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយការមូណប្បច្ច័យ ។

(១៩០) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អរ-
កតេ ឯកំ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្មី ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(១៩១) អនិទស្សនសម្បជ័យំ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច អនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសម្បជ័យំ នហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសម្បជ័យំ នហេ-
តុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសម្បជ័-
យំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសម្បជ័យោ
នហេតុ ច អនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសម្បជ័យំ ន-
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ
ច អនិទស្សនសម្បជ័យោ នហេតុ ច ធម្មា

សនិទស្សនត្ថិកហេតុទុកៈ

[១៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ មានវារៈ ១ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (សនិទស្សនហេតុទុកៈ)

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[១៩១] នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុ-
ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
និងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកប
ដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មិន
ប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌
មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ
នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់

ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិឃំ នហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច
 អនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិឃំ នហេតុ ធម្មំ
 បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច អនិ-
 ទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច អនិទស្សនអប្ប-
 ដិឃោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 សត្ត ។ អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
 អនិទស្សនអប្បដិឃោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិឃំ នហេតុ ធម្មំ
 បដិច្ច អនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិឃំ នហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិឃោ នហេតុ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកប
ដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ
ពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះ
ពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវាវៈ ៧ ។
នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុ-
ធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី

អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច អនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ច អនិទស្ស-
 នអប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ច អនិទស្សនស-
 ប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ នហេតុ ច អនិទស្សនសប្បដិយោ ន-
 ហេតុ ច អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។ អនិទស្សនសប្បដិយំ
 នហេតុញ្ច អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

សនិស្សន្ទតិកហេតុទុកៈ

នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌
 មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិន
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហេតុ-
 ធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន៧៖ ៧ ។ នហេតុធម៌ ប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង នហេតុធម៌ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុណោមត្តិកទុកញ្ញដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា អនិទស្សនសប្បដិយំ នហេតុញ្ច
 អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា អនិទស្សនសប្បដិយំ នហេតុញ្ច អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្ស-
 នអប្បដិយោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា អនិទស្សនសប្បដិយំ នហេតុញ្ច អនិទស្ស-
 នអប្បដិយំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនស-
 ប្បដិយោ នហេតុ ច អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ នហេតុញ្ច អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ
 ច អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិង
 មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 នហតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហ-
 តុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវនហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ផង នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ នហតុធម៌
 មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហតុធម៌
 មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ
 នូវនហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង
 នហតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង

ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនសប្បដិយំ នហេ-
 តុញ្ច អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ច អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អ-
 និទស្សនសប្បដិយំ នហេតុញ្ច អនិទស្សនអប្បដិយំ
 នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិយោ
 នហេតុ ច អនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ច
 អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

(១៧២) អនិទស្សនអប្បដិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនិទស្សនអប្បដិយោ នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អា-
 រម្មណាប្បច្ចយោ ។

(១៧៣) ហេតុយា ឯកវីស អារម្មណេ ឯកំ
 អនិបតិយា ឯកវីស អវិគតេ ឯកវីស ។

សនិទស្សនត្តិកហេតុទុក្ខៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ នហេតុធម៌ ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ផង នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិន
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ។

(១៩២) នហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិងមិនប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញនិង
 មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូណប្បដ្ឋយ ។

(១៩៣) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២១ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២១ ។

អវិជ្ជាបដិកោ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[១៩៤] នហេតុយា ឯកវីស នអារម្មណេ ឯក-
វីស ។

[១៩៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឯកវីស ។

[១៩៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនីសា ។

[១៩៧] សនិទស្សនសប្បដិយោ នហេតុ ធម្មោ
អនិទស្សនអប្បដិយស្ស នហេតុស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៩៨] អារម្មណេ តីណិ អធិបតិយា នវ អ-
នន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហជាតេ ឯកវីស
ឧបនិស្សយេ តីណិ អវិគតេ បញ្ចវីស ។

[១៩៩] នហេតុយា បញ្ចវីស អារម្មណេ ឯកវីស ។

[២០០] អធិបតិប្បដ្ឋយា នហេតុយា នវ ។

[២០១] នហេតុប្បដ្ឋយា អធិបតិយា នវ ។

យថា គុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាច្ឆិ វវ វិត្តារត្ថំ ។

សនិទស្សនត្ថិកហេតុវកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[១៩៤] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២១ ។

[១៩៥] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៩៦] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។
សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៩៧] នេហតុធម៌ ប្រកបដោយការរើញនិងប្រកបដោយការ
ចំពាល់ ជាបច្ច័យ នៃហេតុធម៌ មិនប្រកបដោយការរើញនិងមិនប្រ-
កបដោយការចំពាល់ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៩៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៥ ។

[១៩៩] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៥ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២១ ។

[២០០] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[២០១] ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (សនិទស្សនត្ថិក-
ហេតុទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះផង ។

ចប់ សនិទស្សនត្ថិកហេតុទុកៈ ។

កុសលតិកុសហេតុកទុក្ខំ

(២០២) កុសលំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អកុសលំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អព្យាកតំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០៣) ហេតុយា ភីណិ អវិគតេ ភីណិ ។

(២០៤) នអធិបតិយា ភីណិ នបុរេជានេ ភីណិ
នបច្ឆាជានេ ភីណិ នអាសេវនេ ភីណិ នកម្មេ
ភីណិ នវិចារកេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ ។

(២០៥) ហេតុប្បច្ចយា នអធិបតិយា ភីណិ ។

(២០៦) នអធិបតិប្បច្ចយា ហេតុយា ភីណិ ។
សហជានវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនិសា ។

(២០៧) កុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ កុសលស្ស
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អកុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ អកុសលស្ស
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

កុសលតិកសហោតុកិក្ខុកៈ

(២០២) សហេតុកធម៌ (ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយហេតុ) ជា_{កុសល} អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ជា_{កុសល} ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជា_{អកុសល} អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ជា_{អកុសល} ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជា_{អព្យាកតៈ} អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ជា_{អព្យាកតៈ} ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២០៤) ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាននប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២០៥) ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(២០៧) សហេតុកធម៌ ជា_{កុសល} ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជា_{កុសល} ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជា_{អកុសល} ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជា_{អកុសល} ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថកទុកប្បដ្ឋានំ

អព្យាកតោ សហេតុកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២០៨) កុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ កុ-
សលស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ កុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ
អកុសលស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ កុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ អកុសលោ សហេតុកោ
ធម្មោ អកុសលស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ
សហេតុកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សហេតុកស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

(២០៩) កុសលោ សហេតុកោ ធម្មោ កុសលស្ស
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២១០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតីយា សត្ត អនន្តេ បញ្ច សមនន្តេ បញ្ច ស-
ហជានេ តីណិ អញ្ញាមញ្ញេ តីណិ វិស្សយេ តីណិ
ឧបវិស្សយេ នវ អវិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០៨) សហេតុកធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជា
ភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ សហេតុកធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ
នៃសហេតុកធម៌ ជាអភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ សហេតុកធម៌
ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណ-
ប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជាអភុសល ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជា
អភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សហេតុកធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២០៩) សហេតុកធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌
ជាភុសល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

(២១០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងអញ្ចាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២០០) និហេតុយា នវ ធម្មាស្រោ ភស្ត ។

(២០១) ហេតុប្បដ្ឋយា ធម្មាស្រោ ភស្ត ។

(២០២) និហេតុប្បដ្ឋយា ធម្មាស្រោ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាចា ឯវិគ្គាវេតតំ ។

(២០៣) អកុសលំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អកុសលំ អហេតុកញ្ច អព្យាកតំ អហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២០៤) អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ធម្មាស្រោប្បដ្ឋយា ។

(២០៥) ហេតុយា ភស្ត ធម្មាស្រោ ឯកំ អធិ-
បតិយា ឯកំ អវិគតេ ភស្ត ។

(២០៦) អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ និហេតុប្បដ្ឋយា ។

កុសលត្ថិកសហេតុទុក្ខៈ

[២១១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[២១២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[២១៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ

យ៉ាងនោះចុះ ។

[២១៤] អេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអេហតុកធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។ អេហតុកធម៌
ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។ អេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវ
អេហតុកធម៌ ជាអកុសលផង នូវអេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[២១៥] អេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអេហតុកធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[២១៦] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២១៧] អេហតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអេហតុកធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកវិចារប្បដ្ឋានំ

(២០៨) អកុសលំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអា-
 រម្មណាប្បច្ចយា ។ អកុសលំ អហេតុកញ្ច អព្យា-
 កតំ អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អហេ-
 តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ។

(២០៩) នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ ភីណិ
 នអធិបតិយា ភីណិ លោភតេ ភីណិ ។

(២១០) ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ ភីណិ ។

(២១១) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ឯកំ ។
 សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនិសា ។

(២១២) អកុសលោ អហេតុកោ ធម្មោ អព្យា-
 កតស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

(២១៣) អកុសលោ អហេតុកោ ធម្មោ អកុ-
 សលស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អកុសលោ អហេតុកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
 អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[២១៨] អហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌
 ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌
 ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវ
 អហេតុកធម៌ ជាអកុសលផល នូវអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈផល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។

[២១៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។

[២២០] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២១] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
 សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២២២] អហេតុកធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌
 ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២៣] អហេតុកធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃអហេតុក-
 ធម៌ ជាអកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ អហេតុកធម៌ ជាអកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

កុសលត្ថិតសហេតុកុក្ករៈ

អហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ
នៃអហេតុកធម៌ ជាអកុសល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

(២២៤) អហេតុកធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌
ជាអកុសល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អហេតុកធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ
នៃអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌
ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយអនន្តរប្ប-
ច្ច័យ អហេតុកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ជាអកុសល
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២២៥) អហេតុកធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌
ជាអកុសល ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២២៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៧] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ បញ្ច
នអធិបតិយា បញ្ច ។

[២២៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឯកំ ។

[២២៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។
យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាទ្យំ ឯវំ វិត្តាទេតតំ ។

កុសលត្ថិកសហេតុកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុកំ

[២៣០] កុសលំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច អព្យាកតោ ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៣១] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

[២៣២] នអធិបតិយា តីណិ នបុរេជាតេ តីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[២២៧] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២២៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

[២២៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (កុសលត្ថិកសហេតុក-

ទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសហេតុកទុកៈ ។

កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

[២៣០] ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល អាស្រ័យ នូវហេតុ-
សម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុ-
សម្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ
អាស្រ័យ នូវហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣២] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តក្កៈ

[២៣៣] ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
សម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុសម្បយុត្តធម៌
ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
សម្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៣៤] ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
សម្បយុត្តធម៌ ជាកុសល ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជា
អកុសល ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ហេតុសម្បយុត្តធម៌
ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃហេតុសម្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយ
ការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

អវិជ្ជាបដិកា អនុលោមត្ថកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(២៣៧) ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ ភីណិ ។

(២៣៨) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវាម្យំ វរំវិត្តាវេតតំ ។

(២៣៩) អកុសលំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច អព្យា-
កតំ ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៤០) អព្យាកតំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អា-
រម្មណប្បដ្ឋយា ។

(២៤១) ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ឯកំ អធិ-
បតិយា ឯកំ អវិគតេ ភីណិ ។

(២៤២) អព្យាកតំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[២៣៧] ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៣៨] ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (កុសលត្ថិកហេតុ-
សម្បយុត្តទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[២៣៩] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យា-
កតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជា
អព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសលផង នូវហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤០] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៤២] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

កុសលត្ថិកយោគុសម្បយុត្តទុក្ខំ

(២៤៣) អកុសលំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ។ អកុសលំ ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច អព្យាកតំ
 ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ហេតុវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ។

(២៤៤) នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា តីណិ លោកិតេ តីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(២៤៥) អកុសលោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 អព្យាកតស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៤៦) អកុសលោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 អកុសលស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អកុសលោ ហេតុវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

[២២៣] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។
ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។ ហេតុវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសលផង
នូវហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្ម-
ណប្បច្ច័យ ។

[២២៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២២៥] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២៦] ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃ
ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ហេតុវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ ហេតុ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ
ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស ហេតុវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២២៧) អកុសលោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
អកុសលស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អកុសលោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
រ-ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ ហេតុវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរ-ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ ហេតុវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរ-ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២២៨) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ចត្តារិ
អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហជាតេ តីណិ
អញ្ញមញ្ញេ ឯកំ វិស្សយេ ចត្តារិ ឧបវិស្សយេ
ចត្តារិ អវិគតេ ចត្តារិ ។

(២២៩) នហេតុយា ចញ្ច នហារម្មណេ ចញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ
នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ហេតុវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល
ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

(២៤៧) ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃហេតុវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាអកុសល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល
ជាបច្ច័យ នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជា
បច្ច័យ នៃហេតុវិប្បយុត្តធម៌ ជាអកុសល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២៤៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(២៤៩) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

កុសលត្ថិកហេតុសហេតុទុក្ខំ

[២៥០] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឯកំ ។

[២៥១] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាស្សី ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុក្ខំ និម្មិតំ ។

កុសលត្ថិកហេតុសហេតុទុក្ខំ

[២៥២] កុសលំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខា ធម្មំ
បដិច្ច កុសលោ ហេតុចេវ សហេតុកោច^(១) ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ហេតុញ្ចេវ
សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ហេតុចេវ
សហេតុកោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អព្យាកតំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ ហេតុចេវ សហេតុកោច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៥៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

[២៥៤] នអធិបតិយា តីណិ នបុរេជានេ តីណិ
នបច្ឆាជានេ តីណិ នអាសេវនេ តីណិ នវិចារកេ
តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ ។

កុសលត្ថិកហេតុសហេតុកុក្កៈ

[២៥០] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯចញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា (កុសលត្ថិកហេតុ-
សម្បយុត្តទុកៈនេះ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលត្ថិកហោតុសហោតុកុក្កៈ

[២៥២] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
នូវអព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៤] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការសវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៩៥] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
អកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអកុសល-
ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកត-
ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជា
ហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៩៦] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូណប្បច្ច័យ
កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌
ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូណប្បច្ច័យ កុសលធម៌
ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាហេតុ
ទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូណប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌
ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាហេតុ
ទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អព្យាកតោ ហេតុនេវ សហេតុកោច ធម្មោ អព្យា
កតស្ស ហេតុស្សនេវ សហេតុកតស្សច ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

(២៥៧) កុសលោ ហេតុនេវ សហេតុកោច
ធម្មោ កុសលស្ស ហេតុស្សនេវ សហេតុកតស្សច
ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

(២៥៨) ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា សត្ត អនន្តេវ បញ្ច សមនន្តេវ បញ្ច សហ-
ជាតេ តីណី ឧបទិស្សយេ នវ អវិគតេ តីណី ។

(២៥៩) នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

(២៦០) ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណី ។

(២៦១) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បី ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

(២៦២) កុសលំ សហេតុកកោរេ នចហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច កុសលោ សហេតុកោចេវនចហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ សហេតុកកោរេ
នចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សហេតុកោចេវ

កុសលត្ថិកហេតុសហេតុក្កកៈ

អព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៧] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[២៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[២៦០] ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៦១] ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[២៦២] កុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុ
ទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

នចហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាក-
កតំ សហេតុកកោចេវ នចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាក-
កតោ សហេតុកកោចេវ នចហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៦៣) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
អវិកតេ តីណិ ។

(២៦៤) នអធិបតិយា តីណិ នបុរេជានេ តីណិ^(១) ។
សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសទិសា ។

(២៦៥) កុសលោ សហេតុកកោចេវ នចហេតុ
ធម្មោ កុសលស្ស សហេតុកកស្សចេវ នចហេតុស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។
អកុសលោ សហេតុកកោចេវ នចហេតុ ធម្មោ អកុ-
សលស្ស សហេតុកកស្សចេវ នចហេតុស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកកតោ
សហេតុកកោចេវ នចហេតុ ធម្មោ អព្យាកកតស្ស ស-
ហេតុកកស្សចេវ នចហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
ដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២៦៦) អារម្មណេ នវ អធិបតិយា សត្ត អនន្តរេ បញ្ច
សហជាតេ តីណិ ឧបទិស្សយេ នវ អវិកតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកត-
ធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។

[២៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៤] ក្នុងនគធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៦៥] កុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិន
មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែន
ជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកប
ដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយ
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៦] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនគធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកំ

(២៦៧) នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

(២៦៨) អារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុយា នវ ។

(២៦៩) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកហេតុសហេតុកទុកំ និម្មិតំ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកំ

(២៧០) កុសលំ ហេតុញ្ចេវ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ហេតុចេវ ហេតុសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ហេតុញ្ចេវ
 ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ហេតុចេវ
 ហេតុសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ ហេតុញ្ចេវ ហេតុសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ ហេតុចេវ ហេតុសម្បយុត្តោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៧១) ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

(២៧២) នអធិបតិយា តីណិ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

[២៦៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

[២៦៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ ។

[២៦៩] ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯចញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

[២៧០] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ អា-
ស្រ័យ ទ្វីកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ
អាស្រ័យ ទ្វីអកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងសម្ប-
យុត្តដោយហេតុ អាស្រ័យ ទ្វីអព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្ត
ដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[២៧២] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧៣] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតីយា តីណី ។

[២៧៤] នអធិបតីប្បដ្ឋយា ហេតុយា តីណី ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[២៧៥] កុសលោ ហេតុនេវ ហេតុសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ កុសលស្ស ហេតុស្សនេវ ហេតុសម្បយុត្តស្ស-
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អកុសលោ
 ហេតុនេវ ហេតុសម្បយុត្តោច ធម្មោ អកុសលស្ស
 ហេតុស្សនេវ ហេតុសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អព្យាកតោ ហេតុនេវ ហេតុ-
 សម្បយុត្តោច ធម្មោ អព្យាកតស្ស ហេតុស្សនេវ ហេ-
 តុសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៧៦] កុសលោ ហេតុនេវ ហេតុសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ កុសលស្ស ហេតុស្សនេវ ហេតុសម្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៧៧] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតីយា សត្ត អនន្តេវ បញ្ច ឧបទិស្សយេ នវ
 អវិគតេ តីណី ។

[២៧៨] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

អភិធម្មបំណក អនុលោមត្ថិកទុក្ខញ្ញដ្ឋាន

[២៧៣] ក្នុងនេអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេអធិបតិប្បច្ច័យ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៧៥] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧៦] កុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាហេតុទាំងសម្បយុត្តដោយហេតុ ដោយការមូណប្បច្ច័យ ។

[២៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនេអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនេការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

កុសលត្តិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក្ខំ

(២៧៧) ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ តីណិ ។

(២៨០) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

យថា កុសលត្តិកេ បញ្ញាវាវម្បី ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

(២៨១) កុសលំ ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោវ នចហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ហេតុសម្បយុត្តាចេវ នចហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ហេ-
 តុសម្បយុត្តញ្ចោវ នចហេតុ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
 ហេតុសម្បយុត្តាចេវ នចហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោវន-
 ចហេតុ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចេវ នចហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៨២) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
 អវិគតេ តីណិ ។

(២៨៣) នអធិបតិយា តីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាវសទិសា ។

(២៨៤) កុសលោ ហេតុសម្បយុត្តាចេវ នចហេតុ
 ធម្មោ កុសលស្ស ហេតុសម្បយុត្តស្សចេវ នចហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

(២៧៩) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២៨០) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

(២៨១) កុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយ ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយ ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យា- កតធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ អព្យាកតធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២៨២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៨៣) ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(២៨៤) កុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុទាំងមិនមែន ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុ ទាំងមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមន្តិកទុក្ខញ្ញាតំ

អត្តសលោ នហេតុសម្បយុត្តោចេវ នចហេតុ ធម្មោ
 អត្តសលស្ស ហេតុសម្បយុត្តស្សចេវ នចហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អព្យា-
 កតោ នហេតុសម្បយុត្តោចេវ នចហេតុ ធម្មោ អព្យា-
 កតស្ស ហេតុសម្បយុត្តស្សចេវ នចហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[២៨៥] អារម្មណេ នវ អធិបតីយា សត្ត អនន្តរេ
 បញ្ច សហជាតេ តីណី ឧបនិស្សយេ នវ អវិគតេ
 តីណី ។

[២៨៦] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

[២៨៧] អារម្មណប្បច្ចយា នហេតុយា នវ ។

[២៨៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ។

យថា ត្តសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសសន្តិកោតុហេតុសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលេន្តិកិនហេតុសហេតុកុកុំ

[២៨៩] ត្តសលំ នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច

ត្តសលោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុ ទាំងមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃអកុសលធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុ ទាំងមិនមែនជាហេតុ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុ
ទាំងមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ សម្បយុត្តដោយហេតុ
ទាំងមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៨៥) ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

(២៨៦) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

(២៨៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

(២៨៨) ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក ។

កុសលត្ថិកនិហោគុសហោតិកទុកៈ

(២៨៩) កុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង

កុសលត្ថិកនិយោគសមាសកថា

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ នហេតុំ សហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៩០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
 អវិកតេ តីណិ ។

(២៩១) នអធិបតិយា តីណិ ។
 សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាសនិសា ។

(២៩២) កុសលោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
 កុសលស្ស នហេតុស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អកុសលោ
 នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ អកុសលស្ស នហេតុស្ស-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ អព្យាកតោ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
 អព្យាកតស្ស នហេតុស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២៩៣) អារម្មណេ នវ អធិបតិយា សត្ត អ-
 ននវ សត្ត ឧបដិស្សយេ នវ អវិកតេ តីណិ ។

កុសលត្ថិកនហេតុសហេតុក្កុកៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៩០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៩១] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៩២] កុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
 បដ្ឋយ នៃកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 ការមូលប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រកបដោយហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃអកុសលធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុ ដោយការមូលប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូលប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៩៣] ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមញ្ញកថាប្បដ្ឋានំ

[២៩៤] នហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ ។

[២៩៥] អារម្មណាប្បដ្ឋយា នហេតុយា នវំ ។

[២៩៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវំ ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាវច្ឆំ វិវាទេតំ ។

[២៩៧] អព្យាកតំ នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ នហេតុ សហេតុ កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៩៨] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
តតេ ឯកំ ។

[២៩៩] នហេតុយា ឯកំ លោកិតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៣០០] អព្យាកតោ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស នហេតុស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣០១] អារម្មណេ ឯកំ អតិបតិយា ឯកំ
អវិតតេ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[២៩៤] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៩៥] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

[២៩៦] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[២៩៧] អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៩៩] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន វារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣០០] អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

[៣០១] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

កុសលត្ថិកសប្បប្បយទុក្ខំ

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាចម្មំ ឯវំ វិន្ទាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកនិហេតុសហេតុកទុក្ខំ និធិតំ ។

កុសលត្ថិកសប្បប្បយទុក្ខំ

(៣០២) កុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សប្ប-
 ច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ
 សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ សប្បច្ចយោ
 ច អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច
 អកុសលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។ កុសលំ សប្បច្ចយេត្វ អព្យាកតំ
 សប្បច្ចយេត្វ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ សប្បច្ច-
 យេត្វ អព្យាកតំ សប្បច្ចយេត្វ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
 កតោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកសប្បប្បយទុកៈ

ឯបញ្ញាវរៈ កុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកនហេតុសហេតុកុកៈ ។

កុសលត្ថិកសប្បប្បយទុកៈ

[៣៤២] កុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវកុសល-
 ធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ អព្យាកត-
 ធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ កុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យក្តី
 អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយ
 បច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ ។ អកុសលធម៌ ប្រកបដោយ
 បច្ច័យ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បប្បយ មានវរៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ
 អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បប្បយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវកុស-
 លធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យផង នូវអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ
 អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យផង នូវអព្យាកតធម៌ ប្រកប
 ដោយបច្ច័យផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ ។

(៣០៣) កុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ។
អកុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សប្ប-
ច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ។ អព្យា-
កតំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ។

(៣០៤) ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អធិ-
បតិយា នវ អវិគតេ នវ ។

(៣០៥) អកុសលំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុ-
សលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។
អព្យាកតំ សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
សប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

(៣០៦) នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ បញ្ច
នអធិបតិយា នវ នោវិគតេ បញ្ច ។

(៣០៧) ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ បញ្ច ។

(៣០៨) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣០៣] កុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។
អកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកប
ដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[៣០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣០៥] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវអកុ-
សលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រកប
ដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣០៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនាវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

[៣០៧] ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣០៨] ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣០៩) កុសលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ កុសលស្ស
សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
តីណី ។ អកុសលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ អកុសលស្ស
សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
តីណី ។ អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣១០) កុសលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ កុស-
លស្ស សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណី ។ អកុសលោ សប្បច្ចយោ ធម្មោ
អកុសលស្ស សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណី ។ អព្យាកតោ សប្បច្ចយោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

(៣១១) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នស អនន្តរេ សត្ត សមនន្តរេ សត្ត សហ-
ជាតេ នវ ឧបទិស្សយេ នវ អវិគតេ តេរស ។

(៣១២) នហេតុយា បណ្ណាស នអារម្មណេ
បណ្ណាស(១) ។

១ ឆ. នហេតុយា បណ្ណាស ។ ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ សត្ត ។ នហេតុប្បច្ចយា
អារម្មណេ ទ្រឹតិ និមេ បាហំ នត្ថិ ។

កុសលត្ថិកសប្បច្ចយទុកៈ

[៣០៩] កុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
ធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌
ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
នៃអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១០] កុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌
ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ
ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយ
បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយការម្មណ៍-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

[៣១២] ក្នុងនេហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ក្នុងនការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៥ ។

(៣០៣) ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ សត្ត ។

(៣០៤) ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទេ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្យំ វរំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសប្បច្ចយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសង្ខតទុកំ

(៣០៥) កុសលំ សង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
សង្ខតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បច្ចយ-
នុកសនិសំ ។

កុសលត្ថិកសង្ខតទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសនិទស្សនទុកំ

(៣០៦) កុសលំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
តីណី ។ អកុសលំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។
អព្យាកតំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
កុសលំ អនិទស្សនញ្ច អព្យាកតំ អនិទស្សនញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិទស្សនោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៣១៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសប្បច្ច័យទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសង្ខតទុកៈ

[៣១៥] កុសលធម៌ ជាសង្ខតៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាសង្ខតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងសប្បច្ច័យទុកៈដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសង្ខតទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសនិទស្សនទុកៈ

[៣១៦] កុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈផង អព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ អនិទស្សនញ្ច
 អព្យាកតំ អនិទស្សនញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៣០៧) កុសលំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។
 អកុសលំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
 អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិ-
 ទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។

(៣០៨) ហេតុយា នវ អារម្មណោ ភីណិ អវិ-
 គតេ នវ ។

(៣០៩) អកុសលំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច
 អកុសលោ អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
 កតោ អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៣២០) នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ បញ្ច
 នអធិបតិយា នវ នោវិគតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

កុសលត្ថិកសនិទស្សនទុក្ខៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអនិទេស្សនៈផង អព្យាកតធម៌ ជាអនិ-
ទេស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១៧] កុសលធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាអនិទេស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌
ជាអនិទេស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ អាស្រ័យ នូវ
អព្យាកតធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។

[៣១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៣១៩] អកុសលធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាអនិទេស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
ជាអនិទេស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអនិទេស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣២០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រវេហលន្ទានីបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣២១) កុសលោ អនិទស្សនោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ តីណី ។ អកុសលោ អនិទស្សនោ ធម្មោ
អកុសលស្ស អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ តីណី ។ អព្យាកតោ អនិទស្សនោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

(៣២២) កុសលោ អនិទស្សនោ ធម្មោ កុ-
សលស្ស អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ តីណី ។ អកុសលោ អនិទស្ស-
នោ ធម្មោ អកុសលស្ស អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ អព្យាកតោ
អនិទស្សនោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនិទស្សនស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។

(៣២៣) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា ទស អនន្តរេ សត្ត ឧបនិស្សយេ នវ អវិ-
តតេ សត្តរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរម្បិ ឯវំ វិត្តោរេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៣២១) កុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជា
អនិទស្សនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជា
អនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ
នៃអព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣២២) កុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាអនិទស្សនៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌
ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ជា
បច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

(៣២៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសនិស្សន្ទទុក្ខ ។

កុសលតិកសប្បដ្ឋិយទុក្ខំ

(៣២៤) អព្យាកតំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣២៥) ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេបិ បញ្ញាវាវេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៣២៦) កុសលំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ អប្បដិយញ្ច អព្យាកតំ អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ អប្បដិយញ្ច អព្យាកតំ អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣២៧) កុសលំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកសប្បជ័យទុក្ខៈ

[៣២៤] អព្យាកតធម៌ ជាសប្បជ័យៈ (ប្រកបដោយការថ្នាំង-
ថ្នាក់) អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាសប្បជ័យៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៣២៦] កុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈ (មិនមានការថ្នាំងថ្នាក់) អា-
ស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាអប្បជ័យៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យា-
កតធម៌ ជាអប្បជ័យៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បជ័យៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអប្បជ័យៈ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បជ័យៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអប្បជ័យៈ អា-
ស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បជ័យៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣២៧] កុសលធម៌ ជាអប្បជ័យៈ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ ជាអប្បជ័យៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

អកុសលំ អប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ។

(៣២៨) ហេតុយា នវ អារម្មណោ ភីណិ អធិបតិយា នវ អវិគតេ នវ ។

(៣២៩) អកុសលំ អប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៣០) នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ បញ្ច នអធិបតិយា នវ នោវិគតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាសនិសា ។

(៣៣១) កុសលោ អប្បដិឃោ ធម្មោ កុសលស្ស អប្បដិឃស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អកុសលោ អប្បដិឃោ ធម្មោ អកុសលស្ស អប្បដិឃស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ អប្បដិឃោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អប្បដិឃស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ ជាអប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអប្បដិយៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអប្បដិយៈ
អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បដិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណប្បច្ច័យ ។

(៣២៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(៣២៩) អកុសលធម៌ ជាអប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាអប្បដិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
ជាអប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បដិយៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៣០) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនាវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣៣១) កុសលធម៌ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជា
អប្បដិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាអប្ប-
ដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាអប្បដិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាអប្បដិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

កុសលត្ថិក្សប្បិទុកំ

[៣៣២] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា ធន អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្ថារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសប្បដិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិក្សប្បិទុកំ

[៣៣៣] អព្យាកតំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៣៤] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សត្តត្ថ ឯកំ ។

[៣៣៥] កុសលំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ
អរូបី ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៣៦] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

កុសលត្ថិក្សប្បិទុកៈ

[៣៣២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលក្ខិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសប្បដិយទុកៈ ។

កុសលត្ថិក្សប្បិទុកៈ

[៣៣៣] អរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអរូបធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៣៣៥] អរូបធម៌ ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអរូបធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អរូបធម៌ ជាអកុសល
អាស្រ័យ នូវអរូបធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
អរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(៣៣៧) នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា តីណី ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៣៣៨) កុសលោ អរូបិ ធម្មោ កុសលស្ស
អរូបិស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អ-
កុសលោ អរូបិ ធម្មោ អកុសលស្ស អរូបិស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អព្យាកតោ
អរូបិ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អរូបិស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣៣៩) កុសលោ អរូបិ ធម្មោ កុសលស្ស
អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
តីណី ។ អកុសលោ អរូបិ ធម្មោ អកុសលស្ស
អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
តីណី ។ អព្យាកតោ អរូបិ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោតីណី ។

(៣៤០) ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា សត្ត អវិកតេ តីណី ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវាស្សី ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិក្ខបីទុកំ ធិដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៣៣៧] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនសធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៣៨] អរូបធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃអរូបធម៌ ជា
ភុសល ដោយនេហតុប្បច្ច័យ ។ អរូបធម៌ ជាអភុសល ជាបច្ច័យ នៃ
អរូបធម៌ ជាអភុសល ដោយនេហតុប្បច្ច័យ ។ អរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ជាបច្ច័យ នៃអរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយនេហតុប្បច្ច័យ ។

[៣៣៩] អរូបធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃអរូបធម៌ ជា
ភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អរូបធម៌ ជាអភុ-
សល ជាបច្ច័យ នៃអរូបធម៌ ជាអភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ អរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអរូបធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៤០] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនសធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងភុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិក្សប្បីទុកៈ ។

កុសលត្ថិកលោកិយទុក្ខំ

(៣៤១) កុសលំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ លោកិយោ ច អព្យាកតោ លោកិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ អព្យាកតំ លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ លោកិយញ្ច អព្យាកតំ លោកិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ លោកិយញ្ច អព្យាកតំ លោកិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៤២) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិកតេ ភីណិ ។

កុសលត្ថិកលោកិយទុក្ខៈ

[៣៤១] កុសលធម៌ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
 ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ អព្យាកតធម៌ ជា
 លោកិយ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ កុសលធម៌ ជាលោកិយក្តី អព្យាកតធម៌ ជាលោ-
 កិយក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
 ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យា-
 កតធម៌ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាលោកិយ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកិយ អាស្រ័យ
 នូវកុសលធម៌ ជាលោកិយផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាលោកិយផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកិយ អាស្រ័យ
 នូវអកុសលធម៌ ជាលោកិយផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាលោកិយផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៤២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

(៣៤៣) អកុសលំ លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ លោកីយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ លោកីយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៣៤៤) នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ បញ្ចនអធិបតីយា នវំ លោភិតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៣៤៥) កុសលោ លោកីយោ ធម្មោ កុសលស្ស លោកីយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ អកុសលោ លោកីយោ ធម្មោ អកុសលស្ស លោកីយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ លោកីយោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស លោកីយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣៤៦) កុសលោ លោកីយោ ធម្មោ កុសលស្ស លោកីយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ អកុសលោ លោកីយោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣៤៣] អកុសលធម៌ ជាលោភិយ អាស្រ័យ នូវអកុសល-
ធម៌ ជាលោភិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌
ជាលោភិយ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាលោភិយ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៤៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៤៥] កុសលធម៌ ជាលោភិយ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាលោភិយ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជា
លោភិយ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាលោភិយ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោភិយ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាលោភិយ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៤៦] កុសលធម៌ ជាលោភិយ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាលោ-
ភិយ ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាលោភិយ

កុសលត្ថិកលោកិយទុក្ខំ

អកុសលស្ស លោកិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ លោកិ-
 យោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស លោកិយស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(៣៤៧) ហេតុយា សត្ត អារម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អវិគតេ តោស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បី ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

(៣៤៨) កុសលំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អព្យាកតំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៤៩) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អធិប-
 តិយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

(៣៥០) នអធិបតិយា ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

(៣៥១) កុសលោ លោកុត្តរោ ធម្មោ កុ-
 សលស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ

កុសលត្ថិកលោកិយទុកៈ

ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាលោកិយ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកិយ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
 ជាលោកិយ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៤៨] កុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
 ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជា
 លោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ។

[៣៥០] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
 សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៥១] កុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
 ជាលោកុត្តរៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ

អព្យាកតស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

(៣៥២) អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ អព្យ-
ាកតស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ កុស-
លស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

(៣៥៣) កុសលោ លោកុត្តរោ ធម្មោ កុស-
លស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ អព្យ-
ាកតស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ កុស-
លស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

(៣៥៤) កុសលោ លោកុត្តរោ ធម្មោ អព្យ-
ាកតស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ អព្យាកតោ លោកុត្តរោ ធម្មោ អព្យ-
ាកតស្ស លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មប្រដិក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៥២] អព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកត-
ធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ
ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៣៥៣] កុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាលោកុត្តរៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អព្យា-
កតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៣៥៤] កុសលធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកត-
ធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

កុសលត្ថិកកោដិវិញ្ញាយុទុក្ខំ

(៣៥៥) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិប-
តិយា តីណិ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ
ទ្វេ អញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ ជិស្សយេ ទ្វេ ឧបជិស្សយេ
ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកលោកិយទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកកោដិវិញ្ញាយុទុក្ខំ

(៣៥៦) កុសលំ កោដិវិញ្ញាយុំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ កោដិវិញ្ញាយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា កុសលំ កោដិវិញ្ញាយុំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ កោដិវិញ្ញាយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា កុសលំ កោដិវិញ្ញាយុំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ កោដិវិញ្ញាយោ ច អព្យាកតោ កោដិ-
វិញ្ញាយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកកោសលីវិញ្ញ័យទុកៈ

(៣៥៥) កុសលេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កុសលាម្មណប្បច្ច័យ មាន
 មានវារៈ ២ កុសលធម៌ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កុសលនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ កុសលមននប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កុសលហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 កុសលពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កុសលនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កុស
 លឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កុសលអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

បញ្ញាវារៈ កុសលកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកកោសលីវិញ្ញ័យទុកៈ ។

កុសលត្ថិកកោសលីវិញ្ញ័យទុកៈ

(៣៥៦) កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌
 ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវកុស-
 លធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយក្តី អព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អកុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
 កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណី ។ អព្យាកតំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យេត្ថ អព្យា-
 កតំ កេនចិវិញ្ញេយ្យេត្ថ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អកុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យេត្ថ អព្យាកតំ កេនចិ-
 វិញ្ញេយ្យេត្ថ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៣៥៧) កុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អា-
 រម្មណប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ
 នូវអកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវាវៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌
 ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវអព្យា-
 កតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
 វិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 អព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អា-
 ស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានី-
 មួយផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណា-
 នីមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៥៧) កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណា-
 នីមួយ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
 ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌
 ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវអកុស-
 លធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់

កុសលត្ថិកកោដិវិញ្ញយុទ្ធកំ

ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ កេនចិវិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។

[៣៥៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ភីណិ អវិ-
កតេ នវ ។

[៣៥៧] អកុសលំ កេនចិវិញ្ញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច
អកុសលោ កេនចិវិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន-
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៦០] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ បញ្ច នអ-
ធិបតីយា នវ នោវិកតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៣៦០] កុសលោ កេនចិវិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ
កុសលស្ស កេនចិវិញ្ញោយ្យស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អកុសលោ កេនចិ-
វិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ អកុសលស្ស កេនចិវិញ្ញោយ្យស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អព្យា-
កតោ កេនចិវិញ្ញោយ្យោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស កេន-
ចិវិញ្ញោយ្យស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

កុសលត្ថិកពេនចិវិញ្ញេយ្យទុកៈ

ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់

ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បថ្នយ ។

(៣៥៨) ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បថ្នយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បថ្នយ មានវារៈ ៩ ។

(៣៥៩) អកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បថ្នយ ។

(៣៦០) ក្នុងនហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ២ ក្នុងនការមូលប្បថ្នយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បថ្នយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បថ្នយ មាន
វារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣៦១) កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណា-
នីមួយ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ដោយហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ដែល
គប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌
ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ដោយហេតុប្បថ្នយ
មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយ ដោយហេតុប្បថ្នយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(៣៦២) កុសលោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ
កុសលស្ស កេនចិវិញ្ញេយ្យស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៦៣) ហេតុយា សត្ត អារម្មណោ នវ អវិ-
កតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្ថារេតតំ ។

(៣៦៤) កុសលំ កេនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ កេនចិវិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ កេនចិវិញ្ញេយ្យទុក្ខកសទិសំ ។

កុសលត្ថិកកេនចិវិញ្ញេយ្យទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអាសវិទុកំ

(៣៦៥) អកុសលំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុ-
សលោ អាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៦៦) ហេតុយា ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេថិ សម្បយុត្តវារេថិ

បញ្ញាវារេថិ សត្ត ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣៦២] កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណា
នីមួយៗ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយៗ ដោយការម្នាប្បច្ច័យ ។

[៣៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្នាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៣៦៤] កុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណា
នីមួយៗ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយៗ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(កុសលត្ថិកកេនចិរិញ្ញាយុទុកៈ) ដូចគ្នានឹងកេនចិរិញ្ញាយុទុកៈដែរ ។
ចប់ កុសលត្ថិកកេនចិរិញ្ញាយុទុកៈ ។

កុសលត្ថិកអាសវិទុកៈ

[៣៦៥] អកុសលធម៌ ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

(៣៦៧) កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នោអាសវោ ច អព្យាកតោ នោអាសវោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ អព្យាកតំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ អព្យាកតំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៦៨) កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។ អកុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកាសវិទុកៈ

[៣៦៧] កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសល-
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ អព្យាកត-
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ក្តី
 អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែន
 ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ មិន
 មែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
 មែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌ មិន
 មែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈផង
 នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ។

[៣៦៨] កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្ប-
 ដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសល-
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ ។

អព្យាកតំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
នោអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយោ ។

(៣៦៩) ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អធិ-
បតិយា នវ អវិគតេ នវ ។

(៣៧០) នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ បញ្ច-
នអធិបតិយា នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៣៧១) កុសលោ នោអាសវេ ធម្មោ កុស-
លស្ស នោអាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ ។ អកុសលោ នោអាសវេ ធម្មោ
អកុសលស្ស នោអាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ នោអា-
សវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស នោអាសវស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៧២) កុសលោ នោអាសវេ ធម្មោ កុស-
លស្ស នោអាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែន
ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[៣៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

[៣៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៧១] កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសល-
ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៧២] កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
កុសលធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

កុសលត្តិកសាសវិទុកំ

[៣៧៣] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-

បតិយា ធរស អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្តិកេ បញ្ញាវាវច្ឆំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្តិកសាសវិទុកំ ធិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិកសាសវិទុកំ

[៣៧៤] កុសលំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ

សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អកុសលំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ

សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អព្យាកតំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សា-

សវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ

សាសវញ្ច អព្យាកតំ សាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-

កតោ សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អកុសលំ សាសវញ្ច អព្យាកតំ សាសវញ្ច ធម្មំ

បដិច្ច អព្យាកតោ សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកសាសវិទុកៈ

[៣៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ធម៌ កុសលត្ថិកសាសវិទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសាសវិទុកៈ

[៣៤៧] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ
អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងសាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងសាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈផង
នូវអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈ អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
គតេ នវ ។

[៣៧៦] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ បញ្ច-
នអធិបតិយា នវ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៣៧៧] កុសលោ សាសវេ ធម្មោ កុស-
លស្ស សាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ភីណិ ។ អកុសលោ សាសវេ ធម្មោ អកុស-
លស្ស សាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ភីណិ ។ អព្យាកតោ សាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
សាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៧៨] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
គតេ នេវស ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវាអ្សំ វេ វិត្តារេតតំ ។

[៣៧៩] កុសលំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ អនាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អព្យាកតំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
អនាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៣៧៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(៣៧៦) ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៣៧៧) កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៧៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

(៣៧៩) កុសលធម៌ មិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
មិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៨០] ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសនិសា ។

[៣៨១] កុសលោ អនាសវេ ធម្មោ កុស-
លស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អព្យាកតោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
អនាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៨២] អព្យាកតោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យា-
កតស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ អព្យាកតោ អនាសវេ ធម្មោ កុសលស្ស
អនាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៨៣] កុសលោ អនាសវេ ធម្មោ កុស-
លស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អព្យាកតោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យាក-
តស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ អព្យាកតោ អនាសវេ ធម្មោ អកុសលស្ស
អនាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

កុសលត្ថិកសាសវិទុកៈ

[៣៨០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៨១] កុសលធម៌ មិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនមានអាសវៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៨២] អព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកត-
ធម៌ មិនមានអាសវៈ ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ អព្យាកតធម៌ មិនមាន
អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ មិនមានអាសវៈ ដោយការម្មណ-
ប្បដ្ឋយ ។

[៣៨៣] កុសលធម៌ មិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនមានអាសវៈ ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានអា-
សវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ
អព្យាកតធម៌ មិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ មិនមានអា-
សវៈ ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ ។

(៣៨៤) កុសលោ អនាសវោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
អនាសវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អព្យាកតោ អនាសវោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនា-
សវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៨៥) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អធិបតិ-
យា តីណិ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ
ទ្វេ អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ ជិស្សយេ ទ្វេ ឧបជិស្សយេ
ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកលាសវទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអាសវិសម្បយុត្តទុកំ

(៣៨៦) អកុសលំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អកុសលោ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៨៧) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ឯកំ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ សម្បយុត្តវារេបិ

បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣៨៤] កុសលធម៌ មិនមានភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
មិនមានភាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានភាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានភាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

[៣៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសាសវិទុកៈ ។

កុសលត្ថិកអាសវិសម្បយុត្តិទុកៈ

[៣៨៦] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុ-
សលធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

កុសលត្ថិកាសវលម្បយុត្តកំ

(៣៨៨) កុសលំ អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា កុសលំ អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា កុសលំ អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ ច អព្យាកតោ អា-
 សវីប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជនំ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អកុសលំ អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អព្យាកតំ អាសវីប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 កុសលំ អាសវីប្បយុត្តញ្ច អព្យាកតំ អាសវីប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ អា-
 សវីប្បយុត្តញ្ច អព្យាកតំ អាសវីប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៨៩) ហេតុយា សត្តំ អារម្មណេ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា សត្តំ អវិគតេ សត្តំ ។

កុសលត្ថិកអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

[៣៨៨] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ កុសលធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈក្តី អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអតុ-
 សលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវអកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៣៧០) កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ តីណិ ។ អកុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អាសវីប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៣៧១) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា បញ្ច អវិគតេ តេស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បិ ឯវំ វិត្ថាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកអាសវីសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអាសវីសាសវិទុកំ

(៣៧២) អកុសលំ អាសវីញោវ សាសវញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ អាសវេចេវ សាសវេច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៣៧៣) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៩០] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។
អកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែល
ប្រាសចាកអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាស
ចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអាសវីសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលត្ថិកអាសវីសាសវិទុកៈ

[៣៩២] អកុសលធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

កុសលត្តិកអាសវិសាសវិទកំ

សហជាតវាវេចិ សម្បយុត្តវាវេចិ បញ្ញាវាវេចិ

សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៣៧៤) កុសលំ សាសវាវេចិ នោចអាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច កុសលោ សាសវាវេចិ នោចអាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ សាស-
 វាវេចិ នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សាសវា-
 វេចិ នោចអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។ អព្យាកតំ សាសវាវេចិ នោចអាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ សាសវាវេចិ នោចអាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ សាសវាវេចិ-
 នោចអាសវាវេចិ អព្យាកតំ សាសវាវេចិ នោចអាស-
 វាវេចិ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សាសវាវេចិ នោចអា-
 សវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ
 សាសវាវេចិ នោចអាសវាវេចិ អព្យាកតំ សាសវាវេចិ-
 នោចអាសវាវេចិ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សាសវា-
 វេចិ នោចអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកាសវិសាសវិទុកៈ

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៣៩៤] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិន
 មែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអា-
 សវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំង
 មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកត-
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈផង
 នូវអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

(៣៧៥) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណី អធិ-
បតិយា នវ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៣៧៦) កុសលោ សាសវេចេវ ចអាសវេ
ធម្មោ កុសលស្ស សាសវស្សចេវ ចអាសវស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណី ។ អកុ-
សលោ សាសវេចេវនោចអាសវេ ធម្មោ អកុ-
សលស្ស សាសវស្សចេវនោចអាសវស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណី ។ អព្យាកតោ
សាសវេចេវនោចអាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សា-
សវស្សចេវនោចអាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

(៣៧៧) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ អវិភតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្ថានេតព្វំ ។

កុសលត្ថិកអាសវសាសវេកុំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៣៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៣៩៦] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំងមិនមែន
ជាភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំង
មិនមែនជាភាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុ-
សលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាភាសវៈដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលន្តិកអានវិសាសវិទុកៈ ។

កុសលត្ថិកអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកំ

(៣៩៨) អកុសលំ អាសវញ្ចេវ អាសវសម្មយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អាសវេវេវ អាសវសម្ម-
 យុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៩៩) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
 កតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេបិ សម្មយុត្តវាវេបិ បញ្ញាវាវេបិ
 សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៤០០) អកុសលំ អាសវសម្មយុត្តញ្ចេវ ឆោច-
 អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អាសវសម្មយុត្តោ-
 ចេវ ឆោចអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤០១) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
 កតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេបិ សម្មយុត្តវាវេបិ បញ្ញាវាវេបិ
 សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកអាសវិអាសវិសម្មយុត្តទកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលតិក្កាសវិភាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

[៣៩៨] អកុសលធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ

អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ ទើប

កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៩៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ

មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៤០០] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ទាំងមិនមែនជា

ភាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ទាំងមិនមែន

ជាភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤០១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ មាន

វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

ចប់ កុសលតិក្កាសវិភាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលតិកាអាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកំ

(២០២) កុសលំ អាសវីប្បយុត្តសាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ អាសវីប្បយុត្ត-
 សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ-
 សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យា-
 កតំ អាសវីប្បយុត្តសាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 អាសវីប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ កុសលំ អាសវីប្បយុត្តសាសវញ្ច
 អព្យាកតំ អាសវីប្បយុត្តសាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ អាសវីប្បយុត្ត-
 សាសវញ្ច អព្យាកតំ អាសវីប្បយុត្តសាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២០៣) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
 ភតេ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខច្បង្គាន

កុសលត្ថិកាសាវិប្បយត្ថសាសវិទុកៈ

[៤០២] កុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អា-
ស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាក
អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអា-
សវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៤ ក្នុងភិក្ខុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

កុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសន៍ទុក្ខំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[២០៤] កុសលោ អាសវិប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ
កុសលស្ស អាសវិប្បយុត្តស្ស សាសវស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អកុសលោ
អាសវិប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អា-
សវិប្បយុត្តស្ស សាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អាសវិប្បយុត្តោ សាសវោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស អាសវិប្បយុត្តស្ស សាសវស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា ចត្តារិ អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំវិត្តាវេតតំ ។

[២០៦] កុសលំ អាសវិប្បយុត្តំ អនាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច កុសលោ អាសវិប្បយុត្តោ អនាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អាសវិប្ប-
យុត្តំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អាសវិប្ប-
យុត្តោ អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកាសវិប្បយុត្តសាសនៈ

សហជាតវរៈក្តី សម្បយុត្តវរៈក្តី ដូចបដិច្ចវរៈដែរ ។

[៤០៤] កុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។ អកុសលធម៌
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យា-
កតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វរៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៤០៦] កុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ
ទាំងមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ
ទាំងមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៤០៧) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

(៤០៨) កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវេ
 ធម្មោ កុសលស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ
 អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
 អាសវីប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(៤០៩) អព្យាកតោ អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវេ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ
 អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវេ ធម្មោ កុសលស្ស អា-
 សវីប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(៤១០) កុសលោ អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវេ
 ធម្មោ កុសលស្ស អាសវីប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤០៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ

មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤០៨] កុសលធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមានភាសវៈ

ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមានភាសវៈ ដោយ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមាន
ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមាន
ភាសវៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤០៩] អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមានភាសវៈ

ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមានភាសវៈ
ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមាន
ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមានភា-
សវៈ ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ ។

[៤១០] កុសលធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមាន

ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិន
មានភាសវៈ ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌

កុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកំ

អាសវិប្បយុត្តោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
 អាសវិប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អព្យាកតោ អាសវិប្បយុត្តោ អនា-
 សវេ ធម្មោ កុសលស្ស អាសវិប្បយុត្តស្ស អនាស-
 វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤០០] កុសលោ អាសវិប្បយុត្តោ អនាសវេ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស អាសវិប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ
 អាសវិប្បយុត្តោ អនាសវេ ធម្មោ អព្យាកតស្ស
 អាសវិប្បយុត្តស្ស អនាសវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[៤០២] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិ-
 យា ភីណិ អនន្តេរ ទ្វេ សមនន្តេរ ទ្វេ សហជាតេ
 ទ្វេ អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ ទ្វេ ឧបនិស្សយេ
 ចត្តារិ អវិតតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌

ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ

កុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ ។

[៤១១] កុសលធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមាន
អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមាន
អាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

[៤១២] ក្នុងហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកឆតោប្បកទកំ

(៤០៣) អកុសលំ សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 អកុសលំ កន្តំ . . . ឱយំ យោគំ ជីវណំ . . . ។
 កុសលំ នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នោ-
 បរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ អាសវ-
 តោច្ចកាសទិសំ ។ ទិដ្ឋី បដិច្ច ទិដ្ឋំ ន ឧប្បជ្ឈតិ ។

កុសលត្ថិកឆតោប្បកទកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសារម្មណទកំ

(៤០៤) កុសលំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។
 អកុសលំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សា-
 រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។ អព្យា-
 កតំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សារម្ម-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

(៤០៥) ហេតុយា ភីណិ អារម្មណោ ភីណិ អវិ-
 កតេ ភីណិ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ
 បដិច្ចវាសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកឆតោច្ឆក្កទុក្ខៈ

[៤១៣] អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ . . . ជា
 ឆន្ទៈ ជាអកុសល . . . ជាឧយៈ ជាយោគៈ ជានីវរណៈ . . . ។
 កុសលធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនជា
 បរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងអាសវ-
 គោច្ឆក្កៈដែរ ។ ទិដ្ឋិ មិនកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវទិដ្ឋិទេ ។
 ចប់ កុសលត្ថិកឆតោច្ឆក្កទុក្ខៈ ។

កុសលត្ថិកសារម្មណ៍ទុក្ខៈ

[៤១៤] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ
 នូវកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ
 នូវអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ អាស្រ័យ
 នូវអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤១៦] កុសលោ សារម្មណោ ធម្មោ កុសលស្ស
សារម្មណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អកុសលោ សារម្មណោ ធម្មោ អកុសលស្ស សារម្ម-
ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អព្យា-
កតោ សារម្មណោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សារម្ម-
ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៤១៧] កុសលោ សារម្មណោ ធម្មោ កុស-
លស្ស សារម្មណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

[៤១៨] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណោ នវ អធិប-
តិយា សត្ត អវិគតេ ភីណិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[៤១៩] អព្យាកតំ អនារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ អនារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។

[៤២០] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

[៤២១] នហេតុយា ឯកំ ។

កុសលត្ថិកសារម្មណៈ

[២១៦] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១៧] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ដោយការម្នាក់ប្បច្ច័យ ។

[២១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២១៩] អព្យាកតធម៌ មិនមានការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២២១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៤២២) អព្យាកតោ អនាម្បណោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនាម្បណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ . . . អព្យាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលគ្គិកសារម្មណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលគ្គិកបិដ្ឋទុកំ

(៤២៣) កុសលោ ចិត្តោ ធម្មោ កុសលស្ស ចិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៤២៤) អារម្មណោ នវ អធិបតិយា សត្ត អវិកតោ សត្ត ។

(៤២៥) នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ ។

យថា កុសលត្ថិតោ បញ្ញាវាម្បី វរំវិត្តារេតតំ ។

(៤២៦) កុសលំ ឆោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ឆោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤២២] អព្យាកតធម៌ មិនមានការម្នួល ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានការម្នួល ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ... ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាញប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសារម្មណទុក្ខ ។

កុសលត្ថិកបិដកទុក្ខៈ

[៤២៣] កុសលធម៌ ជាចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាចិត្ត ដោយការម្នួលប្បច្ច័យ ។

[៤២៤] ក្នុងការម្នួលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤២៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្នួលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៤២៦] កុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អកុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នោ-
 ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។
 អព្យាកតំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោចិត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ នោចិត្តញ្ច
 អព្យាកតំ នោចិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នោ-
 ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ
 នោចិត្តញ្ច អព្យាកតំ នោចិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
 កតោ នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២២៧) កុសលំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 នោចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។

(២២៨) ហេតុយា នវ អារម្មណោ វីណិ អធិប-
 តិយា នវ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ
 បដិច្ចវាសទិសា ។

(២២៩) កុសលោ នោចិត្តោ ធម្មោ កុសលស្ស
 នោចិត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២៣០) ហេតុយា សត្ត អារម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា ទស អវិគតេ តេរសា ។

កុសលត្ថិកចិត្តទុកៈ

អកុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
 មែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
 កុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្តផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាចិត្តផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាចិត្ត
 អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្តផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែន
 ជាចិត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤២៧] កុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
 មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ ។

[៤២៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នាទឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤២៩] កុសលធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ជាបដ្ឋយ នៃកុសលធម៌
 មិនមែនជាចិត្ត ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៣០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១៣ ។

កុសលទីក្ខបេតសិក្ខទីក្ខ

[៤៣១] កុសលំ ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ចេតសីកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ចេតសីកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ ចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ចេតសីកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៣២] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ តីណី ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

[៤៣៣] កុសលោ ចេតសីកោ ធម្មោ កុសលស្ស ចេតសីកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អកុសលោ ចេតសីកោ ធម្មោ អកុសលស្ស ចេតសីកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ ចេតសីកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស ចេតសីកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤៣៤] កុសលោ ចេតសីកោ ធម្មោ កុសលស្ស ចេតសីកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អកុសលោ ចេតសីកោ

ធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទូកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកប្រើតសិកទុក្ខៈ

[៤៣១] កុសលធម៌ ជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌
ជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវ
អព្យាកតធម៌ ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤៣៣] កុសលធម៌ ជាចេតសិក ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាចេតសិក ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌ ជាចេតសិក ជា
បច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាចេតសិក ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកត-
ធម៌ ជាចេតសិក ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាចេតសិក ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៤] កុសលធម៌ ជាចេតសិក ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាចេតសិក ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌

កុសលត្ថិកបិដកសម្បយុត្តាទិអដ្ឋទុកំ

ធម្មោ អតុសលស្ម័ ចេតសិតស្ម័ ធម្មស្ម័ អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អព្យាកតោ ចេត-
សិតោ ធម្មោ អព្យាកតស្ម័ ចេតសិតស្ម័ ធម្មស្ម័
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

(៤៣៥) ហេតុយា តីណី អារម្មណោ ធម៌ អធិ-
បតិយា សត្ត អវិភតេ តីណី ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មី ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៤៣៦) កុសលំ អចេតសិតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ អចេតសិតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៤៣៧) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ឯកំ អវិ-
ភតេ បញ្ច ។

(៤៣៨) នហេតុយា ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ បញ្ញាវារោបិ ឯវំ វិត្តារេតតា ។

កុសលត្ថិកចេតសិកទុកំ សិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកបិដកសម្បយុត្តាទិអដ្ឋទុកំ

(៤៣៩) កុសលំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច . . . កុសលំ

កុសលត្ថិកចិត្តសម្បយុត្តាទិអដ្ឋិទុកៈ

ជាចេតសិក ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាចេតសិក ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាចេតសិក ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាចេតសិក ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៤៣៦] អព្យាកតធម៌ មិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤៣៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកចេតសិកទុកៈ ។

កុសលត្ថិកចិត្តសម្បយុត្តាទិអដ្ឋិទុកៈ

[៤៣៩] អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត . . . អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ច្រឡំដោយចិត្ត . . . នូវកុសលធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានំ . . . កុសលំ ចិត្តសហគំ . . . កុសលំ
 ចិត្តានុបវិវត្តំ . . . កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ . . .
 កុសលំ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគំ . . . កុសលំ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

(២២០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
 កតេ តីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បញ្ញាវារោបិ
 ឯវំ វិត្តារេតញា ។

កុសលត្ថិកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវិវត្តិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអជ្ឈត្ថិកទុកំ

(២២១) អព្យាកតំ អជ្ឈត្ថតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
 កតេ អជ្ឈត្ថតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(២២២) ហេតុយា ឯកំ សហជាតេ ឯកំ អវិ-
 កតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ
 បដិច្ចវារសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

តាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . នូវកុសលធម៌ កើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . នូវកុស-
 លធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . នូវកុសលធម៌ ប្រឡំ តាំងឡើងអំពី
 ចិត្ត . . . នូវកុសលធម៌ ប្រឡំ តាំងឡើង កើតជាមួយនឹងចិត្ត . . .
 នូវកុសលធម៌ ប្រឡំ តាំងឡើងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវកុស-
 លធម៌ ប្រឡំ តាំងឡើងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៤០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ចាវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។
 ចប់ កុសលត្ថិកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ឈានុបរិវត្តិទុក ។

កុសលត្ថិកអង្គវិញ្ញាណទុកៈ

[៤៤១] អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវអព្យា-
 កតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៤២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(២២៣) កុសលោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ កុស-
 លស្ស អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កុសលោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ អកុសលស្ស
 អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កុសលោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អដ្ឋត្ថិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អកុសលោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ អកុសលស្ស
 អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ អព្យាកតោ អដ្ឋត្ថិកោ ធម្មោ អព្យាក-
 តស្ស អដ្ឋត្ថិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណី ។

(២២៤) អារម្មណេ នវំ បុរេជាតេ តីណី អវិ-
 គតេ បញ្ច ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មី វេទីត្ថារេតត្ថំ ។

(២២៥) កុសលំ ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បក្កយា ។

(២២៦) ហេតុយា នវំ អារម្មណេ តីណី អវិ-
 គតេ នវំ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋង្គិកទុកៈ

[៤៤៣] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអព្យា-
 ភតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ អកុសលធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង
 ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។ អព្យាភតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ខាងក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាភតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដោយការម្ម-
 ណ៍ប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[៤៤៤] ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតិប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៥ ។

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៤៤៥] កុសលធម៌ ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សហជាតវារោមិ សម្មយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៤៤៧) កុសលោ ពាហិរោ ធម្មោ កុសលស្ស
ពាហិរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៤៤៨) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
កតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកឧបាទានំ

(៤៤៩) អព្យាកតោ ឧបាទា ធម្មោ អព្យាក-
តស្ស ឧបាទា ធម្មស្ស អារម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
វុទ្ធិយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
អវិកតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៤៥០) កុសលំ នោ ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច កុ-
សលោ នោ ឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
វីណិ ។ អកុសលំ នោ ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច អកុស-
លោ នោ ឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
វីណិ ។ អព្យាកតំ នោ ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ នោ ឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

សហជាតវរៈក្តី សម្បយុត្តវរៈក្តី ដូចគ្នាទីនិបដិច្ចវរៈដែរ ។

(៤៤៧) កុសលធម៌ ជាខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាខាងក្រៅ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៤៤៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវរៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវរៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ឯបំ កុសលត្ថិកអដ្ឋតិកទុកៈ ។

កុសលត្ថិកឧបាទានទុកៈ

(៤៤៩) អព្យាកតធម៌ ជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាឧបាទាន ដោយអាហារប្បច្ច័យ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

(៤៥០) កុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។
អកុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជា
ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។ អព្យាកត-
ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៤៥០) ហេតុយា នវ ។

សហជាតវារោមី សម្បយុត្តវារោមី

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៤៥២) កុសលោ នោឧបាទា ធម្មោ កុស-
លស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ ភីណី ។ អកុសលោ នោឧបាទា ធម្មោ
អកុសលស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ភីណី ។ អព្យាកតោ នោឧបាទា ធម្មោ
អព្យាកតស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ។

(៤៥៣) កុសលោ នោឧបាទា ធម្មោ កុស-
លស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ភីណី ។ អកុសលោ នោឧបាទា ធម្មោ
អកុសលស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ ភីណី ។ អព្យាកតោ នោឧបាទា
ធម្មោ អព្យាកតស្ស នោឧបាទា ធម្មស្ស អារម្ម-
ណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ភីណី ។

(៤៥៤) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អចិ-
បតិយា ទស អវិគតេ ឯកាទស ។

កុសលត្ថិកធាតុៈ

[៤៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហធាតុវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤៩២] កុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
ធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសល-
ធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទា
ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាឧបាទា
ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៣] កុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃកុស-
លធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អកុសលធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ មិនមែនជា
ឧបាទា ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
មែនជាឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៩៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១១ ។

យថា កុសលត្តិកេតេ បញ្ញាវរេប្បិ ឯវំ វិន្តារេតតំ ។

កុសលត្តិកេតេទុក្ខំ វិន្តិតំ ។

កុសលត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៤៥៥] អព្យាកតំ ទុក្ខានិទ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ទុក្ខានិទ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

[៤៥៦] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវរេបិ បញ្ញាវរេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៤៥៧] កុសលំ អនុក្ខានិទ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អនុក្ខានិទ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយាតីណិ ។ អកុសលំ អនុក្ខានិទ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អនុក្ខានិទ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយាតីណិ ។ អព្យាកតំ អនុក្ខានិទ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនុក្ខានិទ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤៥៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវរេបិ សម្បយុត្តវរេបិ

បដិច្ចការសនិសា ។

អភិប្បដិក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលធម៌ៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បទ្យតិស្តាវ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលន្តិកធម៌ទុក្ខៈ ។

កុសលន្តិកឧបាទិស្ថទុក្ខៈ

(៤៥៥) អព្យាកតធម៌ ជាឧបាទិស្ថ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
ជាឧបាទិស្ថ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៥៦) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី មានតែវរៈ ១ ។

(៤៥៧) កុសលធម៌ ជាអនុបាទិស្ថ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាអនុបាទិស្ថ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។
អកុសលធម៌ ជាអនុបាទិស្ថ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអនុបាទិស្ថ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជា
អនុបាទិស្ថ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិស្ថ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៥៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៩ ។

សហជាតវរៈក្តី សម្បយុត្តវរៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដ្ឋវរៈដែរ ។

[២៥៧] កុសលោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ កុស-
 លស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ភីណិ ។ អកុសលោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ
 អកុសលស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ អនុចាទិន្នោ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៦០] កុសលោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ កុសលស្ស
 អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ភីណិ ។ អកុសលោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អកុ-
 សលស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ
 អព្យាកតស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អព្យាកតោ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ
 កុសលស្ស អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។

[២៦១] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អចិ-
 បតិយា ទស អនន្តរេ ធិ សហជាតេ នវ និស្ស-
 យេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ អវិគតេ ឯកាទស ។

កុសលត្ថិកឧបាទ្ទន្ត្រៈ

(៤៥៩) កុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៤៦០) កុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាអនុបាទិន្ន ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៤៦១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកឧបាទានគោប្បកទុកំ

[៤៦២] អកុសលំ ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច អកុស-
សលោ ឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤៦៣] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
តតេ ឯកំ ។

ឧបាទានគោប្បកំ វិត្ថារេតវំ ។

កុសលត្ថិកឧបាទានគោប្បកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសទុកំ

[៤៦៤] អកុសលំ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច អកុស-
សលោ កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤៦៥] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
តតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សត្វត្ថ ឯកំ ។

[៤៦៦] កុសលំ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា
នីធិ ។ អកុសលំ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច អកុស-
សលោ នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា
នីធិ ។ អព្យាកតំ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលត្តិកឧបាទានគោច្ចទុក្ខៈ

[៤៦៤] អកុសលធម៌ ជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៦៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ។

ឧបាទានគោច្ចកៈ បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ឃប់ កុសលត្តិកឧបាទានគោច្ចទុក្ខៈ ។

កុសលត្តិកកិលេសទុក្ខៈ

[៤៦៤] អកុសលធម៌ ជាភិលេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៦៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ។

ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ១ ។

[៤៦៦] កុសលធម៌ មិនមែនជាភិលេស អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមែនជាភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៣ ។
អកុសលធម៌ មិនមែនជាភិលេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែន
ជាភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៣ ។ អព្យា-
កតធម៌ មិនមែនជាភិលេស អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជា
ភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

កុសលត្ថិកលង្កិលេសិកទុកំ

(៤៦៧) ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អនិ-
បតិយា នវ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ
បដិច្ចវាវសទិសា ។

(៤៦៨) កុសលោ នោកិលេសោ ធម្មោ កុស-
លស្ស នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ នោកិលេសោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៤៦៩) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អវិគ-
តេ តេស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្យំ វរំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកិលេសទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកិលង្កិលេសិកទុកំ

(៤៧០) កុសលំ សង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ សង្កិលេសិកំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

កុសលត្ថិកសង្គិលេសិកទុកៈ

[៤៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
 សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៤៦៨] កុសលធម៌ មិនមែនជាកិលេស ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
 ធម៌ មិនមែនជាកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យា-
 កតធម៌ មិនមែនជាកិលេស ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជា
 កិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកកិលេសទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសង្គិលេសិកទុកៈ

[៤៧០] កុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវ
 កុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អព្យាកតំ សង្ក្ខិលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៧០) ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អវិ-
 កតេ នវ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ វិត្តារេតព្វា^(១) ។

(២៧២) កុសលោ សង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ កុ-
 សលស្ស សង្ក្ខិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ តីណី ។ អកុសលោ សង្ក្ខិលេសិកោ
 ធម្មោ អកុសលស្ស សង្ក្ខិលេសិកស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណី ។ អព្យាកតោ
 សង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សង្ក្ខិលេសិ-
 កស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(២៧៣) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អវិកតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ វិវិត្តារេតព្វំ ។

(២៧៤) កុសលំ អសង្ក្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ អសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

១ ម. សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ វិត្តារេតព្វាទំ និមេ បាហ ឧត្ថំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៤៧២] កុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៤៧៤] កុសលធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ អសង្ក្ខិលេសិកំ ធម្ម-
បដិច្ច អព្យាកតោ អសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៤៧៥) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៤៧៦) កុសលោ អសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ កុ-
សលស្ស អសង្ក្ខិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អសង្ក្ខិលេសិកោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស អសង្ក្ខិលេសិកស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៤៧៧) អព្យាកតោ អសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស អសង្ក្ខិលេសិកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អសង្ក្ខិលេ-
សិកោ ធម្មោ កុសលស្ស អសង្ក្ខិលេសិកស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៤៧៨) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិ-
បតិយា ភីណិ អនន្តរេ ទ្វេ ឧបទិស្សយេ ចត្តារិ
អវិកតេ ទ្វេ ។

កុសលត្តិកសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អា-
ស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៧៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៤៧៦) កុសលធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
កុសលធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ អព្យាកត-
ធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៧៧) អព្យាកតធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃអព្យាកតធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយការមូណប្បដ្ឋយ ។
អព្យាកតធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយការមូណប្បដ្ឋយ ។

(៤៧៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសង្កិលេសិកទុក្ខំ និព្វិតំ ។

កុសលត្ថិកសង្កិលេសិកទុក្ខំ

[២៧៩] អកុសលំ សង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សង្កិលេដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៨០] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិកតេត ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[២៨១] កុសលំ អសង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អសង្កិលេដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ អសង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អសង្កិលេដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ អសង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អសង្កិលេដ្ឋោ ច អព្យាកតោ អសង្កិលេដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អសង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អសង្កិលេដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទេ ។

[២៨២] កុសលំ អសង្កិលេដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អសង្កិលេដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ឯបញ្ចាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសន្តិលេសិកទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសង្ខិលវិជ្ជទុកៈ

(៤៧៩) អកុសលធម៌ ដែលសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអកុសល-
ធម៌ ដែលសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៤៨០) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ១ ។

ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវរៈក្តី បញ្ចាវរៈក្តី មានតែវរៈ ១ ។

(៤៨១) កុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ អព្យាកត-
ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ កុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងក្តី
អព្យាកតធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែល
មិនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌
ដែលមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ២ ។

(៤៨២) កុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុស-
លធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ ។

អព្យាកតំ អសង្កិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
អសង្កិលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយោ ។

(៤៨៣) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អធិ-
បតិយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៤៨៤) កុសលោ អសង្កិលីដ្ឋោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អសង្កិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ អសង្កិលីដ្ឋោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស អសង្កិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៤៨៥) កុសលោ អសង្កិលីដ្ឋោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អសង្កិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ទ្វេ ។ អព្យាកតោ អសង្កិលីដ្ឋោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស អសង្កិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

(៤៨៦) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អ-
ធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
អវិកតេ សត្ត ។

កុសលគ្គិកសន្តិសិទ្ធិកុរុ:

អព្យាកតធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែលមិន
សៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។

(៤៨៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៤៨៤) កុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ដែលមិនសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌
ដែលមិនសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៤៨៥) កុសលធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អព្យា-
កតធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលមិនសៅ-
ហ្មង ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

(៤៨៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាវច្ឆិ ឯវំ វិត្តានេតតំ ។

កុសលត្ថិកសន្តិលិដ្ឋិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

[៤៨៧] អកុសលំ កិលេសសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ កិលេសសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សន្តិលិដ្ឋទុកសទិសំ ។
កុសលត្ថិកកិលេសសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសសង្ក្ខិលេសិកទុកំ

[៤៨៨] អកុសលំ កិលេសោ វេស្កិលេសិ-
កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ កិលេសោ វេស្កិ-
លេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៩] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហដាតវាវេចិ បញ្ញាវាវេចិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៤៩០] កុសលំ សង្កិលេសិកោ វេស្កិលេសិ-
សំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ សង្កិលេសិកោ វេស្កិ-
កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ឯបញ្ចាវារៈ ក្នុងកុសលធម៌កៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសង្គ្រាមទុកៈ ។

កុសលត្ថិកកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

[៤៨៧] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងសង្គ្រាមទុកៈដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលត្ថិកកិលេសសង្គ្រាមសិក្សាទុកៈ

[៤៨៨] អកុសលធម៌ ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជានាវារៈក្តី បញ្ចាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៤៩០] កុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាតិលេស អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាតិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អកុសលំ សង្គិលេសិកញ្ចេវ នោចកិលេសំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ សង្គិលេសិកោចេវ នោចកិលេ
 សោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ អព្យា-
 កតំ សង្គិលេសិកញ្ចេវ នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ សង្គិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ សង្គិ-
 លេសិកញ្ចេវ នោចកិលេសញ្ច អព្យាកតំ សង្គិលេ-
 សិកញ្ចេវ នោចកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 សង្គិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ សង្គិលេសិកញ្ចេវ នោ-
 ចកិលេសញ្ច អព្យាកតំ សង្គិលេសិកញ្ចេវ នោច-
 កិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សង្គិលេសិ-
 កោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

(៤៩០) ហេតុយា នវ អារម្មណេ វីណិ អវិ-
 កតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

កុសលត្ថិកកិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ

អកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេស អា-
ស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិ-
លេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកត-
ធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេស អាស្រ័យ នូវ
អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេស ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅ-
ហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេស អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេសផង នូវអព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាកិលេស
អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជា
កិលេសផង នូវអព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជា
កិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៧២] កុសលោ សង្ក្ខីលេសិកោចេវ នោចតិ-
 លេសោ ធម្មោ កុសលស្ស សង្ក្ខីលេសិកស្សចេវ-
 នោចតិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ភីណិ ។ អព្យាកតោ សង្ក្ខីលេសិកោចេវ នោចតិ-
 លេសោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សង្ក្ខីលេសិកស្សចេវ-
 នោចតិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អចិ-
 បតិយា នវ អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិញ្ញាតេតំ ។

កុសលត្ថិកិលេសសង្ក្ខីលេសិកទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកិលេសសង្ក្ខីលេសិកទុក្ខំ

[២៧៤] អកុសលំ តិលេសោចេវ សង្ក្ខីលិដ្ឋេត្វា
 ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ តិលេសោចេវ សង្ក្ខីលិដ្ឋោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៧៥] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
 គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារមិ បញ្ញាវារមិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៤៩២] កុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែន
ជាភិលេស ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
មិនមែនជាភិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកត-
ធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាភិលេស ជាបច្ច័យ នៃ
អព្យាកតធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាភិលេស ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកកិលេសសង្ក្ខេបសិក្សា ។

កុសលតិកកិលេសសង្ក្ខេបវិជ្ជាទុកៈ

[៤៩៤] អកុសលធម៌ ជាភិលេស ទាំងសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ជាភិលេស ទាំងសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក៏ បញ្ញាវារៈក៏ សុទ្ធនៃមានវារៈ ១ ។

កុសលត្ថិកកិលេសកិលេសសម្មយុត្តទុក្ខំ

[៤៩៦] អកុសលំ សង្កិលំដ្ឋព្វោវ នោចកិលេសំ
 ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សង្កិលំដ្ឋោវេវ នោចកិលេ-
 សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៩៧] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេថិ បញ្ញាវាវេថិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសសង្កិលំដ្ឋទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសកិលេសសម្មយុត្តទុក្ខំ

[៤៩៨] អកុសលំ កិលេសព្វោវ កិលេសសម្ម-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ កិលេសោវេវកិ-
 លេសសម្មយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៩៩] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេថិ បញ្ញាវាវេថិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៥០០] អកុសលំ កិលេសសម្មយុត្តព្វោវ នោ-
 ចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ កិលេស-
 សម្មយុត្តោវេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០១] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

[៤៩៦] អកុសលធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាភិលេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាភិលេស ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៩៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

២៣ កុសលត្ថិកកិលេសសន្តិលិង្គទុកៈ ។

កុសលត្ថិកកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

[៤៩៨] អកុសលធម៌ ជាភិលេសទាំងប្រកបដោយភិលេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាភិលេសទាំងប្រកបដោយភិលេស ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៩៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៥០០] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយភិលេសទាំងមិនមែនជាភិ- លេស អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយភិលេសទាំងមិនមែនជា ភិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ។

សហជាតវាវេរិ បញ្ញាវាវេរិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលន្តិកកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលន្តិកកិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេសិកទុកំ

(៥០២) កុសលំ កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្ក្ខិលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ កិលេសវិប្បយុត្តោ សង្ក្ខិលេ-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ
 កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្ក្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
 កតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ សង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ កិលេសវិប្បយុត្តំ-
 សង្ក្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ កិលេសវិប្ប-
 យុត្តោ សង្ក្ខិលេសិកោ ច អព្យាកតោ កិលេស-
 វិប្បយុត្តោ សង្ក្ខិលេសិកោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្ក្ខិលេ-
 សិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ-
 សង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ។ កុសលំ កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្ក្ខិលេសិកញ្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតិវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

ចប់ កុសលតិកកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កុសលតិកកិលេសវិប្បយុត្តសង្ខិលេសិកទុកៈ

[៥០២] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក្តី អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំង
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង
 ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសល-
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង

កុសលត្ថិកកិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខំ

អព្យាកតំ កិលេសវិប្បយុត្តំ សន្តិលេសិកញ្ច ធម្ម៍
បដិច្ច អព្យាកតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ សន្តិលេសិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥០៣) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិ-
តតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោមិ សម្មយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

(៥០៤) កុសលោ កិលេសវិប្បយុត្តោ សន្តិលេ-
សិកោ ធម្មោ កុសលស្ស កិលេសវិប្បយុត្តស្ស-
សន្តិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយា
តីណិ ។ អព្យាកតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ សន្តិលេ-
សិកោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស កិលេសវិប្បយុត្តស្ស-
សន្តិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយា ។

(៥០៥) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
បតិយា ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៥០៦) កុសលំ កិលេសវិប្បយុត្តំ អសន្តិ-
លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ កិលេស-
វិប្បយុត្តោ អសន្តិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

កុសលត្ថិកកិលេសវិប្បយុត្តសន្តិកិលេសិកទុកៈ

នូវអព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នាទាំងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥០៤] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបដ្ឋយ នៃកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបដ្ឋយ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៥០៦] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ កិលេសវិប្បយុត្តំ អសង្កិ-
 លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ-
 អសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥០៧] ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៥០៨] កុសលោ កិលេសវិប្បយុត្តោ អសង្កិ-
 លេសិកោ ធម្មោ កុសលស្ស កិលេសវិប្បយុត្តស្ស-
 អសង្កិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ។ អព្យាកតោ កិលេសវិប្បយុត្តោ អសង្កិលេសិ-
 កោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស កិលេសវិប្បយុត្តស្ស អ-
 សង្កិលេសិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៥០៩] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា គីណិ អនន្តរេ ទ្វេ ឧបទិស្សយេ ចត្តារិ អវិ-
 កតេ ទ្វេ ។

អវិជ្ជាបិណ្ឌ អនុលោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង
ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥០៨] កុសលធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិន
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ដែលប្រាសចាក-
សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
អព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅ-
ហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥០៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

កុសលត្តិកទស្សនេនបហាតត្វទុកំ

យថា កុសលត្តិកេតោ បញ្ញាវាវច្ឆិ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្តិកកិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិកទស្សនេនបហាតត្វទុកំ

[៥០០] អកុសលំ នទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ នទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០១] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
តតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេចិ បញ្ញាវាវេចិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៥០២] កុសលំ នទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ នទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ នទស្សនេន បហា-
តតំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នទស្សនេន បហាតត្វោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ ន-
ទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នទស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
កុសលំ នទស្សនេន បហាតត្វោ អព្យាកតំ នទស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នទស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកកិលេសវិប្បយុត្តសង្គិលេសិកទុកៈ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វទុកៈ

[៥១០] អកុសលធម៌ ត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៥១១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវរៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ មានវរៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មានវរៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋ័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី មានតែវរៈ ១ ។

[៥១២] កុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវរៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវរៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

អកុសលំ ន ទស្សនេន បហាតព្វញ្ច អព្យាកតំ ន-
ទស្សនេន បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ន-
ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥០៣) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
តតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្មយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

(៥០៤) កុសលោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ
ធម្មោ កុសលស្ស ន ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អកុសលោ ន-
ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ អកុសលស្ស ន ទស្ស-
នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ភីណិ ។ អព្យាកតោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស ន ទស្សនេន បហាតព្វស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៥០៥) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា ទស អនន្តរេ សត្ត អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលភីកេ បញ្ញាវរម្បិ វរំ វិត្តោរតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមដ្ឋកថាប្បដ្ឋាន

អព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអកុស-
លធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ដែលមិន
មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ ។

[៥១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋួយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥១៤] កុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជា
បដ្ឋួយ នៃកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ដោយហេ-
តុប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ជាបដ្ឋួយ នៃអកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ដោយហេតុប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ ជាបដ្ឋួយ នៃអព្យាកតធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋួយ ។

[៥១៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋួយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ១០ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋួយ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វទុកំ

[៥០៦] អកុសលំ ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ ភាវិនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥០៧] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
តតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៥០៨] កុសលំ ន ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ
បដិច្ច កុសលោ ន ភាវិនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥០៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ ។

សហជាតវារម្យំ បញ្ញាវារម្យំ វិត្តារេតព្វំ ។

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វទុកំ និម្មិតំ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកំ

[៥២០] អកុសលំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ទស្សនេន បហាតព្វហេ-
តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

កុសលត្ថិកការិយោបហាតព្វទុកៈ

[៥១៦] អកុសលធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។

[៥១៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៥១៨] កុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥១៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៨ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បឱ្យពិស្តារផងចុះ ។

បឋម កុសលត្ថិកការិយោបហាតព្វទុកៈ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកិទុកៈ

[៥២០] អកុសលធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២០] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារមី បញ្ញាវារមី សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៥២២] កុសលំ ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥២៣] ហេតុយា នវ ។

សហជាតវារមី បញ្ញាវារមី វិន្ទាវេតងំ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកវាវិសាយបហាតត្វហេតុកុកំ

[៥២៤] អកុសលំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥២៥] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារមី បញ្ញាវារមី សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៥២៦] កុសលំ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៥២១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៥២២] កុសលធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត ឥច្ចុទ្យោតិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកទស្សនេសបហាតព្វហេតុកុកុកៈ ។

កុសលត្ថិកភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុកុកៈ

[៥២៤] អកុសលធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា អា-
ស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៥២៦] កុសលធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិគតេ
នវ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តាវេតង្គំ ។

កុសលត្ថិកវិនាយបរា គព្វហេតុកុទុក្ខំ និព្វិតំ ។

កុសលត្ថិកសវិតកុទុក្ខំ

[៥២៨] កុសលំ សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អកុសលំ សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ សវិ-
តក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ
សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥២៩] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ភីណិ
អវិគតេ ភីណិ ។

សហជាតវារេបិ សម្បយុត្តវារេបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៥៣០] កុសលោ សវិតក្កោ ធម្មោ កុសលស្ស
សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អកុសលោ សវិតក្កោ ធម្មោ អកុសលស្ស

កុសលត្ថិកសវិតក្កទុកៈ

[៥២៧] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសវិតក្កទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសវិតក្កទុកៈ

[៥២៨] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋាន ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋាន ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋាន ។

[៥២៩] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៣០] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបដ្ឋាន នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាន ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបដ្ឋាន នៃអកុសលធម៌

សរីតក្កស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 អព្យាកតោ សរីតក្កោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សរី-
 តក្កស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៥៣០] កុសលោ សរីតក្កោ ធម្មោ កុសលស្ស
 សរីតក្កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ អកុសលោ សរីតក្កោ ធម្មោ អកុសលស្ស
 សរីតក្កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ អព្យាកតោ សរីតក្កោ ធម្មោ អព្យាក-
 តស្ស សរីតក្កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ តីណី ។

[៥៣២] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា សត្ត អវិគតេ តីណី ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាម្បី ឃំ វិត្តារេតតំ ។

[៥៣៣] កុសលំ អវិគតំ ធម្មំ បដិច្ច កុ-
 សលោ អវិគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

[៥៣៤] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
 គតេ សត្ត ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងវិតក្កៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៣១] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ
នៃកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃ
អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃ
អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

[៥៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលតិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៥៣៣] កុសលធម៌ មិនមានវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមានវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៣៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

កុសលត្ថិកសប្បីតិកទុកំ

[៥៣៥] កុសលោ អវិគតោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អវិគតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ អវិគតោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស អវិគតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

[៥៣៦] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អវិ-
គតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាចម្បី ឃំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកសវិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសវិចារទុកំ

[៥៣៧] កុសលំ សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
សវិចារេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុសល-
សវិគត្តសទិសំ ។

កុសលត្ថិកសវិចារទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសប្បីតិកទុកំ

[៥៣៨] កុសលំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច កុ-
សលោ សប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

កុសលត្ថិកសប្បតិកទុកៈ

[៥៣៥] កុសលធម៌ មិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ មិន
 មានវិតក្កៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមាន
 វិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានវិតក្កៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៨ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសវិតក្កទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសវិចារទុកៈ

[៥៣៧] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវ
 កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងកុសលត្ថិកសវិតក្កៈដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសវិចារទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសប្បតិកទុកៈ

[៥៣៨] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវកុ
 សលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អកុសលំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
 សប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អព្យាកតំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
 សប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៣៩] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
 អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៥៤០] កុសលោ សប្បីតិកោ ធម្មោ កុ-
 សលស្ស សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អកុសលោ សប្បីតិកោ ធម្មោ អកុ-
 សលស្ស សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ សប្បីតិកោ ធម្មោ អព្យា-
 កតស្ស សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៥៤១] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ-
 អវិគតេ តីណិ ។

[៥៤២] កុសលំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៣៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៤០] កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ជាបច្ច័យ នៃ
 កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសល-
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងបីតិ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងបីតិ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ដោយ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៥៤២] កុសលធម៌ មិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវកុសល-
 ធម៌ មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកសប្បីតិកទុក្ខំ

អកុសលំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អប្បី-
 តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 អព្យាកតំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បី-
 តិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ
 អប្បីតិកញ្ច អព្យាកតំ អប្បីតិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ។ អកុសលំ អប្បីតិកញ្ច អព្យាកតំ អប្បី-
 តិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្បីតិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៤៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អវិ-
 កតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

[៥៤៤] កុសលោ អប្បីតិកោ ធម្មោ កុសលស្ស
 អប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥៤៥] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
 កតេ តេស ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសប្បីតិកទុក្ខំ ធិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិសប្បីតក្រុកៈ

អកុសលធម៌ មិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមានបីតិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមាន
បីតិ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមានបីតិផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានបីតិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវអកុសល-
ធម៌ មិនមានបីតិផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានបីតិផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៤៤] កុសលធម៌ មិនមានបីតិ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនមានបីតិ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្តិសប្បីតក្រុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

កុសលត្រីវិប្បត្តិសហគតាទីតិទុក្ខំ

[៥៤៦] កុសលំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា កុសលំ នបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 កុសលំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . កុសលំ ន-
 សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ កុសលំ ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . កុសលំ នឧបេក្ខាសហ-
 គតំ ធម្មំ បដិច្ច . . ។

កុសលត្រីវិប្បត្តិសហគតាទីតិទុក្ខំ និម្មិតំ ។

កុសលត្រីវិប្បត្តិកាមាវចនាទុក្ខំ

[៥៤៧] កុសលំ កាមាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច កុ-
 សលោ កាមាវចនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កុសលំ កាមាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច អត្យកតោ
 កាមាវចនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ
 កាមាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ កាមាវចនោ ច
 អត្យកតោ កាមាវចនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ កាមាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច
 អកុសលោ កាមាវចនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ អត្យកតំ កាមាវចនំ ធម្មំ
 បដិច្ច អត្យកតោ កាមាវចនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកបីតិសហគតាទិវត្តិទុក្ខៈ

[៥៤៦] កុសលធម៌ ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ ... ។ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ប្រកបដោយសុខ ... អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
សុខ ... ។ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ... អា-
ស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ... ។

ចប់ កុសលត្ថិកបីតិសហគតាទិវត្តិទុក្ខៈ ។

កុសលត្ថិកកាមាវចរទុក្ខៈ

[៥៤៧] កុសលធម៌ ជាកាមាវចរ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជា
កាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ អព្យាកតធម៌ ជាកាមាវចរ
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ កុសលធម៌ ជាកាមាវចរក្តី អព្យាកតធម៌ ជាកាមាវចរក្តី អា-
ស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋាយ ។ កុសលធម៌ ជាកាមាវចរ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាកាមា-
វចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានពីរៈ ១ ។ អព្យាកតធម៌
ជាកាមាវចរ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាកាមាវចរ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ កាមាវចនា អព្យាកតំ
 កាមាវចនា ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ កាមាវចនា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ កាមា
 វចនា អព្យាកតំ កាមាវចនា ធម្មំ បដិច្ច អព្យា
 កតោ កាមាវចនា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥៤៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
 តតេ នវ ។

សហជានភពេបិ សច្ចយុត្តភពេបិ

បដិច្ចវាសទិសា ។

[៥៤៩] កុសលោ កាមាវចនោ ធម្មោ កុស-
 លស្ស កាមាវចនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ភីណិ ។ អកុសលោ កាមាវចនោ ធម្មោ
 អកុសលស្ស កាមាវចនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ កាមាវច-
 នោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស កាមាវចនស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៥៥០] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អវិគតេ តេស ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាច្ឆិ ឃំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្តិកាមាវចនៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាតាមាវចរ អាស្រ័យ ម្ល៉ៃកុសល-
 ធម៌ ជាតាមាវចរផង ម្ល៉ៃអព្យាកតធម៌ ជាតាមាវចរផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាតាមាវចរ អាស្រ័យ ម្ល៉ៃអកុ-
 សលធម៌ ជាតាមាវចរផង ម្ល៉ៃអព្យាកតធម៌ ជាតាមាវចរផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៤៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៥៤៩) កុសលធម៌ ជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
 ជាតាមាវចរ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជា
 តាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាតាមាវចរ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
 ជាតាមាវចរ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៥០) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

(៥៥១) កុសលំ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។
អព្យាកតំ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

(៥៥២) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៥៥៣) កុសលោ នកាមាវចរោ ធម្មោ កុ-
សលស្សំ នកាមាវចរស្សំ ធម្មស្សំ ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ នកាមាវចរោ ធម្មោ
អព្យាកតស្សំ នកាមាវចរស្សំ ធម្មស្សំ ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។

(៥៥៤) កុសលោ នកាមាវចរោ ធម្មោ កុស-
លស្សំ នកាមាវចរស្សំ ធម្មស្សំ អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ កុសលោ នកាមាវចរោ ធម្មោ អព្យា-
កតស្សំ នកាមាវចរស្សំ ធម្មស្សំ អារម្មណប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ នកាមាវចរោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៥៥១] កុសលធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ អាស្រ័យ នូវកុស-
លធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែន
ជាតាមាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៥២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៥៣] កុសលធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃកុ-
សលធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
មិនមែនជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៥៤] កុបលធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃ
កុសលធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ កុសលធម៌
មិនមែនជាតាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាតាមាវ-
ចរ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ

កុសលត្តិក្បញ្ញវិចារទុក្ខំ

អព្យាកតស្ស នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ នកាមាវចរោ ធម្មោ
 កុសលស្ស នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[៥៥៥] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា ភីណិ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្មិ ឯវំ វិត្តាវេតង្គំ ។

កុសលត្តិកាមាវចរទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិក្បញ្ញវិចារទុក្ខំ

[៥៥៦] កុសលំ រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 រូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យា-
 កតំ រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ រូចាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៥៧] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ បញ្ញាវារោបិ ឯវំ វិត្តាវេតង្គា ។

[៥៥៨] កុសលំ នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

កុសលត្ថិករ្យាវចរទុកៈ

ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ មិនមែន
ជាកាមាវចរ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៥៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។
បច្ចេកកុសលត្ថិកាមាវចរទុកៈ ។

កុសលត្ថិករ្យាវចរទុកៈ

[៥៥៦] កុសលធម៌ ជារូបាវចរ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជា
រូបាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជារូបា-
វចរ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជារូបាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារយ៉ាងនេះ ។

[៥៥៨] កុសលធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មពិជ័យ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

អកុសលំ នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នរូចា-
វចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
អព្យាកតំ នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នរូចា-
វចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ កុសលំ
នរូចាវចរញ្ច អព្យាកតំ នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ អកុសលំ នរូចាវចរញ្ច អព្យាកតំ នរូចា-
វចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នរូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៥៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អភិ-
កតេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

[៥៦០] កុសលោ នរូចាវចរោ ធម្មោ កុសលស្ស
នរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
អកុសលោ នរូចាវចរោ ធម្មោ អកុសលស្ស នរូចា-
វចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
អព្យាកតោ នរូចាវចរោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស នរូ-
ចាវចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែន
ជាប្រាថ្នា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាក-
តធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នាផង នូវអព្យាកតធម៌ មិន
មែនជាប្រាថ្នាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ អព្យាកតធម៌
មិនមែនជាប្រាថ្នា អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នាផង
នូវអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋាយ ។

[៥៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៦០] កុសលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃកុ-
សលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
អកុសលធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ មិនមែន
ជាប្រាថ្នា ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
មែនជាប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមែនជាប្រាថ្នា ដោយ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

កុសលត្ថិកបរិយាបន្ថទុកំ

[៥៦០] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
គតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាវច្យំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្ថិក្សណវច្យំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអវិបារិច្ឆកំ

[៥៦២] កុសលំ អរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ អរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អព្យាកតំ អរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អរូ-
ចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦៣] កុសលំ នអរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ នអរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

រូចាវចរធិកសធិសំ ។

កុសលត្ថិកអវិបារិច្ឆកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកបរិយាបន្ថទុកំ

[៥៦៤] កុសលំ បរិយាបន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច កុ-
សលោ បរិយាបន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា តីណិ ។ អកុសលំ បរិយាបន្ថំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ បរិយាបន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

កុសលត្ថិកបរិយាបន្នទុកៈ

[៥៦១] កុសលេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កុស្តការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ កុស្តអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ កុស្តកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិករូបារិច្ឆទុកៈ ។

កុសលត្ថិកអរូបារិច្ឆទុកៈ

[៥៦២] កុសលធម៌ ជាអរូបារិច្ឆា អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាអរូបារិច្ឆា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌
ជាអរូបារិច្ឆា អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអរូបារិច្ឆា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៦៣] កុសលធម៌ មិនមែនជាអរូបារិច្ឆា អាស្រ័យ នូវ
កុសលធម៌ មិនមែនជាអរូបារិច្ឆា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(កុសលត្ថិកអរូបារិច្ឆទុកៈ) ដូចគ្នានឹងរូបារិច្ឆាវារៈដែរ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអរូបារិច្ឆទុកៈ ។

កុសលត្ថិកបរិយាបន្នទុកៈ

[៥៦៤] កុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ (ធម៌ដែលរាប់បញ្ចូល
ក្នុងតេក្ខមិកវដ្ត) អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជា
បរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ អព្យាកតំ បរិយាបន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ បរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ បរិយាបន្នញ្ច អព្យាកតំ
 បរិយាបន្នញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ បរិយា-
 បន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ
 បរិយាបន្នញ្ច អព្យាកតំ បរិយាបន្នញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ បរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា ។

[៥៦៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
 គតេ ទេ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៥៦៦] កុសលោ បរិយាបន្នោ ធម្មោ កុស-
 លស្ស បរិយាបន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ តីណិ ។ អកុសលោ បរិយាបន្នោ ធម្មោ
 អកុសលស្ស បរិយាបន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ តីណិ ។ អព្យាកតោ បរិយា-
 បន្នោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស បរិយាបន្នស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ
 អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
 ជាបរិយាបន្នៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវ
 អកុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈផង នូវអព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៦៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៦៦] កុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
 ជាបរិយាបន្នៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ជា
 បរិយាបន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
 ជាបរិយាបន្នៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៥៦៧) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ អវិកតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្យំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៥៦៨) កុសលំ អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ អបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អព្យាកតំ អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
អបរិយាបន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៦៩) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
កតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៥៧០) កុសលោ អបរិយាបន្នោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អបរិយាបន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អព្យាកតោ អបរិយាបន្នោ ធម្មោ អព្យា-
កតស្ស អបរិយាបន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

កុសលត្ថិកបរិយាបន្នៗ៖

[៥៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៥៦៨] កុសលធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ (ធម៌ ដែលមិនបាន
រាប់បញ្ចូលក្នុងតេកូមិកវដ្ត) អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ
អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៧០] កុសលធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
ជាអបរិយាបន្នៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ជា
បច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៥៧១] អព្យាកតោ អបរិយាបដ្ឋោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អបរិយាបដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អបរិយាបដ្ឋោ ធម្មោ កុសលស្ស អបរិយាបដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥៧២] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អធិបតីយា តីណិ អនន្តរេ ទ្វេ ឧបទិស្សយេ ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារម្យំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកបរិយាបដ្ឋេកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកនិយ្យានិកទុក្ខំ

[៥៧៣] កុសលំ និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ និយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៥៧៤] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជានវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សត្វត្ថ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៥៧១] អព្យាកតធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាអបរិយាបន្នៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអបរិយា-
បន្នៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[៥៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកបរិយាបន្នទុកៈ ។

កុសលត្ថិកនិយ្យានិកទុកៈ

[៥៧៣] កុសលធម៌ ជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ដែលលះបង់សង្សារ-
វដ្តទាំងអស់ ដោយឥតមានសេសសល់) អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជា
និយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

កុសលត្ថិកនិយតទុក្ខំ

[៤៧៥] កុសលំ អនិយ្យាជិតំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ អនិយ្យាជិតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ភីណិ ។ អកុសលំ អនិយ្យាជិតំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ អនិយ្យាជិតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ អព្យាកតំ អនិយ្យាជិតំ
 ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិយ្យាជិតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៧៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
 គតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកនិយ្យាជិតទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកនិយតទុក្ខំ

[៤៧៧] កុសលំ និយតំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ និយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អកុសលំ និយតំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ និយ-
 តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៧៨] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ
 ទ្វេ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកនិយមទុកៈ

[៥៧៥] កុសលធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាអនិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
អកុសលធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាអ-
និយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យា-
កតធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណាប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកនិយមទុកៈ ។

កុសលត្ថិកនិយមទុកៈ

[៥៧៧] កុសលធម៌ ជានិយតៈ (ធម៌ឡើង) អាស្រ័យ នូវកុស-
លធម៌ ជានិយតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌
ជានិយតៈ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជានិយតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៧៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងការម្មណាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកប្បវត្តន្ត

[៥៧៩] កុសលំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[៥៨០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អវិ-
 គតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វវំ វិត្តាវេតតំ ។
 កុសលត្ថិកសិយតទុកំ ធម្មតំ ។

កុសលត្ថិកសឧត្តរទុកំ

[៥៨១] កុសលំ សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 សឧត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អកុសលំ សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ស-
 ឧត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

អព្យាកតំ សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ស-
 ឧត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៨២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារេបិ សម្បយុត្តវារេបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៥៨៣] កុសលោ សឧត្តរោ ធម្មោ កុសលស្ស
 សឧត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

អភិធម្មបិដក កុសលោមន្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៥៧៩] កុសលធម៌ ជាអនិយតៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
ជាអនិយតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៥៨០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្តិកនិយតទុកៈ ។

រុក្ខសលត្តិកិសឧត្តរទុកៈ

[៥៨១] កុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន)
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ អកុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវអព្យា-
កតធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៥៨២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៨៣] កុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃកុ-
សលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អកុសលោ សឧត្តរោ ធម្មោ អកុសលស្ស សឧត្ត-
 រស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ភីណិ ។
 អព្យាកតោ សឧត្តរោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស ស-
 ឧត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៥៨៤] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អវិគតេ តោស ។

[៥៨៥] កុសលំ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនុត្តរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥៨៦] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ
 ទ្វេ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៥៨៧] កុសលោ អនុត្តរោ ធម្មោ កុសលស្ស
 អនុត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អ-
 ព្យាកតោ អនុត្តរោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនុត្តរស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

កុសលត្ថិកសឧត្តរេកៈ

អកុសលធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌ ប្រកប
ដោយឧត្តរៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ ប្រកប
ដោយឧត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ មាន
មានវារៈ ៨ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១៣ ។

[៥៨៥] កុសលធម៌ មិនមានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌
មិនមានឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
មានឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៨៧] កុសលធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនមានឧត្តរៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ជា
បច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៨៨] អព្យាកតោ អនុត្តរោ ធម្មោ អព្យាក-
 តស្ស អនុត្តរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អព្យាកតោ អនុត្តរោ ធម្មោ កុសលស្ស អ-
 នុត្តរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥៨៩] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតីយា
 ភីណំ អនន្តរេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្មំ ឯវំ វិត្ថានេតព្វំ ។

កុសលត្ថិកលទ្ធក្កំ ធិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកលទ្ធក្កំ

[៥៩០] អកុសលំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច អកុ-
 សលោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៩១] ហេតុយា ឯតំ អវិគតេ ឯតំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯតំ ។

[៥៩២] កុសលំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៥៨៨] អព្យាកតធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
មិនមានឧត្តរៈ ដោយការមូលប្បច្ច័យ អព្យាកតធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ជា
បច្ច័យ នៃកុសលធម៌ មិនមានឧត្តរៈ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។

[៥៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចម្លើយ កុសលត្ថិកសឧត្តរទុកៈ ។

កុសលត្ថិកសវណ្ណទុកៈ

[៥៩០] អកុសលធម៌ ប្រកបដោយរណៈ (លាមក) អាស្រ័យ
នូវអកុសលធម៌ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតិវារៈក្តី បញ្ហាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៥៩២] កុសលធម៌ មិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ មិនមានរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អព្យាកតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ អរណាញ
 អព្យាកតំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អរ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៥៧៣) កុសលំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។

(៥៧៤) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

(៥៧៥) កុសលោ អរណោ ធម្មោ កុសលស្ស
 អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 អព្យាកតោ អរណោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អរណស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៥៧៦) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អវិ-
 គតេ សត្ត ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាច្យំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកសរណទុក្ខៈ

អព្យាកតធម៌ មិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានរណៈ
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមានរណៈផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមាន
រណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៧៣] កុសលធម៌ មិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវកុសល-
ធម៌ មិនមានរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បដ្ឋយ ។ អព្យា-
កតធម៌ មិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បដ្ឋយ ។

[៥៧៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលាប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៧៥] កុសលធម៌ មិនមានរណៈ ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌
មិនមានរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អព្យាកតធម៌ មិន
មានរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌ មិនមានរណៈ ដោយហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។

[៥៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

វេទន៍តិកសរណទុក្ខំ

[៥៧៧] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សរ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥៧៨] ហេតុយា ភីណិ អវិគតេ ភីណិ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

[៥៧៩] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សរណោ ធម្មោ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស សរណស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ សរណោ ធម្មោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស
 សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

វេទនាតិកាសរណាទុក្ខៈ

[៥៧៧] ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ប្រកបដោយ
 រណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ប្រកប
 ដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលសម្ប-
 យុត្តដោយទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 សម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជា
 សុខ ប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយ
 វេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៥៧៩] ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ប្រកប
 ដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា
 ប្រកបដោយរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលសម្បយុត្ត
 ដោយទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសម្ប-
 យុត្តដោយទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អរណោ ធម្មោ
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស អរណស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦០០] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អវិគតេ
 តីណី ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្មំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

[៦០១] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦០២] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ តីណី អវិ-
 គតេ តីណី ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៦០៣] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អរណោ ធម្មោ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស

វេទនាត្ថកសរណេត្តៈ

ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ប្រកបដោយ
រណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជា
សុខ ប្រកបដោយរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៦០១] ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមានរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមានរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយ
វេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ មិនមានរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ មិនមានរណៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦០៣] ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមានរណៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមានរណៈ

ហេតុប្បដ្ឋន្ធយេន បដ្ឋយោ ។ អនុត្តមស្មុទាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ អរណោ ធម្មោ អនុត្តមស្មុទា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋន្ធយេន បដ្ឋយោ ។

[៦០៤] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ធម៌ អវិគតេ
 តីណី ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារក្សំ ឯវំ វិចិត្រេតង្គំ ។
 វេទនាត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

វិហាកត្ថិកសរណទុកំ

[៦០៥] វិចិត្រធម្មធម្មំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច វិចិត្រ-
 ធម្មធម្មោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋន្ធយា ។

[៦០៦] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជានវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៦០៧] វិចិត្រំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច វិចិត្រោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋន្ធយា តីណី ។
 វិចិត្រធម្មធម្មំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច វិចិត្រធម្មធម្មោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋន្ធយា តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកវគ្គប្បដ្ឋាន

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិន
ជាសុខ មិនមានរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា
មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ មិនមានរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ វេទនាត្ថិកសរណទុកៈ ។

វិញ្ញាណត្ថិកសរណទុកៈ

[៦០៥] ធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាសរណៈ អាស្រ័យ

នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានតែវារៈ ១ ។

[៦០៧] វិបាកធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវវិបាកធម៌ ជា
អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជា
ប្រក្រតី ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

នេវវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច នេវវិ-
 ចារកនវិចារកនម្មនម្មំ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ វិចារកំ អរណាញ ពេវវិចា-
 កនវិចារកនម្មនម្មំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច វិចារកោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 វិចារកនម្មនម្មំ អរណាញ ពេវវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ
 អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច នេវវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦០៨) ហេតុយា នេវស អារម្មណេ បញ្ច អវិ-
 តតេ នេវស ។

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៦០៩) វិចារកោ អរណោ ធម្មោ វិចារកស្ស អរ-
 ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
 វិចារកនម្មនម្មំ អរណោ ធម្មោ វិចារកនម្មនម្មស្ស
 អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តី-
 ណី ។ នេវវិចារកនវិចារកនម្មនម្មំ អរណោ ធម្មោ
 នេវវិចារកនវិចារកនម្មនម្មស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

វិធានត្រួតពិនិត្យសាលាបុរាណវិទ្យា:

ធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈ
 អាស្រ័យ ឡូធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
 ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ វិបាកធម៌
 ជាអរណៈ អាស្រ័យ ឡូធម៌ ជាវិបាក ជាអរណៈផង មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែន
 មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈ អាស្រ័យ ឡូធម៌ មានវិបាកធម៌
 ជាប្រក្រតី ជាអរណៈផង មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី ជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៦០៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦០៩] វិបាកធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃវិបាកធម៌ ជា
 អរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជា
 អរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាវិបាក
 ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
 មែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអរណៈ ដោយ
 ហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៦០០] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវំ អវិ
តតេ តេស ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្យំ វរំ វិត្តានេតព្វំ ។

វិញ្ញាណសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទិដ្ឋតិកសរណទុកំ

[៦០១] អនុចាទិដ្ឋចាទានិយំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
អនុចាទិដ្ឋចាទានិយោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦០២] ហេតុយា ឯកំ អវិតតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេថិ បញ្ញាវារេថិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៦០៣] ឧចាទិដ្ឋចាទានិយំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
ឧចាទិដ្ឋចាទានិយោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា តីណិ ។ អនុចាទិដ្ឋចាទានិយំ អរណំ
ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិដ្ឋចាទានិយោ អរណោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៦១០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះដែរ ។

ចប់ វិចារត្ថិកសរណទុក្ខ ។

ឧបាទិដ្ឋតិកសរណទុក្ខៈ

(៦១១) អនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌ (ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យកហើយតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
ទាន) ប្រកបដោយវណៈ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៦១២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

(៦១៣) ឧបាទិន្ទបាទានិយធម៌ (ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) ជាអវណៈ
(មិនមានកិលេស) អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាអវណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អនុបាទិន្ទបាទា-
និយធម៌ ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាអវណៈ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អនុចាទិន្នអនុចា-
នាទិយំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្នអនុចាទានិយោ
អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

(៦០៤) ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណី អវិក-
តេ នវ ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

(៦០៥) ឧចាទិន្នចាទានិយោ អរណោ ធម្មោ ឧ-
ចាទិន្នចាទានិយស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ តីណី ។ អនុចាទិន្នចាទានិយោ
អរណោ ធម្មោ អនុចាទិន្នចាទានិយស្ស អរណស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នអ-
នុចាទានិយោ អរណោ ធម្មោ អនុចាទិន្នអនុចាទា-
និយស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ តីណី ។

(៦០៦) ហេតុយា សត្ត អារម្មណោ ធ អវិ-
កតេ តេស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិគ្គារេតងំ ។

ឧបាទិស្ឋិតសរណទុក្ខៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ អនុបាទិន្នអនុបាទា-
និយធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នអនុបាទានិយធម៌ ជា
អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

(៦១៤) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៦១៥) ឧបាទិន្នបាទានិយធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ឧបាទិន្នបាទានិយធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
អនុបាទិន្នបាទានិយធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នបាទានិយ-
ធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ អនុបាទិន្នអនុបាទានិយ-
ធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នអនុបាទានិយធម៌ ជាអរណៈ
ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

(៦១៦) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ ឧបាទិស្ឋិតសរណទុក្ខៈ ។

សង្ឃឹមដ៏តិកសរណាទុក

(៦០៧) សង្ក្រិន្ទសង្ក្រិន្ទសិកំ សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច សង្ក្រិន្ទសង្ក្រិន្ទសិកោ សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បជ្ជយា ។

(៦១៨) ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជានិក្ខេប បណ្ឌិត្យេប សត្វ ឯក ។

(៦០៩) អស្ច័រិដ្ឋស្ច័រិស័កំ អរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អស្ច័រិដ្ឋស្ច័រិស័កោ អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អស្ច័រិដ្ឋអស្ច័រិស័
 កំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អស្ច័រិដ្ឋអស្ច័រិស័កោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិណិ ។
 អស្ច័រិដ្ឋស្ច័រិស័កំ អរណាញ អស្ច័រិដ្ឋអស្ច័រិ-
 រិស័កំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច អស្ច័រិដ្ឋស្ច័រិ-
 ស័កោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦២០) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
គតេ បញ្ច ។

សហជាតិកំរោច សម្បជ្ឈតិកំរោច

បដិច្ចវាសន៍ទី១ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

សង្ក្ខីលីដ្ឋិតិកសរណាទុកៈ

[៦១៧] សង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកធម៌ (ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំង
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង) ជាសារណៈ អាស្រ័យ នូវសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេ-
សិកធម៌ ជាសារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦១៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវគ្គប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ហាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៦១៩] អសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកធម៌ (ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មង
តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង) ជាសារណៈ អាស្រ័យ នូវអសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេ-
សិកធម៌ ជាសារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អសង្ក្ខីលីដ្ឋ-
អសង្ក្ខីលេសិកធម៌ ជាសារណៈ អាស្រ័យ នូវអសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិក-
ធម៌ ជាសារណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
អសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកធម៌ ជាសារណៈ អាស្រ័យ នូវអសង្ក្ខីលីដ្ឋសង្ក្ខី-
លេសិកធម៌ ជាសារណៈផង នូវអសង្ក្ខីលីដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិកធម៌ ជាសារណៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦២០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

វិញ្ញាណសារណទុក្ខំ

(៦២០) អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកោ អរណោ ធម្មោ
អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បន្នយេន បន្ទយោ ។ អសន្តិដ្ឋអសន្តិលេសិកោ
អរណោ ធម្មោ អសន្តិលីដ្ឋអសន្តិលេសិកស្ស អរ-
ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បន្ទយោ ភីណិ ។

(៦២២) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
តតេ សត្ត ។

យថា កុសលន្តិកេ បញ្ញាវាចន្តិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

សន្តិលីដ្ឋវិញ្ញាណសារណទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

វិញ្ញាណសារណទុក្ខំ

(៦២៣) សវិតក្កសវិចារំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
សវិតក្កសវិចារោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បន្នយា សវិតក្កសវិចារំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
អវិតក្កវិចារមត្តោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ន្នយា សវិតក្កសវិចារំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្ក-
សវិចារោ សរណោ ច អវិតក្កវិចារមត្តោ សរណោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បន្នយោ ។ អវិតក្កវិចារមត្តំ
សរណំ ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្កសវិចារោ សរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បន្នយា ។ សវិតក្កសវិចារំ សរណាញ

វិញ្ញាណសរណទុកៈ

[៦២១] អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃ
អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អសន្តិ-
លិង្គអសន្តិលេសិកធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអសន្តិលិង្គអសន្តិលេ-
សិកធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ សន្តិលិង្គសរណទុកៈ ។

វិញ្ញាណសរណទុកៈ

[៦២៣] សវិតក្កសវិចារធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវសវិ-
តក្កសវិចារធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អវិតក្ក-
វិចារមត្តធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវសវិតក្កសវិចារធម៌ ជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ សវិតក្កសវិចារធម៌ ជាសរណៈ ក្តី
អវិតក្កវិចារមត្តធម៌ ជាសរណៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវសវិតក្កសវិចារធម៌ ជា
សរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កសវិចារធម៌
ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កវិចារមត្តធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កសវិចារធម៌ ជាសរណៈ

អវិភក្កវិចារមត្តំ សរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សវិភក្កស-

វិចារោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦២៤) ហេតុយា បញ្ច អវិភតេ បញ្ច ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៦២៥) សវិភក្កសវិចារំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ស-

វិភក្កសវិចារោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា សត្តំ ។ អវិភក្កវិចារមត្តំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច

អវិភក្កវិចារមត្តោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-

យា បញ្ច ។ អវិភក្កអវិចារំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អវិភក្ក-

អវិចារោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦២៦) ហេតុយា សត្តតិស អវិភតេ សត្តតិស ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវសវិតក្កសវិចារធម៌ ជាអរណៈផង នូវអវិតក្កវិចារមត្តធម៌
ជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦២៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ចាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៦២៥] សវិតក្កសវិចារធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវសវិតក្ក-
សវិចារធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។
អវិតក្កវិចារមត្តធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កវិចារមត្តធម៌ ជាអ-
រណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ អវិតក្កអវិចារ-
ធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កអវិចារធម៌ ជាអរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦២៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣៧ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣៧ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ចាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ធម៌ វិតក្កត្ថិកសរណទុកៈ ។

បីតិក្កិកសរណទុក្ខំ

[៦២៧] បីតិសហគតំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច បីតិសហ-
 គតោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។
 សុខសហគតំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច សុខសហគតោ
 សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ឧ-
 បេក្ខាសហគតំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហ-
 គតោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 បីតិសហគតំ សរណញ្ច សុខសហគតំ សរណញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច បីតិសហគតោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[៦២៨] ហេតុយា ទស អវិគតេ ទស ។

សហជាតវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ

បដិច្ចវារសទិសា ។

[៦២៩] បីតិសហគតោ សរណោ ធម្មោ បីតិ-
 សហគតស្ស សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ភីណិ ។ សុខសហគតោ សរណោ ធម្មោ
 សុខសហគតស្ស សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ភីណិ ។ ឧបេក្ខាសហគតោ សរណោ ធម្មោ

បីតិវិធីសរណៈ៖

[៦២៧] បីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវបីតិសហ-
គតធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
សុខសហគតធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវសុខសហគតធម៌ ជាស-
រណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ឧបេក្ខាស-
ហគតធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈ
អាស្រ័យ នូវបីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈផង នូវសុខសហគតធម៌
ជាសរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១០ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦២៩] បីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈ ជាបច្ច័យ នៃបីតិសហ-
គតធម៌ ជាសរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សុខសហគ-
តធម៌ ជាសរណៈ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ ជាសរណៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាសរណៈ

ឧបេក្ខាសហគតស្ស សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ឯកំ ។ បីតិសហគតោ សរណោ ច
សុខសហគតោ សរណោ ច ធម្មា បីតិសហគតស្ស
សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។

៦៣០) ហេតុយា ទស អារម្មណេ សោឡស
អវិគតេ ទស ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាវារម្យំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៦៣១) បីតិសហគតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច បី-
តិសហគតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៦៣២) ហេតុយា ទស អវិគតេ ទស ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ តត្ថការំ បញ្ញា ។

បីតិក្កិលសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ទស្សនត្ថិកិលសរណទុកំ

(៦៣៣) ទស្សនេន បហាតត្ថំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
ទស្សនេន បហាតត្ថោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ភាវនាយ បហាតត្ថំ សរណំ ធម្មំ
បដិច្ច ភាវនាយ បហាតត្ថោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាសរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ បីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈក្តី សុខសហគតធម៌ ជា
សរណៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃបីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៦៣១] បីតិសហគតធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវបីតិសហ-
គតធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១០ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១០ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី មានបញ្ញាចំនួនប៉ុណ្ណោះដែរ ។

ចប់ បីតិក្កិកសរណទុក្ខៈ ។

ទេស្សន្តត្ថិកសរណទុក្ខៈ

[៦៣៣] ទេស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវ
ទេស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ ការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវការវិនាយ
បហាតព្វធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

វេស្សនេសប្បាតព្វហេតុកុត្តិកសរណទុកំ

[៦៣៤] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតកវេបិ បញ្ញាកវេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៦៣៥] នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ អរ-
ណំ ធម្មំ បដិច្ច នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថោ
អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៦៣៦] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតកវេបិ បញ្ញាកវេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

វេស្សនេសប្បាតព្វហេតុកុត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

វេស្សនេសប្បាតព្វហេតុកុត្តិកសរណទុកំ

[៦៣៧] ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ សរណំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកំ សរណំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថ-
ហេតុកំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច នេវទស្សនេន ន ភា-
វនាយ បហាតត្ថហេតុកេន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

វេស្សនេសប្បាតព្វហេតុកុត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកសរណទុកៈ

[៦៣៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៦៣៥] នៅទស្សនេននការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាអរណៈ
អាស្រ័យ នូវនៅទស្សនេននការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាអរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី
បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

បឋំ ទស្សនត្តិកសរណទុកៈ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកសរណទុកៈ

[៦៣៧] អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាស-
រណៈ . . . អាស្រ័យ នូវការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាស-
រណៈ . . . នៅទស្សនេននការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាសរណៈ
អាស្រ័យ នូវនៅទស្សនេននការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បឋំ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកសរណទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមតិកទុកប្បដ្ឋានំ

អាបយគាមិទិកសរណទុកំ

[៦៣៨] អាចយគាមី អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អា-
ចយគាមី អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៣៩] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោមិ បញ្ញាវារោមិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៦៤០] អាចយគាមី អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អាច-
យគាមី អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តិ-
ណំ ។ អបចយគាមី អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អបច-
យគាមី អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តិ-
ណំ ។ នេវចយគាមីនាបចយគាមី អរណំ ធម្មំ
បដិច្ច នេវចយគាមីនាបចយគាមី អរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អាចយគាមី អរណាញ
នេវចយគាមីនាបចយគាមី អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច
នេវចយគាមីនាបចយគាមី អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

អាចយតាមិធម៌តិរិសរណទុកៈ

[៦៣៨] អាចយតាមិធម៌ (ធម៌ ដល់នូវការសន្សំកត្តានឿង ដោយកម្មកិលេស) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអាចយតាមិធម៌ ជា សរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអវិភត្តប្បច្ច័យ មាន វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី
បញ្ចាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៦៤០] អាចយតាមិធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអាចយតាមិ-
ធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អបចយតាមិធម៌ (ធម៌មិនដល់នូវការសន្សំកត្តានឿង) ជាអរណៈ អា-
ស្រ័យ នូវអបចយតាមិធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នេវចយតាមិនាបចយតាមិធម៌ (ធម៌ មិនមែន
ជាដល់នូវការសន្សំកត្តានឿង និងធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំ
កត្តានឿង) ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវនេវចយតាមិនាបចយតាមិធម៌
ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ នេវចយតាមិនា-
បចយតាមិធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអាចយតាមិធម៌ ជាអរណៈ
ផង នូវនេវចយតាមិនាបចយតាមិធម៌ ជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយោ ។ អបចយតាមី អរណាញា នេវាចយតា-
មីនាបចយតាមី អរណាញា ធម្មំ បដិច្ច នេវាចយតាមីនា-
បចយតាមី អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

(២៤០) ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណី អធិប-
តិយា នវ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ

បដិច្ចវាសនីសា ។

(២៤២) អាចយតាមី អរណោ ធម្មោ អាចយតា-
មីស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
តីណី ។ អបចយតាមី អរណោ ធម្មោ អបចយតា-
មីស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
តីណី ។ នេវាចយតាមីនាបចយតាមី អរណោ ធម្មោ
នេវាចយតាមីនាបចយតាមីស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(២៤៣) អាចយតាមី អរណោ ធម្មោ អាចយតា-
មីស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(២៤៤) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ សត្ត អធិ-
បតិយា នស អនន្តរេ ន អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាច្យំ ឯវំ វិត្តារតតំ ។

អាចយតាមិក្ខិតសរណទុកៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ នេវចយតាមិទាបចយតាមិធមិ ជាអរណៈ
 អាស្រ័យ នូវអបចយតាមិធមិ ជាអរណៈផល នូវនេវចយតាមិទាបច-
 យតាមិធមិ ជាអរណៈផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ៩ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ៣ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ៩ ។
 សហជាតវរៈក្តី សម្បយុត្តវរៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។

[៦៤២] អាចយតាមិធមិ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអាចយតាមិធមិ
 ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ៣ ។ អបចយតាមិធមិ ជា
 អរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអបចយតាមិធមិ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៣ ។ នេវចយតាមិទាបចយតាមិធមិ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ
 នៃនេវចយតាមិទាបចយតាមិធមិ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៤៣] អាចយតាមិធមិ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃអាចយ-
 តាមិធមិ ជាអរណៈ ដោយការមូលប្បដ្ឋយ ។

[៦៤៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មាន
 វរៈ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ១០ ក្នុងអនន្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ៦
 ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ១៣ ។

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។
 ចប់ អាចយតាមិក្ខិតសរណទុកៈ ។

សេក្ខត្ថិកសរណទុក្ខំ

[៦៤៥] នេវសេក្ខានាសេក្ខំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
នេវសេក្ខានាសេក្ខោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៤៦] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៦៤៧] សេក្ខំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច សេក្ខោ
អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សេក្ខំ អ-
រណំ ធម្មំ បដិច្ច នេវសេក្ខានាសេក្ខោ អរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សេក្ខំ អរណំ ធម្មំ
បដិច្ច សេក្ខោ អរណោ ច នេវសេក្ខានាសេក្ខោ
អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អ-
សេក្ខំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អសេក្ខោ អរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ នេវសេក្ខានា-
សេក្ខំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច នេវសេក្ខានាសេក្ខោ
អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៦៤៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អវិ-

គតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

សេក្ខតិកសរណទុកៈ

[៦៤៥] នៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ (ធម៌មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល និងមិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវនៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៤៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ចាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៦៤៧] សេក្ខធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ នៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ សេក្ខធម៌ ជាអរណៈក្តី នៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ នៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវនៅសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៤៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

បរិក្ខតិកសរណទុកំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវាសនិសា ។

[៦៤៧] សេត្តោ អរណោ ធម្មោ សេត្តស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។
 អសេត្តោ អរណោ ធម្មោ អសេត្តស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ នេវសេត្តោនាសេត្តោ អរណោ ធម្មោ នេវសេត្តោនាសេត្តស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៦៤៨] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ បញ្ច អដិបតិយា នវ អនន្តរេ អដ្ឋ អវិគតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាម្បី ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

សេត្តិកសរណទុកំ ឆិដ្ឋិតំ ។

បរិក្ខតិកសរណទុកំ

[៦៤៩] ចរិត្តំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ចរិត្តោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៦៥០] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោមិ បញ្ញាវារោមិ សត្តត្ថ ឯកំ ។

បរិក្ខេបសមណទុក្ខៈ

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦៤៧] សេក្ខធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃសេក្ខធម៌ ជា
អវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អសេក្ខធម៌ ជា
អវណៈ ជាបច្ច័យ នៃអសេក្ខធម៌ ជាអវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ នៅសេក្ខានុសេក្ខធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃនៅ-
សេក្ខានុសេក្ខធម៌ ជាអវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអធិបត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ សេក្ខេបសមណទុក្ខៈ ។

បរិក្ខេបសមណទុក្ខៈ
១១

[៦៤៩] បរិក្ខេបធម៌ (ធម៌មានសភាពតូចតាច) ជាសវណៈ អា-
ស្រ័យ នូវបរិក្ខេបធម៌ ជាសវណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៥០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី
បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

(៦៥៣) បរិត្តំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ

អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

មហាគ្គតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតោ អរណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ អប្បមា-

ណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាលោ អរណោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ បរិត្តំ អរណាញ

មហាគ្គតំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ អរណោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ បរិត្តំ អរណាញ

អប្បមាណំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ អរណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៦៥៤) ហេតុយា តេរស អារម្មណេ បញ្ច អវិ-

កតេ តេរស ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បរិព្ពត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

[៦៥៣] បរិក្កធមិ ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្កធមិ ជា
អវណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ មហាគ្គ-
តធមិ (ធមិដល់នូវសភាពដ៏ធំ) ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវមហាគ្គត-
ធមិ ជាអវណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
អប្បមាណធមិ (ធមិមានប្រមាណមិនបាន) ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវ
អប្បមាណធមិ ជាអវណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។ បរិក្កធមិ ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្កធមិ ជាអវណៈផង
នូវមហាគ្គតធមិ ជាអវណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។ បរិក្កធមិ ជាអវណៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្កធមិ ជាអវណៈផង
នូវអប្បមាណធមិ ជាអវណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ក្នុងការម្សឺណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ បរិក្កត្តិកសរណទុក ។

បរិត្តារម្មណ៍តិកសរណទុក្ខំ

(៦៥៥) បរិត្តារម្មណ៍ សរណ៍ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តា-
 រម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 មហាគុតារម្មណ៍ សរណ៍ ធម្មំ បដិច្ច មហាគុតារម្មណោ
 សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៦៥៦) ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៦៥៧) បរិត្តារម្មណ៍ អរណ៍ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តា-
 រម្មណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 មហាគុតារម្មណ៍ អរណ៍ ធម្មំ បដិច្ច មហាគុតារម្ម-
 ណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អ-
 ប្បមាណារម្មណ៍ អរណ៍ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាណារម្ម-
 ណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៦៥៨) ហេតុយា តីណិ អវិកតេ តីណិ ។

បរិក្ខារមូលាតិកសរណទុក្ខៈ

[៦៥៥] បរិក្ខារមូលាធម៌ (ធម៌ មានអារម្មណ៍តូចតាច) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្ខារមូលាធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មហគ្គតារមូលាធម៌ (ធម៌ មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំធំ) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវមហគ្គតារមូលាធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៥៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងចញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៦៥៧] បរិក្ខារមូលាធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្ខារមូលាធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មហគ្គតារមូលាធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវមហគ្គតារមូលាធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អប្បមាណារមូលាធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអប្បមាណារមូលាធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៥៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សហជាតករេបិ បញ្ញាករេបិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

បរិក្ការម្មណត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហ៊ីនត្តិកសរណទុកំ

[៦៥៩] ហីនំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ហីនោ សរ-

ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៦០] ហេតុយោ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

[៦៦១] មជ្ឈិមំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច មជ្ឈិមោ

អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បណីតំ

អរណំ ធម្មំ បដិច្ច បណីតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ មជ្ឈិមំ អរណាញ

បណីតំ អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច មជ្ឈិមោ អរណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៦២] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

សហជាតករេបិ បញ្ញាករេបិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

ហ៊ីនត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុណោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ហាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ បរិច្ចារម្មណត្តិកសរណទុក្ខ ។

ហ៊ានត្រិកសរណទុក្ខៈ

[៦៥៩] ហ៊ានធម៌ (ធម៌ថាភទាប) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវ
ហ៊ានធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។

[៦៦១] មជ្ឈិមធម៌ (ធម៌យ៉ាងកណ្តាល) ជាសរណៈ អា-
ស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
បណីតធម៌ (ធម៌ឧត្តម) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវបណីតធម៌ ជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាសរណៈផង នូវបណីតធម៌ ជា
សរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ហាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហ៊ានត្រិកសរណទុក្ខ ។

មិច្ឆត្តិកសរណទក្កិ

[២២៣] មិច្ឆត្តនិយតំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច មិច្ឆត្តនិយតោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនិយតំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៤] ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[២២៥] សម្មត្តនិយតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច សម្មត្តនិយតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សម្មត្តនិយតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សម្មត្តនិយតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច សម្មត្តនិយតោ អរណោ ច អនិយតោ អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនិយតំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សម្មត្តនិយតំ អរណាញ្ច អនិយតំ អរណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

មិច្ឆត្តិនិកសមណទកៈ

[៥៦៣] មិច្ឆត្តនិយតធម៌ (ធម៌មានសភាពខុសនឹងឡើង) ជា
 សរណៈ អាស្រ័យ នូវមិច្ឆត្តនិយតធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ (ធម៌មិនឡើង) ជាសរណៈ អា-
 ស្រ័យ នូវអនិយតធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៥៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
 មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៥៦៥] សម្មត្តនិយតធម៌ (ធម៌មានសភាពត្រូវនឹងឡើង) ជា
 អរណៈ អាស្រ័យ នូវសម្មត្តនិយតធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អនិយតធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវសម្មត្តនិយត-
 ធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ សម្មត្តនិយតធម៌
 ជាអរណៈក្តី អនិយតធម៌ ជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវសម្មត្តនិយតធម៌
 ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាអរណៈ
 អាស្រ័យ នូវអនិយតធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 អនិយតធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវសម្មត្តនិយតធម៌ ជាអរណៈផង
 នូវអនិយតធម៌ ជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៦៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អភិ-

គតេ បញ្ច ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ចាវារម្មំ ឯវំ វិភាវេតតំ ។

មិច្ឆត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

មគ្គារម្មណតិកសរណទុកំ

[៦៦៧] មគ្គារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គា-
 រម្មណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណិ ។ មគ្គហេតុកំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេ-
 តុកោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តី-
 ណិ ។ មគ្គាធិបតី អរណំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គាធិបតី
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។
 មគ្គារម្មណំ អរណញ្ច មគ្គាធិបតី អរណញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច មគ្គារម្មណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ មគ្គហេតុកំ អរណញ្ច មគ្គា-
 ធិបតី អរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេតុកោ អរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

[៦៦៨] ហេតុយា សត្តរស អវិគតេ សត្តរស ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តកថាប្បដ្ឋាន

[៦៦៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលាប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ធម៌ មិច្ឆត្តិកសរណទុកៈ ។

មគ្គារម្មណវិកិកសរណទុកៈ

[៦៦៧] មគ្គារម្មណធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាអារម្មណ៍) ជាអរណៈ
អាស្រ័យ នូវមគ្គារម្មណធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ មគ្គហេតុកធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាហេតុ)
ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គហេតុកធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ មគ្គាធិបតិធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាធិ-
បតិ) ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គាធិបតិធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ មគ្គារម្មណធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ
នូវមគ្គារម្មណធម៌ ជាអរណៈផង នូវមគ្គាធិបតិធម៌ ជាអរណៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ មគ្គហេតុកធម៌ ជាអរ-
ណៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គហេតុកធម៌ ជាអរណៈផង នូវមគ្គាធិបតិធម៌ ជា
អរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៦៦៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ១៧ ។

មហាប្បដិច្ចវិសោធន៍

សហជាតិករោចិ សម្បជ្ឈន្តិករោចិ

បដិច្ចវិសោធន៍ ។

[៦៦៩] មគ្គាម្ពណោ អរណោ ធម្មោ មគ្គាម្ព-
ណាស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ តីណី ។ មគ្គហេតុកោ អរណោ ធម្មោ
មគ្គហេតុកស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ តីណី ។ មគ្គាធិបតី អរណោ ធម្មោ
មគ្គាធិបតីស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ បញ្ច ។

[៦៧០] ហេតុយា សត្តរស អារម្មណោ នវ អវិ-
គតេ សត្តរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញារាម្មី វិវត្តាវេតតំ ។

មហាប្បដិច្ចវិសោធន៍ ធិត្ថិតំ ។

មហាប្បដិច្ចវិសោធន៍

[៦៧១] ឧប្បន្នោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
សរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៦៧២] ហេតុយា វិកតំ អារម្មណោ ទ្វេ អវិ-
គតេ វិកតំ ។

ឧប្បន្នតិកសរណទុក្ខៈ

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦៦៩] មគ្គារម្មណធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គារម្មណ-

ធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ មគ្គហេតុកធម៌

ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គហេតុកធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ។ មគ្គាធិបតិធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គាធិបតិធម៌

ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៦៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៧ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចម៍ មគ្គារម្មណតិកសរណទុក្ខៈ ។

ឧប្បន្នតិកិសរណទុក្ខៈ

[៦៧១] ឧប្បន្នធម៌ (ធម៌កើតឡើងហើយ) ជាសរណៈ ជាបច្ច័យ

នៃឧប្បន្នធម៌ ជាសរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

(៦៧៣) ឧប្បដ្ឋោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បដ្ឋន្ទស្ស
សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៦៧៤) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ វីណិ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

ឧប្បត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អតីតត្ថិកសរណទុកំ

(៦៧៥) បដ្ឋប្បដ្ឋោ សរណោ ធម្មោ បដ្ឋប្បដ្ឋន្ទស្ស
សរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៦៧៦) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

(៦៧៧) បដ្ឋប្បដ្ឋោ អរណោ ធម្មោ បដ្ឋប្បដ្ឋន្ទស្ស
អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៦៧៨) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ វីណិ អវិ-
គតេ ឯកំ ។

យថា តុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរម្មំ ឯវំ វិត្តាវេតង្គំ ។

អតីតត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៦៧៣] ឧប្បន្នធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃឧប្បន្នធម៌ ជា
សរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ ឧប្បន្នត្ថិកសរណទុក្ខ ។

អតីតត្ថិកសរណទុក្ខៈ

[៦៧៥] បច្ចប្បន្នធម៌ (ធម៌ជាបច្ចប្បន្ន) ជាសរណៈ ជាបច្ច័យ
នៃបច្ចប្បន្នធម៌ ជាសរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៦៧៧] បច្ចប្បន្នធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃបច្ចប្បន្នធម៌
ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ អតីតត្ថិកសរណទុក្ខ ។

អតីតារម្មណតិកសរណទុក្ខំ

[៦៧៧] អតីតារម្មណំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 អតីតារម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ អនាគតារម្មណំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនាគតារម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 បច្ចុប្បន្នារម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[៦៨០] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារោមិ បញ្ញាវារោមិ សព្វត្ថ វិត្តារេតញ្ចា ។

[៦៨១] អតីតារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អតី-
 តារម្មណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អនាគតារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អនាគតារម្មណោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បច្ចុ-
 ប្បន្នារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច បច្ចុប្បន្នារម្មណោ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៨២] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

អតីតារម្មណ៍តិក្កសរណ៍ទុក្ខៈ

[៦៧៩] អតីតារម្មណ៍ធម៌ (ធម៌មានអារម្មណ៍កន្លងហើយ) ជា
 សរណៈ អាស្រ័យ នូវអតីតារម្មណ៍ធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អនាគតារម្មណ៍ធម៌ (ធម៌មានអារម្មណ៍មិនទាន់
 មកដល់) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអនាគតារម្មណ៍ធម៌ ជាសរណៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ធម៌ (ធម៌មាន
 អារម្មណ៍កើតឡើងចំពោះមុខ) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវបច្ចុប្បន្នា-
 រម្មណ៍ធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៨០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។

[៦៨១] អតីតារម្មណ៍ធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអតីតារម្មណ៍ធម៌
 ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អនាគតារម្មណ៍ធម៌
 ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអនាគតារម្មណ៍ធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវ
 បច្ចុប្បន្នារម្មណ៍ធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៦៨២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ

បដិច្ចវារសនិសា ។

[៦៨៣] អតីតារម្មណោ អរណោ ធម្មោ អតីតារម្មណាស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អនាគតារម្មណោ អរណោ ធម្មោ អនាគតារម្មណាស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អរណោ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នារម្មណាស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៦៨៤] អតីតារម្មណោ អរណោ ធម្មោ អតីតារម្មណាស្ស អរណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៦៨៥] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ នវ អនិគតេ តីណិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវរម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អតីតារម្មណត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អជ្ឈត្ថិកសរណទុកំ

[៦៨៦] អជ្ឈត្ថំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច អជ្ឈត្តោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦៨៣] អតីតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃអតីតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អនាគតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃអនាគតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃបច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៨៤] អតីតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ជាបច្ច័យ នៃអតីតារម្មណធម៌ ជាអវណៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៦៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ អតីតារម្មណត្ថិកសរណទុកៈ ។

អង្គីតិកិសរណទុកៈ

[៦៨៦] អដ្ឋត្ថធម៌ (ធម៌ខាងក្នុង) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអដ្ឋត្ថធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អដ្ឋត្តារម្មណតិកសរណទុកំ

តហិទ្ធ្ធា សរណំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធ្ធា សរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៨៧] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៦៨៨] អដ្ឋត្ថំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថោ
អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធ្ធា
អរណំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធ្ធា អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦៨៩] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អដ្ឋត្តិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អដ្ឋត្តារម្មណតិកសរណទុកំ

[៦៩០] អដ្ឋត្តារម្មណំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច អ-
ដ្ឋត្តារម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធ្ធារម្មណំ សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
តហិទ្ធ្ធារម្មណោ សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។

អង្គការមូលនិធិសហរដ្ឋអាមេរិក៖

ពហិប្បធម៌ (ធម៌ខាន់ក្រៅ) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវពហិប្បធម៌
ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៦៨៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បដ្ឋានទាំងអស់ ។

[៦៨៨] អង្គត្ថធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអង្គត្ថធម៌ ជាអរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។ ពហិប្បធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ
នូវពហិប្បធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

[៦៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បដ្ឋានទាំងអស់ ។

ចប់ អង្គត្ថធម៌សរណៈទុក៖

អង្គការមូលនិធិកសិករសរណៈទុក៖

[៦៩០] អង្គត្ថធម៌មូលនិធិ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអង្គត្ថ-
ធម៌មូលនិធិ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។ ពហិប្ប-
ធម៌មូលនិធិ ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវពហិប្បធម៌មូលនិធិ ជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មចំណែក អនុលោមត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៦៩០] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៦៩២] អជ្ឈត្តារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អជ្ឈ-

ត្តារម្មណោ អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

តហិទ្ធារម្មណំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធារម្មណោ

អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៦៩៣] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អជ្ឈត្តារម្មណត្ថិកសរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សនិទស្សនត្ថិកសរណទុកំ

[៦៩៤] អនិទស្សនអប្បដិយំ សរណំ ធម្មំ

បដិច្ច អនិទស្សនអប្បដិយោ សរណោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណាមត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[៦៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៦៩២] អដ្ឋត្តារម្មណធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវអដ្ឋត្តា-
រម្មណធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ពហិទ្ធា-
រម្មណធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវពហិទ្ធារម្មណធម៌ ជាអរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ អដ្ឋត្តារម្មណត្តិកសរណទុកៈ ។

សនិទេស្យន្តតិកិសរណទុកៈ

[៦៩៤] អនិទេស្យន្តអប្បដ័យធម៌ (ធម៌មិនមានការឃើញនឹង
មិនមានការប៉ះពាល់) ជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវអនិទេស្យន្តអប្បដ័យ-
ធម៌ ជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៦៩៥] អនិទស្សនអប្បនិយំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនិទស្សនអប្បនិយោ អរណោ ធម្មោ ធុប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៦៩៦] ហេតុយា ឯកវីស អវិគតេ ឯកវីស ។

សហជាតវារោចិ សម្បយុត្តវារោចិ

បដិច្ចវារសនិសា ។

[៦៩៧] អនិទស្សនអប្បនិយោ អរណោ ធម្មោ
 អនិទស្សនអប្បនិយស្ស អរណស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៩៨] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ ភីណំ អវិ-
 គតេ បញ្ចវីស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្តាបេតតំ ។

សនិទស្សនត្តិកសរណទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមតិករុក្ខប្បជ្ជនំ និដ្ឋិតំ ។

សនិទស្សនត្ថិកសរណទុកៈ

[៦៩៥] អនិទស្សនអប្បដិយធម៌ ជាអរណៈ គាស្រ័យ នូវ
អនិទស្សនអប្បដិយធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៧ ។

[៦៩៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៦៩៧] អនិទស្សនអប្បដិយធម៌ ជាអរណៈ ជាបច្ច័យ នៃ
អនិទស្សនអប្បដិយធម៌ ជាអរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៥ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ សនិទស្សនត្ថិកសរណទុកៈ ។

ចប់ អនុលោមត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន ។

អនុលោមតិកតិកយ្យដ្ឋានំ

កុសលតិកវេទនាតិកំ

(៦៩៩) កុសលំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ សុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧០០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ
 អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ

បដិច្ចវាសនីសំ ។

(៧០១) កុសលោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ កុសលស្ស សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អកុសលោ
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស

អនុលោមតិកតិកប្បដ្ឋាន

កុសលតិកវេទនាតិកៈ

[៦៩៩] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
 ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌
 ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
 ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រវេហលក្ខានីធិបដិច្ចវារៈវិជរ ។

[៧០១] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។
 ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអកុសល

សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ អព្យាកតោ សុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧០២) កុសលោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ធម្មោ កុសលស្ស សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧០៣) ហេតុយា តីណិ អាម្ពណោ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

(៧០៤) អកុសលំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត-
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧០៥) អកុសលំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត-
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
ត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ពណប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ
ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អាម្ព-
ណប្បដ្ឋយា ។

កុសលត្ថិកវេទនាត្ថិកៈ

ប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបដ្ឋយ នៃធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
សុខវេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០២] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបដ្ឋយ
នៃធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ ។

[៧០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ៩ ។

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត ឆប្បឡើងស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧០៤] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០៥] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណប្បដ្ឋយ ។

(៧០៦) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
កតេ ទ្វេ ។

សហជាតវាម្បិ សម្មយុត្តវាម្បិ

បដិច្ចវាសនិសំ ។

(៧០៧) អកុសលោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧០៨) អកុសលោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អព្យាកតោ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ
អកុសលស្ស ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧០៩) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ ។
យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវា ឯវំ វិត្តាវេតងំ ។

(៧១០) កុសលំ អទុក្ខមស្សទាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អទុក្ខមស្សទាយ វេទ-
នាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧០៧] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧០៨] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ។

ធម៌ ជាឥព្វាកតៈ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអកុ-
សល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ។

[៧០៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧១០] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខ-
មិនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនា
មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ

អកុសលំ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០០] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ភីណិ អវិ-
 កតេ ភីណិ ។

សហជាតវាម្បិ សម្បយុត្តវាម្បិ
 បដិច្ចវាសនិសំ ។

[៧០២] កុសលោ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ កុសលស្ស អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អកុសលោ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ អកុសលស្ស អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អព្យាកតោ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

កុសលត្ថិកវេទនាត្ថិកៈ

អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
 វេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកប
 ដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧១១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧១២) ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនជា
 ទុក្ខមិនជាសុខ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិន
 ជាទុក្ខមិនជាសុខ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកប
 ដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រ-
 កបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧០៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវំ អធិប-
តិយា សត្ត អនន្តរេ សត្ត ឧបទិស្សយេ នវំ អវិ-
កតេ តីណិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកវេទនាត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកវិបាកត្ថិកំ

[៧០៤] អព្យាកតំ វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-
កតោ វិចាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០៥] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
កតេ ឯកំ ។

សហជាតវរេចិ បញ្ញាវរេចិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៧០៦] កុសលំ វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ វិចាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អកុសលំ វិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ វិចា-
កធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០៧] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
កតេ ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកវេទនាត្ថិកៈ ។

កុសលត្ថិកវិបាកត្ថិកៈ

[៧១៤] វិបាកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវវិបាកធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧១៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៧១៦] ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌
មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មានវិបាកជា
ប្រក្រតី ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧១៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវាវច្ឆិ សម្បយុត្តវាវច្ឆិ

បដិច្ចវាសនិកំ ។

(៧០៨) កុសលោ វិចាកធម្មធម្មោ កុសលស្ស
វិចាកធម្មធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អកុ-
សលោ វិចាកធម្មធម្មោ អកុសលស្ស វិចាកធម្ម-
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧០៩) កុសលោ វិចាកធម្មធម្មោ កុសលស្ស
វិចាកធម្មធម្មស្ស អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុ-
សលោ វិចាកធម្មធម្មោ អកុសលស្ស វិចាកធម្ម-
ធម្មស្ស អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អកុសលោ
វិចាកធម្មធម្មោ អកុសលស្ស វិចាកធម្មធម្មស្ស
អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អកុសលោ វិចាក-
ធម្មធម្មោ កុសលស្ស វិចាកធម្មធម្មស្ស អាម្ពណ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧១០) ហេតុយា ទ្វេ អាម្ពណោ ចត្តារិ អធិ-
បតិយា ភីណិ អនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ ទ្វេ ឧប-
និស្សយេ ចត្តារិ អវិគតេ ទ្វេ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាវ ឯវំ វិជ្ជាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកវិបាកត្ថិកៈ

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧១៨] ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មាន វិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១៩] ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃ ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ធម៌ មាន វិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជា អកុសល ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជា អកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ដោយ ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មានវិបាកជាប្រក្រតី ជាកុសល ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៧២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧២១] អព្យាកតំ នេវវិចារកនវិចារកេធម្មធម្មំ

បដិច្ច អព្យាកតោ នេវវិចារកនវិចារកេធម្មធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧២២] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-

គតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកវិបាកត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកឧបាទិទ្ធពិគិកំ_{១-១}

[៧២៣] អព្យាកតំ ឧចាទិទ្ធពាទានិយំ ធម្មំ

បដិច្ច អព្យាកតោ ឧចាទិទ្ធពាទានិយោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧២៤] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧២១] ធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី
ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាក
ជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

ចប់ កុសលត្ថិកវិយាកត្តិកៈ ។

កុសលត្ថិកវិយាកត្តិកៈ

[៧២៣] ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម)
កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧២៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៧២៥] កុសលំ អនុចាទិនុចាទានិយំ ធម្មំ

បដិច្ច កុសលោ អនុចាទិនុចាទានិយោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណំ ។ កុសលំ អនុចា-

ទិនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អនុចាទិនុចា-

ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណំ ។

អព្យាកតំ អនុចាទិនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-

កតោ អនុចាទិនុចាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧២៦] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ

បដិច្ចវាសនិសំ ។

កុសលត្តិកឧបាទ្ទន្តិកៈ

(៧២៥) ធម៌ ជាតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
តណ្ហាជាដើម) មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស កាន់យក
ហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ថ្នយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស
មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាតុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំង
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។

(៧២៦) ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បថ្នយ មាន
វារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បណ្តាវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧២៧) កុសលោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ
 កុសលស្ស អនុចាទិន្ទចាទានិយស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អកុសលោ
 អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ អកុសលស្ស អនុចា-
 ទិន្ទចាទានិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ អព្យាកតោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ
 អព្យាកតស្ស អនុចាទិន្ទចាទានិយស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៧២៨) កុសលោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ
 កុសលស្ស អនុចាទិន្ទចាទានិយស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ អកុសលោ អនុ-
 ចាទិន្ទចាទានិយោ ធម្មោ អកុសលស្ស អនុចាទិន្ទ-
 ចាទានិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧២៧] ធម៌ ជាភុស្តល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់
 យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភុស្តល
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអភុស្តល
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអភុស្តល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយ
 កិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧២៨] ធម៌ ជាភុស្តល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់
 យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភុស្តល
 ដែលកម្ម ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ដោយការម្សឺណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអភុស្តល
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧ-
 បាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអភុស្តល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន
 កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្សឺណប្បច្ច័យ

តីណិ ។ អព្យាកតោ អនុចាទិន្ទចាទានិយោ ឆម្មោ
 អព្យាកតស្ស អនុចាទិន្ទចាទានិយស្ស ឆម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[៧២៩] ហេតុយា សត្ត អារម្មណោ នវ អវិគតេ

ឯកាទស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

[៧៣០] កុសលំ អនុចាទិន្ទអនុចាទានិយំ ឆម្មំ

បដិច្ច កុសលោ អនុចាទិន្ទអនុចាទានិយោ ឆម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អនុចាទិន្ទអ-

នុចាទានិយំ ឆម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនុចាទិន្ទអនុ-

ចាទានិយោ ឆម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៣១] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

កុសលត្ថិកឧបាទ្ទន្តិកៈ

មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិន
កាន់យកហើយទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១១ ។

ឯបញ្ចវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧៣០] ធម៌ ជាកុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់
យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
កុសល ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រ-
យោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកហើយទាំងមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស មិនកាន់យកហើយទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
ទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

សហជានិករម្នី បញ្ហាជានិករម្នី សព្វត្រូវតែរក ។

កុសលតិក្ខុជាទិសតិក្ខុ និដិត ។

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

(៧៣២) អក្កសលំ សង្កិល្លសង្កិលេសិកំ ធម្ម
បដិច្ច អក្កសលោ សង្កិល្លសង្កិលេសិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៣៣) ហេតុយា ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

សហជានីសេច បញ្ជាវិន័យ សព្វគ្រប់ ឯក ។

(៧៣៤) កុសលំ អសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្ម
 បដិច្ច កុសលោ អសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វីលំ ។ អព្យាកតំ អស-
 ង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អ-
 សង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។

(៧៣៥) ហេតុយា បណ្ណា អនិកតេ បណ្ណា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ កុសលត្ថិកទទេន្ទ្រត្ថិក ។

កុសលត្ថិកសង្ខិលីដ្ឋិតិកៈ

[៧៣២] ធម៌ ជាអកុសល ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៧៣៤] ធម៌ ជាអកុសល ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

កុសលត្ថិកវិគក្កតិកំ

សហជាតវារេមី បញ្ញាវារេមី សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៧៣៦] កុសលំ អសង្កិលំដ្ឋអសង្កិលេសិកំ ធម្មំ

បដិច្ច កុសលោ អសង្កិលំដ្ឋអសង្កិលេសិកោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៣៧] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេមី បញ្ញាវារេមី សព្វត្ថ វិត្ថារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសង្កិលំវិគក្កតិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកវិគក្កតិកំ

[៧៣៨] កុសលំ សវិគក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច

កុសលោ សវិគក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-

តុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ សវិគក្កសវិចារំ ធម្មំ

បដិច្ច អកុសលោ សវិគក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

កុសលត្ថិកវិពក្កតិកៈ

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៧៣៦) ធម៌ ជាភូសល ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភូសល ដែលមិនសៅហ្មងទាំង
មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៣៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសន្តិសន្តិកៈ ។

កុសលត្ថិកវិពក្កតិកៈ

(៧៣៨) ធម៌ ជាភូសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភូសល ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភូសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភូសល ប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ សវិតត្តសវិតារំ ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ សវិតត្តសវិតារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៣៧) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
 តតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៧៤០) កុសលោ សវិតត្តសវិតារោ ធម្មោ
 កុសលស្ស សវិតត្តសវិតារស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ អកុសលោ សវិតត្តសវិតារោ
 ធម្មោ អកុសលស្ស សវិតត្តសវិតារស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ សវិតត្ត-
 សវិតារោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស សវិតត្តសវិតារស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៧៤១) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អវិ-
 តតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៣៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិភតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧៤០) ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ជាអភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងវិចារៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៤១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិភតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៧៤២) កុសលំ អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ អវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ អវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

(៧៤៣) ហេតុយា ទ្វេ អវិតតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ សម្បយុត្តវារេបិ

បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៧៤៤) កុសលំ អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ អវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ
បដិច្ច អព្យាកតោ អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៤៥) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
តតេ បញ្ច ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកវិភក្តិ ឆិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិតវិតក្កត្ថិកៈ

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧៤២] ធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ប្រដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៧៤៤] ធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមាន
វិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមានវិតក្កៈ
ទាំងមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិតវិតក្កត្ថិកៈ ។

កុសលត្ថិកបិដក

(៧៤៦) កុសលំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អកុសលំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អព្យាកតំ បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
បីតិសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៤៧) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
កតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៧៤៨) កុសលោ បីតិសហគតោ ធម្មោ កុ-
សលស្ស បីតិសហគតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អកុសលោ បីតិសហគតោ ធម្មោ
អកុសលស្ស បីតិសហគតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ បីតិសហគតោ
ធម្មោ អព្យាកតស្ស បីតិសហគតស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៧៤៩) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា សត្ត អនន្តរេ បញ្ច អវិកតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកបិដកត្ថិកៈ

[៧៤៦] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាកុសល ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកប
ដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយបីតិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្ស្នកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧៤៨] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាកុសល ប្រកបដោយបីតិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអកុសល
ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយបីតិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្ស្នកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្ថិកប្បិទ្ធិកំ

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[៧៥០] កុសលំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
អកុសលោ សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ សុខសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។

[៧៥១] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
គតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្តារេតតំ ។

[៧៥២] កុសលំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ
បដិច្ច អកុសលោ ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ
បដិច្ច អព្យាកតោ ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៥៣] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

កុសលត្ថិកបីត្ថិកៈ

ឯបញ្ញាវរៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

(៧៥០) ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រ-
កបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអព្យា-
កតៈ ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយ
សុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៧៥១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វរៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ។

សហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(៧៥២) ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៧៥៣) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
មានវរៈ ៣ ។

សហជាតវាវម្មំ បញ្ញាវាវម្មំ វិន្ទាវេតតំ ។

កុសលត្ថិកបីត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកទស្សនត្ថិកំ

(៧៥៤) អកុសលំ ទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច

អកុសលោ ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៥៥) ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវាវេបិ បញ្ញាវាវេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៥៦) អកុសលំ ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច

អកុសលោ ភាវនាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៥៧) កុសលំ នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ ប-

ហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នេវទស្សនេន ន ភា-

វនាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៥៨) ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកប្បដ្ឋាន

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកប្បដ្ឋិត្តិកៈ ។

កុសលត្ថិកទស្សនត្ថិកៈ

(៧៥៤) ធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៥៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

(៧៥៦) ធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយភាវនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដែលត្រូវលះដោយភាវនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៥៧) ធម៌ ជាអកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៥៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

កុសលត្ថិកទស្សនត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ

[៧៥៧] អកុសលំ និស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ និស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៦០] អកុសលំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៦១] កុសលំ នេវនិស្សនេន ន ភាវនាយ ប-
ហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ នេវនិស្ស-
នេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៦២] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ ទ្វេ អវិ-
កតេ សត្ត ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

ក្នុងសហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ កុសលត្ថិកទស្សនត្ថិកៈ ។

កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[៧៥៧] ធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦០] ធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦១] ធម៌ ជាអកុសល មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល
មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយ
ការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ៧ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មាន
វរៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

ក្នុងសហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ កុសលត្ថិកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ ។

អភិធម្មចិដិកេ អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

កុសលត្ថិកអាបយគាមិទីកំ

(៧៦៣) កុសលំ អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច កុស-

លោ អាចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អកុសលំ អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ

អាចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៦៤) ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៧៦៥) កុសលំ អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច កុស-

លោ អបចយតាមី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បដិច្ចវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៦៦) អព្យាកតំ នេវចយតាមីនាបចយតាមី

ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នេវចយតាមីនាបចយតាមី

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

កុសលត្ថិកាវាយគាមិវិក្កិ:

[៧៦៣] ធម៌ ជាកុសល ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង (ដោយ កម្មកិលេស) អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអកុសល ដល់នូវការ សន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ដល់នូវការសន្សំកត្វន ឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៧៦៥] ធម៌ ជាកុសល មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងបដិច្ចវារៈក្តី

បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៧៦៦] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង នឹងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា អព្យាកតៈ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកត្វនឡើងនឹងមិនមែនជាមិនដល់នូវ ការសន្សំកត្វនឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

កុសលត្តិកសេក្ខត្តិកំ

[៧៦៧] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារម្យំ បញ្ញាវារម្យំ វិត្តារេតព្វំ ។

កុសលត្តិកអាយតន្តិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិកសេក្ខត្តិកំ

[៧៦៨] កុសលំ សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ

សេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៦៩] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារមិ បញ្ញាវារមិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៧៧០] អព្យាកតំ អសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យា-

កតោ អសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧១] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

សហជាតវារមិ បញ្ញាវារមិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកសេក្ខត្ថិកៈ

(៧៦៧) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន

វារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអាយតន្តិកៈ ។

កុសលត្ថិកសេក្ខត្ថិកៈ

(៧៦៨) សេក្ខធម៌ ជាកុសល អាស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៧៦៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

(៧៧០) អសេក្ខធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអសេក្ខធម៌ ជា អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៧៧១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ។

ក្នុងប្បដ្ឋយទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី
បញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៧៧២] កុសលំ នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច

កុសលោ នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។ អកុសលំ នេវសេក្ខានា-
 សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ នេវសេក្ខានាសេក្ខោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។ អព្យាកតំ
 នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ នេវ-
 សេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ភីណំ ។

[៧៧៣] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារម្ម សម្មយុត្តវារម្ម

បដិច្ចវាសទិសំ ។

[៧៧៤] កុសលោ នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ធម្មោ
 កុសលស្ស នេវសេក្ខានាសេក្ខស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៧៥] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
 គតេ តេរស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិគ្គារេតតំ ។

កុសលត្ថិកសេច្ចត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧៧២] នេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌ (ធម៌មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល
និងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវនេវសេក្ខា-
នាសេក្ខធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
នេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវនេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ នេវ-
សេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវនេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៧៧៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧៧៤] នេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃនេវ-
សេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសេចក្តីកៈ ។

កុសលតិកបរិត្តិកំ

[៧៧៦] កុសលំ បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ ប-
 រិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កុ-
 សលោ បរិត្តោ ច អព្យាកតោ បរិត្តោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ បរិត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ អព្យាកតំ បរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 កុសលំ បរិត្តញ្ច អព្យាកតំ បរិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អកុសលំ បរិត្តញ្ច អព្យាកតំ បរិត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ បរិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៧៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
 កតេ នវ ។

សហជាតវាវច្ឆំ សម្មយុត្តវាវច្ឆំ

បដិច្ចវាវសទិសំ ។

កុសលតិកបរិតិកៈ

[៧៧៦] បរិត្តធម៌ (មានសភាពតូចង្អាត) ជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវបរិត្តធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ បរិត្តធម៌
 ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ បរិត្តធម៌ ជាកុសលក្តី បរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 បរិត្តធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាអកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ បរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អា-
 ស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 បរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាកុសលផង នូវបរិត្ត-
 ធម៌ ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បរិត្តធម៌
 ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបរិត្តធម៌ ជាអកុសលផង នូវបរិត្តធម៌ ជា
 អព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៧៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយតវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧៧៥) កុសលោ បរិត្តោ ធម្មោ កុសលស្ស
 បរិត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។
 អកុសលោ បរិត្តោ ធម្មោ អកុសលស្ស បរិត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។
 អព្យាកតោ បរិត្តោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស បរិត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧៧៩) កុសលោ បរិត្តោ ធម្មោ កុសលស្ស
 បរិត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧៨០) ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-
 គតេ តោស ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

(៧៨១) កុសលំ មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ មហាគ្គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ មហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ម-
 ហាគ្គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៨២) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវរេវិ បញ្ញាវរេវិ សត្តត្ថ វិត្តារេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧៧៨] បរិត្តធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃបរិត្តធម៌ ជាភុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បរិត្តធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃបរិត្តធម៌ ជាភុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃបរិត្តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៧៩] បរិត្តធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃបរិត្តធម៌ ជាភុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

[៧៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងភុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧៨១] មហត្ថតធម៌ (ធម៌ដល់នូវសភាពធំ) ជាភុសល អាស្រ័យ នូវមហត្ថតធម៌ ជាភុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មហត្ថតធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមហត្ថតធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

កុសលត្តិកបរិត្តារម្មណត្តិកំ

[៧៨៣] កុសលំ អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
សលោ អប្បមាលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អព្យាកតំ អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អប្ប-
មាលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៨៤] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

កុសលត្តិកបរិត្តារម្មណត្តិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិកបរិត្តារម្មណត្តិកំ

[៧៨៥] កុសលំ បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ បរិត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អកុសលំ បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ
បរិត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អព្យាកតំ បរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
បរិត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៨៦] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ វិត្ថារេតតំ ។

កុសលត្តិកបរិត្តារម្មណត្តិកៈ

(៧៨៣) អប្បមាណធម៌ (ធម៌ប្រមាណមិនបាន) ជាកុសល
អាស្រ័យ នូវអប្បមាណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ថ្នយ ។ អប្បមាណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអប្បមាណធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។

(៧៨៤) ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បថ្នយ មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ប្បថ្នយទាំងអស់ ។

ចប់ កុសលត្តិកបរិត្តិកៈ ។

កុសលត្តិកបរិត្តារម្មណត្តិកៈ

(៧៨៥) បរិត្តារម្មណធម៌ (ធម៌មានការម្សឺណ៍តូចឆ្មារ) ជាកុ-
សល អាស្រ័យ នូវបរិត្តារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បថ្នយ ។ បរិត្តារម្មណធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវបរិត្តារម្ម-
ណធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។ បរិត្តា-
រម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបរិត្តារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។

(៧៨៦) ក្នុងហេតុប្បថ្នយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បថ្នយ មាន
វារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៧៨៧] តុសលំ មហាគុតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 តុសលោ មហាគុតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ អតុសលំ មហាគុតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 អតុសលោ មហាគុតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ មហាគុតារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ មហាគុតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៨៨] ហេតុយា ភីណិ អវិគតេ ភីណិ ។

សហជាតវារេវិ បញ្ញាវារេវិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៧៨៩] តុសលំ អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 តុសលោ អប្បមាណារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ អព្យាកតំ អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 អព្យាកតោ អប្បមាណារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៩០] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេវិ បញ្ញាវារេវិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧៨៧] មហគ្គតារម្មណធម៌ (ធម៌ មានការម្ស្នាក់ដល់នូវ-
សភាពធំ) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវមហគ្គតារម្មណធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មហគ្គតារម្មណធម៌ ជាអកុ-
សល អាស្រ័យ នូវមហគ្គតារម្មណធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មហគ្គតារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវ
មហគ្គតារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៧៨៩] អប្បមាណារម្មណធម៌ (ធម៌មានការម្ស្នាក់ប្រមាណមិន
ប៉ាន) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអប្បមាណារម្មណធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អប្បមាណារម្មណធម៌ ជាអព្យា-
កតៈ អាស្រ័យ នូវអប្បមាណារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។
ធម៌ កុសលត្ថិកបរិគ្គារម្មណត្ថិក ។

កុសលតិកហ៍នតិក

(៧៩០) អកុសលំ បីដំ ធម្មំ បដិច្ច អកុស
លោ បរិភោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៩២) ហេតុយា ឯកំ អវិភតេ ឯកំ ។ សព្វុ
វិត្តារោ ។

(៧៩៣) កុសលំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច កុស
លោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុស
លំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុសលំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ មជ្ឈិមោ ច អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ មជ្ឈិមំ
ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កុសលំ មជ្ឈិមញ្ច អព្យាកតំ
មជ្ឈិមញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧៩៤) កុសលំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
មជ្ឈិមោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។ អ.
ព្យាកតំ មជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។

កុសលតិកហ៍និក្ខិកៈ

[៧៩១] ហ័នធម៌ (ធម៌ថោកទាប) ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវ ហ័នធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន វារៈ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

[៧៩៣] មជ្ឈិមធម៌ (ធម៌យ៉ាងកណ្តាល) ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មជ្ឈិម- ធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសលក្តី មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បច្ច័យ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យា- កតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសលផង នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៤] មជ្ឈិមធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជា អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យា- កតៈ អាស្រ័យ នូវមជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ការមូលប្បច្ច័យ ។

(៧៩៥) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ
បញ្ច ។

សហជាតវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ
បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៧៩៦) កុសលោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ កុសលស្ស
មជ្ឈិមស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស មជ្ឈិមស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៧៩៧) កុសលោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ កុសលស្ស
មជ្ឈិមស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ កុ-
សលោ មជ្ឈិមោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស មជ្ឈិមស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ
មជ្ឈិមោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស មជ្ឈិមស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អព្យាកតោ មជ្ឈិមោ
ធម្មោ កុសលស្ស មជ្ឈិមស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៧៩៨) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អវិ
គតេ សត្ត ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារម្បិ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៧៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧៩៦] មជ្ឈិមធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃមជ្ឈិមធម៌ ជាភុ-
សល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ជាបច្ច័យ នៃមជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩៧] មជ្ឈិមធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃមជ្ឈិមធម៌ ជា
ភុសល ដោយការម្សណប្បច្ច័យ មជ្ឈិមធម៌ ជាភុសល ជាបច្ច័យ នៃ
មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ។ មជ្ឈិមធម៌ ជាអ-
ព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃមជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ
មជ្ឈិមធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃមជ្ឈិមធម៌ ជាភុសល ដោយ
ការម្សណប្បច្ច័យ ។

[៧៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងភុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

កុសលត្ថិកមិច្ឆត្ថិកំ

[៧៩៩] កុសលំ បណ៌តំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
 លោ បណ៌តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 អព្យាកតំ បណ៌តំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ បណ៌តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨០០] ហេតុយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបិ បញ្ញារវារេបិ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

កុសលត្ថិកមិច្ឆត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកមិច្ឆត្ថិកំ

[៨០១] អកុសលំ មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 អកុសលោ មិច្ឆត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[៨០២] ហេតុយា ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

[៨០៣] កុសលំ សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 កុសលោ សម្មត្តនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[៨០៤] ហេតុយា ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកមិច្ឆត្ថិកៈ

(៧៩៩) បណ៌តធម៌ (ធម៌ដ៏ឧត្តម) ជាកុសល អាស្រ័យ
នូវបណ៌តធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
បណ៌តធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបណ៌តធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៨០០) កងរហត្ថប្បថ្នយ មាន៧៖ ២ កងអវគ្គប្បថ្នយ មាន៧៖ ២ ។

ក្នុងសហជាតិវាវៈក្តី ចញ្ចាវាវៈក្តី
សេចក្តីពិសាវ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ក្នុងលទ្ធិកម្រិតៈ ។

កិស្ថលេតិកម្មបុត្តតិកៈ

(៨០១) មិច្ឆតនិយតធម៌ (ធម៌មានសភាពខុសនឹងឡើង) ជាកុសល ភាស្រ័យ នូវមិច្ឆតនិយតធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៨០២) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងអវគ្គប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងប្បដ្ឋានទាំងអស់ ។

(៨០៣) សម្មត្តនិយតធម៌ (ធម៌មានសភាពត្រូវនឹងទៀង) ជាកុសល
អាស្រ័យ ទូរសម្មត្តនិយតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋេយ៍ ។

[៨០៤] កង្កែបភ្នំប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ កង្កែបភ្នំប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ។

សហជាតវារេមិ បញ្ញាវារេមិ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៨០៥) កុសលំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុ-
សលំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិយតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កុសលំ អនិយតំ
ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អនិយតោ ច អព្យាកតោ
អនិយតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អកុសលំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អនិយ-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ អព្យ-
ាកតំ អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិយតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៨០៦) ហេតុយា នវ អារម្មណោ តីណិ អវិ-
តតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ សម្ពយុត្តវារម្មំ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៨០៧) កុសលោ អនិយតោ ធម្មោ កុសលស្ស
អនិយតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។
អកុសលោ អនិយតោ ធម្មោ អកុសលស្ស អនិយ-
តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកតិកប្បដ្ឋាន

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី

បញ្ហាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

(៨០៥) អនិយតធម៌ (ធម៌មិនឡើង) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
អនិយតធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អនិយតធម៌
ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអនិយតធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អនិយតធម៌ ជាកុសលក្តី អនិយតធម៌ ជាអព្យា-
កតៈក្តី អាស្រ័យ នូវអនិយតធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវអនិយតធម៌
ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អនិយតធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអនិយតធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨០៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៨០៧) អនិយតធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ជា
កុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អនិយតធម៌ ជាអកុសល
ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកមិច្ឆារម្មណត្តិកំ

អព្យាកតោ អនិយតោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស អនិ-
យតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៨០៨] ហេតុយា សត្វ អារម្មណេ នវ អវិគ-
តេ តេរស ។

យថា កុសលត្តិកេ វត្តាវាវំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។
កុសលត្តិកមិច្ឆត្តិកំ ធិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្តិកមិច្ឆារម្មណត្តិកំ

[៨០៩] កុសលំ មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច កុស-
លោ មគ្គារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អព្យាកតំ មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ
មគ្គារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨១០] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[៨១១] កុសលំ មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ មគ្គហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

[៨១២] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។
សព្វត្ថ ឯកំ ។

កុសលត្ថិកមគ្គារម្មណត្ថិកៈ

អនិយតធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨០៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកមិច្ឆត្ថត្ថិកៈ ។

កុសលត្ថិកមគ្គារម្មណត្ថិកៈ

(៨០៩) មគ្គារម្មណធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាអារម្មណ៍) ជាកុសល
អាស្រ័យ នូវមគ្គារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ មគ្គារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គារម្មណធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨១០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨១១) មគ្គហេតុកធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាហេតុ) ជាកុសល
អាស្រ័យ នូវមគ្គហេតុកធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។

(៨១២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកប្បដ្ឋានំ

(៨០៣) កុសលំ មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ មគ្គាធិបតី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 អព្យាកតំ មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ មគ្គាធិបតី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៨០៤) ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។ សព្វត្ថវត្ថារោ ។

កុសលត្ថិកមគ្គារម្មណត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកឧប្បន្នត្ថិកំ

(៨០៥) កុសលោ ឧប្បន្នោ ធម្មោ កុសលស្ស ឧប្បន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។
 កុសលត្ថិកឧប្បន្នត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអតីតត្ថិកំ

(៨០៦) កុសលោ បច្ចុប្បន្នោ ធម្មោ កុសលស្ស បច្ចុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។
 កុសលត្ថិកអតីតត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកអតីតារម្មណត្ថិកំ

(៨០៧) កុសលំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨១៣] មគ្គាធិបតីធម៌ (ធម៌មានមគ្គជាអធិបតី) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវមគ្គាធិបតីធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

មគ្គាធិបតីធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គាធិបតីធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨១៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ កុសលន្តិកមគ្គារម្មណត្ថិកៈ ។

កុសលន្តិកឧប្បន្នត្ថិកៈ

[៨១៥] ឧប្បន្នធម៌ (ធម៌ដែលកើតឡើងហើយ) ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃឧប្បន្នធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ កុសលន្តិកឧប្បន្នត្ថិកៈ ។

កុសលន្តិកអតីតត្ថិកៈ

[៨១៦] បច្ចុប្បន្នធម៌ (ធម៌កើតឡើងចំពោះមុខ) ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃបច្ចុប្បន្នធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ កុសលន្តិកអតីតត្ថិកៈ ។

កុសលន្តិកអតីតារម្មណត្ថិកៈ

[៨១៧] អតីតារម្មណធម៌ (ធម៌ មានអារម្មណ៍ជាអតីត) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអតីតារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អកុសលំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អកុសលោ អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អព្យាកតំ អតីតារម្មណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អព្យាកតោ អតីតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨០៨] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

[៨០៩] កុសលោ អតីតារម្មណោ ធម្មោ កុស-
 លស្ស អតីតារម្មណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ អកុសលោ អតីតារម្មណោ ធម្មោ
 អកុសលស្ស អតីតារម្មណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ អតីតារម្មណោ
 ធម្មោ អព្យាកតស្ស អតីតារម្មណស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៨១០] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ នវ អវិ-
 គតេ តីណិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្ថិកអតីតារម្មណត្ថិកៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អតីតារម្មណធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវ
 អតីតារម្មណធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 អតីតារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអតីតារម្មណធម៌ ជាអព្យា-
 កតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨១៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៨១៩) អតីតារម្មណធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃអតីតារម្មណ-
 ធម៌ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អតីតារម្មណធម៌ ជាអកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃអតីតារម្មណធម៌ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អតី-
 តារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអតីតារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨២០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៨២០] កុសលំ អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ អនាគតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៨២២] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ

បដិច្ចវារសដិសំ ។

[៨២៣] កុសលោ អនាគតារម្មណោ ធម្មោ
កុសលស្ស អនាគតារម្មណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨២៤] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារំ វេទំ វិត្តារេតតំ ។

[៨២៥] កុសលំ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

[៨២៦] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ តីណិ
អវិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨២១] អនាគតារម្មណធម៌ (ធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត) ជា
កុសល អាស្រ័យ នូវអនាគតារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៨២៣] អនាគតារម្មណធម៌ ជាកុសល ជាបដ្ឋយ នៃអនាគតា-
រម្មណធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨២៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលភ្នំកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៨២៥] បច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ (ធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន) ជា
កុសល អាស្រ័យ នូវបច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨២៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាក់ប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

កុសលត្តិកអដ្ឋត្តិកំ

សហជាតវារម្យំ សម្មយុត្តវារម្យំ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៨២៧) កុសលោ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ធម្មោ
 កុសលស្ស បច្ចុប្បន្នារម្មណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អកុសលោ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ
 ធម្មោ អកុសលស្ស បច្ចុប្បន្នារម្មណស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អព្យាកតោ បច្ចុប្ប-
 ន្នារម្មណោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស បច្ចុប្បន្នារម្មណស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៨២៨) ហេតុយា ភីណិ អារម្មណោ ធន អវិ-
 ភតេ ភីណិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្ថារេតតំ ។

កុសលត្តិកអតីតារម្មណត្តិកំ ឥដ្ឋិកំ ។

កុសលត្តិកអដ្ឋត្តិកំ

(៨២៩) កុសលំ អជ្ឈតំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
 អជ្ឈតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
 អកុសលំ អជ្ឈតំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អជ្ឈ-
 តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថិកៈ

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៨២៧) បច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃបច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃបច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃបច្ចុប្បន្នារម្មណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨២៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអតីការម្មណត្ថិកៈ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថិកៈ

(៨២៩) អដ្ឋត្ថធម៌ (ធម៌ ខាងក្នុង) ជាកុសល អាស្រ័យនូវអដ្ឋត្ថធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អដ្ឋត្ថធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវអដ្ឋត្ថធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អព្យាកតំ អជ្ឈតំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អជ្ឈតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៣០] ហេតុយា នវំ អវិគតេ នវំ ។

សហជាតវារម្បិ សម្មយុត្តវារម្បិ

បដិច្ចវារសទិសំ ។ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[៨៣១] កុសលោ អជ្ឈតោ ធម្មោ កុស-
លស្ស អជ្ឈតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ភីណិ ។ អកុសលោ អជ្ឈតោ ធម្មោ អ-
កុសលស្ស អជ្ឈតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ភីណិ ។ អព្យាកតោ អជ្ឈតោ ធម្មោ
អព្យាកតស្ស អជ្ឈតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[៨៣២] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវំ អវិ-
គតេ តេរស ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវារំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[៨៣៣] កុសលំ ពហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ
ពហិទ្ធា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

អដ្ឋត្ថធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអដ្ឋត្ថធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៣០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

[៨៣១] អដ្ឋត្ថធម៌ ជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃអដ្ឋត្ថធម៌ ជា
កុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អដ្ឋត្ថធម៌ ជាអកុសល
ជាបច្ច័យ នៃអដ្ឋត្ថធម៌ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អដ្ឋត្ថធម៌ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃអដ្ឋត្ថធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៨៣៣] ធម៌ ខាងក្រៅ ជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាង
ក្រៅ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អកុសលំ ពហំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ ពហំ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អព្យាកតំ ពហំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ពហំ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

[៨៣៤] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។

សហជាតវារម្យ សម្បយុត្តវារម្យ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

[៨៣៥] កុសលោ ពហំ ធម្មា កុសលស្ស ពហំ ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ អកុសលោ ពហំ ធម្មា អកុសលស្ស ពហំ ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ អព្យាកតោ ពហំ ធម្មា អព្យាកតស្ស ពហំ ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៨៣៦] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អវិ-

កតេ តេរស ។

យថា កុសលតិកេ បញ្ញាវាវំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

កុសលត្តិកអដ្ឋក្កតិកៈ

ធម៌ ខាងក្រៅ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជា
 អព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ខាងក្រៅ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៨៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៨ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៨ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៨៣៥] ធម៌ ខាងក្រៅ ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាង
 ក្រៅ ជាអកុសល ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ
 ជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ខាងក្រៅ ជាអកុសល ដោយហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ខាងក្រៅ ជាអព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ខាងក្រៅ ជាអព្យាកតៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្តិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ កុសលត្តិកអដ្ឋក្កតិកៈ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋត្តារម្មណត្ថិកំ

[៨៣៧] កុសលំ អដ្ឋត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ អដ្ឋត្តារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

[៨៣៨] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

[៨៣៩] កុសលំ ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
កុសលោ ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។

[៨៤០] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

កុសលត្ថិកអដ្ឋត្តារម្មណត្ថិកំ ធិដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសនិទស្សនត្ថិកំ

[៨៤១] អព្យាកតំ អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច អព្យាកតោ អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨៤២] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

កុសលតិកអដ្ឋត្តារម្មណតិកៈ

[៨៣៧] អដ្ឋត្តារម្មណធម៌ (ធម៌ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង) ជា
កុសល អាស្រ័យ នូវអដ្ឋត្តារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៣៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។

[៨៣៩] ពហិទ្ធារម្មណធម៌ (ធម៌ មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ) ជា
កុសល អាស្រ័យ នូវពហិទ្ធារម្មណធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។

ចប់ កុសលត្ថិកអដ្ឋត្តារម្មណតិកៈ ។

កុសលតិកសនិទិស្សនតិកៈ

[៨៤១] អនិទិស្សនសប្បដ្ឋយធម៌ (ធម៌ មិនមានការយឺញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់) ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអនិទិស្សន-
សប្បដ្ឋយធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ។

កុសលត្តិកសនិទស្សនត្ថិកំ

សហជាតភារម្យំ បញ្ញាភារម្យំ វិត្តារេតតំ ។

(៨៤៣) កុសលំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច កុសលោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ អនិទស្សនអប្ប-
ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ អនិទស្សនអប្បដិ-
យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កុសលំ អនិ-
ទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ អនិទស្ស-
នអប្បដិយោ ច អព្យាកតោ អនិទស្សនអប្បដិយោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អកុសលំ
អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អកុសលោ អនិ-
ទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណិ ។ អព្យាកតំ អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
អព្យាកតោ អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៨៤៤) ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អវិ-
តតេ នវ ។

សហជាតភារម្យំ សម្មយុត្តភារម្យំ

បញ្ញាភារម្យំ វិត្តារេតតំ ។

កុសលត្តិកសនិទស្សនត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

កុសលត្ថិកសនិទស្សនត្ថិកៈ

សហជាតវារៈក្តី បញ្ចារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(៨៤៣) អនិទស្សនអប្បដ័យធម៌ (ធម៌ មិនមានការឃើញ
 ទាំងមិនមានការប៉ះពាល់) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនអប្បដ័-
 យធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អនិទស្សន-
 អប្បដ័យធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនអប្បដ័យធម៌ ជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ អនិទស្សនអប្បដ័យធម៌
 ជាកុសលក្តី អនិទស្សនអប្បដ័យធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈក្តី អាស្រ័យ នូវអនិ-
 ទស្សនអប្បដ័យធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 អនិទស្សនអប្បដ័យធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនអប្បដ័យ-
 ធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 អនិទស្សនអប្បដ័យធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនអប្បដ័យ-
 ធម៌ ជាអព្យាក្ខតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨៤៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ចារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កុសលត្ថិកសនិទស្សនត្ថិកៈ ។

វេទនាត្ថិកកុសលត្ថិកំ

[៨៤៥] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អនុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨៤៦] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារម្បំ សម្បយុត្តវារម្បំ

បដិច្ចវារសទិសំ ។

[៨៤៧] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ កុសលោ
 ធម្មោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស កុសលស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ កុសលោ ធម្មោ អនុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស កុសលស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៨៤៨] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

សព្វត្ថំ វិគ្គហេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

វេទនាតិកកុសលតិកៈ

[៨៤៥] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែន
ជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជា
ទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៤៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៨៤៧] ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ជាកុសល ប្រកបដោយវេទនា មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៤៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៤៧] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អកុស-
 លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អទុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨៤៨] ហេតុយា តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៨៤៩] សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អព្យាក-
 តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ អទុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨៥០] ហេតុយា ទ្វេ អវិគតេ តីណិ ។

វេទនាត្ថិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

វេទនាត្ថិកកុសលត្ថិកៈ

[៨៤៩] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខមិនមែន
 ជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយវេទនាមិនមែន
 ជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៥១] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនជាទុក្ខ
 មិនមែនជាសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយវេទនា
 មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៥២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។

វិហារកត្តិកកុសលត្ថិកំ

(៨៥៣) វិចារកធម្មធម្មំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
វិចារកធម្មធម្មោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

(៨៥៤) ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

(៨៥៥) វិចារកធម្មធម្មំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
វិចារកធម្មធម្មោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ។

(៨៥៦) ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៨៥៧) វិចារកំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច វិចារកោ
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វីណិ ។
នេវវិចារកធនវិចារកធម្មធម្មំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នេវ-
វិចារកធនវិចារកធម្មធម្មោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា វីណិ ។ វិចារកំ អព្យាកតញ្ច នេវ-
វិចារកធនវិចារកធម្មធម្មំ អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
វិចារកោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
វីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

វិបាកត្ថិកកុសលត្ថិកៈ

[៨៤៣] ធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាតុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាតុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ។

[៨៤៥] ធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអកុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៤៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

[៨៤៧] វិបាកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវវិបាកធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនជាវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
វិបាកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាវិបាក ជាអព្យាកតៈ
ផង មិនមែនជាវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ជាអព្យាកតៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ឧបាទិស្ឋិកកុសលត្ថិកំ

(៨៥៨) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្ថារោ ។

វិបាកត្ថិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទិស្ឋិកកុសលត្ថិកំ

(៨៥៩) អនុចាទិន្ទាទានិយំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
អនុចាទិន្ទាទានិយោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៨៦០) អនុចាទិន្ទាទានិយំ អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច អនុចាទិន្ទាទានិយោ អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៨៦១) ឧចាទិន្ទាទានិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ
បដិច្ច ឧចាទិន្ទាទានិយោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អនុចាទិន្ទាទានិយំ
អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្ទាទានិយោ អព្យា-
កតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

ឧបាទ្ទន្តិកកុសលត្តិកៈ

(៨៥៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់វិបាកត្តិកកុសលត្តិកៈ ។

ឧបាទ្ទន្តិកកុសលត្តិកៈ

(៨៥៩) អនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ និងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
ទាន) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨៦០) អនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវអនុ-
បាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨៦១) ឧបាទិន្ទបាទានិយធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិ-
លេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន)
ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្ទបាទានិយធម៌ ជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អនុបាទិន្ទ-
បាទានិយធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្ទបាទានិយធម៌
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមតិកតិកប្បដ្ឋានំ

អនុចាទិន្នអនុចាទានិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនុ-
ចាទិន្នអនុចាទានិយោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

(៨៦២) ហេតុយា នវ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ឧបាទ្ទិស្តិកកុសលតិកំ និដ្ឋិតំ ។

សង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី

(៨៦៣) អសង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច អសង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អសង្ខីលីដ្ឋអសង្ខីលីសង្ខី-
លីសង្ខីលី កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អសង្ខីលីដ្ឋអសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទេ ។

(៨៦៤) សង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច សង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលីសង្ខីលីសង្ខីលី អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នអនុបាទានិយធម៌ (ធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយគិលេសមាន
តណ្ហា ជាដើមមិនកាន់យកហើយនិងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) ជា
អព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នអនុបាទានិយធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវាវៈ ៧ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ឧបាទិន្នត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។

សង្ខីលិដ្ឋិតិកកុសលត្ថិកៈ

[៨៦៣] អសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកធម៌ (ធម៌ដែលមិនសៅហ្មង
តែប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអសង្ខីលិដ្ឋ-
សង្ខីលេសិកធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ អ-
សង្ខីលិដ្ឋអសង្ខីលេសិកធម៌ (ធម៌ដែលមិនសៅហ្មងទាំងមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអសង្ខីលិដ្ឋអសង្ខីលេសិកធម៌
ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវាវៈ ២ ។

[៨៦៤] សង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកធម៌ (ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំង
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង) ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវសង្ខីលិដ្ឋ-
សង្ខីលេសិកធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វាវៈ ១ ។

វិញ្ញាណក្កកុសលត្តិកំ

(៨៦៥) អសង្កលិជ្ជសង្កលេសិកំ អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច អសង្កលិជ្ជសង្កលេសិកោ អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

សង្កលិជ្ជកុសលត្តិកំ និដ្ឋិតំ ។

វិញ្ញាណកុសលត្តិកំ

(៨៦៦) សវិតក្កសវិចារំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 សវិតក្កសវិចារោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។ អវិតក្កវិចារមត្តំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច អវិតក្កវិចារមត្តោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ចត្តារិ ។ អវិតក្កអវិចារំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច អវិតក្កអវិចារោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(៨៦៧) ហេតុយា ឯកាទស ។

(៨៦៨) សវិតក្កសវិចារំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 សវិតក្កសវិចារោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

វិចិត្តកុសលត្ថិកៈ

[៨៦៥] អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
នូវអសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

ចប់ សន្តិលិង្គកុសលត្ថិកៈ ។

វិចិត្តកុសលត្ថិកៈ
ក្នុង

[៨៦៦] ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាភុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែ
វិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។ ធម៌ ជាភុសល
មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល មិន
មានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៦៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១១ ។

[៨៦៨] ធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំង
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិតក្ក ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ អវិភក្កវិចារមត្តំ អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច សវិភក្កសវិចារោ អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៨៦៧) ហេតុយា បញ្ច ។

(៨៧០) សវិភក្កសវិចារំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 សវិភក្កសវិចារោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា សត្តត្ថីស ។

វិភក្កត្ថិកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

បីតិវិភក្កកុសលត្ថិកំ

(៨៨០) បីតិសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បីតិ-
 សហគតោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា តីណី ។ សុខសហគតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 សុខសហគតោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា តីណី ។ ឧបេក្ខាសហគតំ កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ទស ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៣ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ។

[៨៦៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៥ ។

[៨៧០] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រ-
ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣៧ ។

ចប់វិតក្កត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។

បីតិវិទីកកុសលត្ថិកៈ

[៨៧១] ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អកុសល ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១០ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៨៧២] បីតិសហគតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 បីតិសហគតោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណី ។ សុខសហគតំ អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច សុខសហគតោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ឧបេក្ខាសហគតំ
 អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ អកុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយោ នស ។
 សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៨៧៣] បីតិសហគតំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 បីតិសហគតោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណី ។ សុខសហគតំ អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច សុខសហគតោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ឧបេក្ខាសហគតំ អព្យា-
 កតំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នស ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

បីតិវ្តិកកុសលត្តិកៈ

(៨៨២) ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអកុសល ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអកុសល ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១០ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

(៨៧៣) ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយឧបេក្ខា អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១០ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយ
 ទាំងអស់ ។

ទស្សនត្ថិកកុសលត្ថិកំ

[៨៧៤] នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-
តញ្ចោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឯកំ ។

[៨៨៥] និស្សនេន បហាតត្ថំ អកុសលំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច និស្សនេន បហាតញ្ចោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ភាវនាយ បហាតត្ថំ អកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ភាវនាយ បហាតញ្ចោ អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៨៨៦] នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ អ-
ព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-
តញ្ចោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

សព្វត្ថ ឯកំ ។

ទស្សនត្ថិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ទូត្យន្តត្ថិកកុសលត្ថិកៈ

(៨៧៤) ធម៌ ជាគុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគុសល ដែលមិន
មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

(៨៧៥) ធម៌ ជាអគុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអគុសល ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ជាគុសល ដែលត្រូវលះដោយ
ការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអគុសល ដែលត្រូវលះដោយការវិនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨៧៦) ធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអព្យាកតៈ ដែល
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ទស្សនត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកតិកកុសលតិកំ

[៨៧៧] នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៨៨៨] ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៨៨៩] នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកតិកកុសលតិកំ និម្មិតំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកកុសលត្តិកៈ

[៨៧៧] ធម៌ ជាភុសល មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភុសល
មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយ
ការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៧៨] ធម៌ ជាអភុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអភុសល មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ជាអភុសល មាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអភុសល មាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៧៩] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះដោយការនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអ-
ព្យាកតៈ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនត្រូវលះ
ដោយការនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ មាន
វារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ឈប់ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្តិកកុសលត្តិកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

អាថយគាមិទ្ធិកកុសលទ្ធិកំ

[៨៨០] អាថយគាមី កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អា-
ថយគាមី កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ អបថយគាមី កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អបថ-
យគាមី កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៨៨១] អាថយគាមី អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
អាថយគាមី អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៨៨២] នេវាថយគាមីនាបថយគាមី អព្យាកតំ
ធម្មំ បដិច្ច នេវាថយគាមីនាបថយគាមី អព្យាកតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

អាថយគាមិទ្ធិកកុសលទ្ធិកំ និដ្ឋិតំ ។

សេក្ខទ្ធិកកុសលទ្ធិកំ

[៨៨៣] សេក្ខំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច សេក្ខោ
កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមន្តិកក្បួនដ្ឋាន

អាបយគាមិវិក្កកុសលវិក្កិ:

[៨៨០] ធម៌ ជាកុសល ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាកុសល ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាកុសល មិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាកុសល មិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៨១] ធម៌ ជាអកុសល ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអកុសល ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៨២] ធម៌ ជាអព្យាកតៈ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង
និងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
អព្យាកតៈ មិនមែនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងនិងមិនមែនជាមិនដល់នូវ
ការសន្សំក្នុងឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ អាបយគាមិវិក្កកុសលវិក្កិ ។

សេក្ខវិក្កកុសលវិក្កិ:

[៨៨៣] សេក្ខធម៌ (ធម៌ជារបស់សេក្ខបុគ្គល) ជាកុសល អា-
ស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បរិច្ឆេទកុសលត្រីក

នេវសេក្ខានាសេក្ខំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នេវ-
សេក្ខានាសេក្ខោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ទេ ។ សព្វត្ថ វិន្ទាវេ ។

[៨៨៤] នេវសេក្ខានាសេក្ខំ អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច នេវសេក្ខានាសេក្ខោ អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[៨៨៥] សេក្ខំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច សេ-
ក្ខោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
នវ ។ សព្វត្ថ វិន្ទាវេតព្វំ ។

សេច្ចត្តិកកុសលត្រីកំ ឆិដ្ឋតំ ។

បរិច្ឆេទកុសលត្រីកំ

(១) (២) ១ ២

[៨៨៦] បរិតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បរិតោ កុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ មហាគ្គតំ
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតោ កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អប្បមាណំ កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច អប្បមាលោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ សព្វត្ថ វិន្ទាវេ ។

បរិវត្តិកកុសលត្តិកៈ

នេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌ (ធម៌ មិនមែនជាវរបស់សេក្ខបុគ្គល និងមិនមែន
ជាវរបស់អសេក្ខបុគ្គល) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវនេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌
ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តី
ពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៨៨២] នេវសេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវនេវ-
សេក្ខានាសេក្ខធម៌ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
មានវារៈ ១ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៨៨៤] សេក្ខធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវសេក្ខធម៌ ជា
អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ បណ្ឌិត
គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ផងចុះ ។

ចប់ សេចក្តីកកុសលត្តិកៈ ។

បរិវត្តិកកុសលត្តិកៈ

[៨៨៦] បរិក្ខធម៌ (ធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ) ជាកុសល អាស្រ័យ
នូវបរិក្ខធម៌ ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មហគ្គ-
តធម៌ (ធម៌ ដល់នូវសភាពធំ) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវមហគ្គតធម៌
ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អប្បមាណធម៌ (ធម៌
ប្រមាណមិនបាន) ជាកុសល អាស្រ័យ នូវអប្បមាណធម៌ ជាកុសល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

(៨៨៧) បរិត្តំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ
អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ សព្វត្ថ
ឯកំ ។

(៨៨៨) បរិត្តំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តោ
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។
មហាគ្គតំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតោ អព្យា
កតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។
អប្បមាណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាលោ
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ តេ-
រស ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បរិត្តិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

បរិត្តារម្មណត្ថិកកុសលត្ថិកំ

(៨៨៩) បរិត្តារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បរិត្តា-
រម្មណោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
មហាគ្គតារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មហាគ្គតារម្ម-
ណោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អប្បមាលារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បមាលា-
រម្មណោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
តីណិ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

(៨៨៧) បរិក្កដមិ ជាអកុសល អាស្រ័យ នូវបរិក្កដមិ ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យ ទាំងអស់ ។

(៨៨៨) បរិក្កដមិ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវបរិក្កដមិ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ មហគ្គតធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវមហគ្គតធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អប្បមាណធម៌ ជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវអប្បមាណធម៌ ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១៣ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។
ចប់ បរិក្កត្តិកកុសលត្ថិកៈ ។

បរិក្កត្តិកកុសលត្ថិកៈ

(៨៨៩) កុសលធម៌ ជាបរិក្កត្តិកកុសល អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាបរិក្កត្តិកកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ កុសលធម៌ ជាមហគ្គតារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាមហគ្គតារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ កុសលធម៌ ជាអប្បមាណារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាអប្បមាណារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨៧០) បរិត្តារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 បរិត្តារម្មណោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ។ មហាគុតារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 មហាគុតារម្មណោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៨៧១) បរិត្តារម្មណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ប-
 រិត្តារម្មណោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 យា ។ មហាគុតារម្មណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 មហាគុតារម្មណោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ អប្បមាណារម្មណំ អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច អប្បមាណារម្មណោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ តីណិ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បរិត្តារម្មណត្រីកកុសលត្រីកំ និផ្ចិតំ ។

ហ៊ីនត្រីកកុសលត្រីកំ

(៨៧២) មជ្ឈិមំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មជ្ឈិមោ
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បណីតំ
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បណីតោ កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហ៊ុនត្តិកកុសលត្តិកៈ

[៨៩០] អកុសលធម៌ ជាបរិត្តារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ជាបរិត្តារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ ជា
មហគ្គតារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ជាមហគ្គតារម្មណ៍ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៩១] អព្យាកតធម៌ ជាបរិត្តារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអព្យាកត-
ធម៌ ជាបរិត្តារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកត-
ធម៌ ជាមហគ្គតារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាមហគ្គតារម្មណ៍
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ជាអប្បមាណា-
រម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាអប្បមាណារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

ចប់ បរិត្តារម្មណត្តិកកុសលត្តិកៈ ។

ហ៊ុនត្តិកកុសលត្តិកៈ

[៨៩២] កុសលធម៌ ជាភណ្ឌាល អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជា
ភណ្ឌាល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ កុសលធម៌ ដ៏ឧត្តម
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ដ៏ឧត្តម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៨៩៣) ហំនំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ហំនោ
អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ
ឯកំ ។

(៨៩៤) មជ្ឈិមំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច មជ្ឈិមោ
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បណីតំ
អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច បណីតោ អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បញ្ច ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហំនត្ថិកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

មិប្បត្តិកុសលត្ថិកំ

(៨៩៥) សម្មត្ថនិយតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច សម្មត្ថ-
និយតោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អនិយតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ កុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទ្វេ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

(៨៩៦) មិច្ឆត្ថនិយតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៨៧៧] អកុសលធម៌ ដ៏ថោកទាប អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌
ដ៏ថោកទាប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៧៨] អព្យាកតធម៌ ជាគណ្ណាល អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
ជាគណ្ណាល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ អព្យាកតធម៌ ដ៏
ឧត្តម អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ដ៏ឧត្តម ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។

មិច្ឆត្ថិកកុសលត្ថិកៈ

[៨៧៩] កុសលធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង អាស្រ័យ នូវកុ-
សលធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
កុសលធម៌ មិនទៀង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនទៀង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៨៨០] អកុសលធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង អាស្រ័យ

មគ្គារម្មណគ្លីកកុសលគ្លីកំ

មិច្ឆត្តនិយតោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អនិយតំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៨៩៧) អនិយតំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយតោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

មិច្ឆត្តគ្លីកកុសលគ្លីកំ និដ្ឋិតំ ។

មគ្គារម្មណគ្លីកកុសលគ្លីកំ

(៨៩៨) មគ្គារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គារម្មណោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ មគ្គហេតុកំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គហេតុកោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ មគ្គាធិបតី កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គាធិបតី កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សត្តរស ។

(៨៩៩) មគ្គារម្មណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច មគ្គារម្មណោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

មគ្គារម្មណតិកកុសលតិកៈ

នូវអកុសលធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ មិនទៀង អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

(៨៩៧) អព្យាកតធម៌ មិនទៀង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនទៀង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ មិច្ឆត្តិកកុសលតិកៈ ។

មគ្គារម្មណតិកកុសលតិកៈ

(៨៩៨) កុសលធម៌ ជាមគ្គារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាមគ្គារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ កុសលធម៌ ជាមគ្គហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាមគ្គហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ កុសលធម៌ ជាមគ្គាធិបតី អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ជាមគ្គាធិបតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ១៧ ។

(៨៩៩) អព្យាកតធម៌ ជាមគ្គារម្មណ៍ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាមគ្គារម្មណ៍ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកក្កិកប្បដ្ឋានំ

មត្តាធិបតី អព្យាកតតំ ធម្មំ បដិច្ច មត្តាធិបតី អព្យា-
កតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយេន ។ បញ្ច ។
សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

មគ្គារម្មណត្ថិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧប្បន្នតិកកុសលត្ថិកំ

(៧០០) ឧប្បន្នោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៧០១) ឧប្បន្នោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
អកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៧០២) ឧប្បន្នោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បន្នស្ស
អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

ឧប្បន្នតិកកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

អតីតតិកកុសលត្ថិកំ

(៧០៣) បច្ចុប្បន្នោ កុសលោ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស
កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមតិកត្តិកប្បដ្ឋាន

អព្យាកតធម៌ ជាមគ្គាធិបតិ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ជាមគ្គាធិបតិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ មគ្គាធម្មលោក្ខិកកុសលតិកៈ ។

ឧប្បន្នតិកកុសលតិកៈ

(៩០០) កុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃកុសល-
ធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តី
ពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៩០១) អកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃ
អកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។
សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៩០២) អព្យាកតធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ជាបច្ច័យ នៃអ-
ព្យាកតធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។
សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ឧប្បន្នតិកកុសលតិកៈ ។

អតីតតិកកុសលតិកៈ

(៩០៣) កុសលធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃកុសលធម៌ ជា
បច្ចុប្បន្ន ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

អតីតារម្មណត្តិកកុសលត្តិកំ

[៩០៤] បច្ចុប្បន្នោ អកុសលោ ឆមោ បច្ចុប្បន្នស្ស
អកុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៩០៥] បច្ចុប្បន្នោ អព្យាកតោ ឆមោ បច្ចុប្ប-
ន្នស្ស អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

អតីតត្តិកកុសលត្តិកំ និដ្ឋិតំ ។

អតីតារម្មណត្តិកកុសលត្តិកំ

[៩០៦] អតីតារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អតីតា-
រម្មណោ កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អនាគតារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អនាគតារម្ម-
ណោ កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
បច្ចុប្បន្នារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បច្ចុប្បន្នារម្ម-
ណោ កុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
តីណី ។ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៩០៧] អតីតារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អតីតា-
រម្មណោ អកុសលោ ឆមោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អតីតារម្មណតិកកុសលតិកៈ

(៩០៤) អកុសលធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃអកុសលធម៌
ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៩០៥) អព្យាកតធម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ជាបច្ច័យ នៃអព្យាកតធម៌
ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ អតីតតិកកុសលតិកៈ ។

អតីតារម្មណតិកកុសលតិកៈ

(៩០៦) កុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត អាស្រ័យ នូវ
កុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
កុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មាន
ការម្នាក់ជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ កុសលធម៌
មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មានការម្នាក់ជា
បច្ចុប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តី
ពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៩០៧) អកុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត អាស្រ័យ នូវអ-
កុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អនាគតារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អនាគតា-
 រម្មណោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 បច្ចុប្បន្នារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច បច្ចុប្បន្នា-
 រម្មណោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(៧០៨) អតីតារម្មណំ អព្យាករំ ធម្មំ បដិច្ច
 អតីតារម្មណោ អព្យាករោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ អនាគតារម្មណំ អព្យាករំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនាគតារម្មណោ អព្យាករោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ បច្ចុប្បន្នារម្មណំ អព្យាករំ ធម្មំ បដិច្ច
 បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អព្យាករោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណិ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អតីតារម្មណន្តិកុសលន្តិកំ ធិដ្ឋិតំ ។

អជ្ឈតីកិកុសលតិកំ

(៧០៩) អជ្ឈតំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អជ្ឈតោ
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធា
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្តិក្ខិប្បដ្ឋាន

អកុសលធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មាន
ការម្នាក់ជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ អកុសល-
ធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មានការម្នាក់
ជាបច្ចុប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តី
ពិស្តារ មានគ្រប់បង្អួចទាំងអស់ ។

(៧០៨) អព្យាកតធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត អាស្រ័យ នូវអព្យា-
កតធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
អព្យាកតធម៌ មានការម្នាក់ជាអនាគត អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
មានការម្នាក់ជាអនាគត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ អព្យា-
កតធម៌ មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មាន
ការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បង្អួចទាំងអស់ ។

ចប់ អភិធម្មបិដកកុសលត្តិកៈ ។

អដ្ឋង្គត្តិកកុសលត្តិកៈ

(៧០៩) កុសលធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ ខាងក្នុង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ កុសលធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ
នូវកុសលធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។
សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បង្អួចទាំងអស់ ។

អដ្ឋត្តារម្មណតិកកុសលតិក

[៧០០] អដ្ឋត្ថំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋតោ
អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ត-
ហិទ្ធា អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា អកុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៧០១] អដ្ឋត្ថំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អដ្ឋតោ
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ តហិទ្ធា
អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច តហិទ្ធា អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អដ្ឋត្តិកកុសលតិកំ និដ្ឋិតំ ។

អដ្ឋត្តារម្មណតិកកុសលតិក

[៧០២] អដ្ឋត្តារម្មណំ កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អ-
ដ្ឋត្តារម្មណោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៧០៣] អដ្ឋត្តារម្មណំ អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
អដ្ឋត្តារម្មណោ អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ទ្វេ ។

សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អង្គការមូលនិធិកុសលតិកៈ

[៩១០] អកុសលធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អកុសលធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៩១១] អព្យាកតធម៌ ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ អព្យាកតធម៌ ខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ អង្គវត្ថុកុសលតិកៈ ។

អង្គការមូលនិធិកុសលតិកៈ

[៩១២] កុសលធម៌ មានការមូល ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មានការមូល ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៩១៣] អកុសលធម៌ មានការមូល ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មានការមូល ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្ថិកកុសលត្ថិកំ

(៧០៤) អដ្ឋត្តារម្មណំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អ-
ដ្ឋត្តារម្មណោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ទ្វេ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អដ្ឋត្តារម្មណត្ថិកកុសលត្ថិកំ ធម្មិតំ ។

សនិទស្សន្តិកកុសលត្ថិកំ

(៧០៥) អនិទស្សនអប្បដិយំ កុសលំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច អនិទស្សនអប្បដិយោ កុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧០៦) អនិទស្សនអប្បដិយំ អកុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច អនិទស្សនអប្បដិយោ អកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧០៧) អនិទស្សនសប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ
បដិច្ច អនិទស្សនសប្បដិយោ អព្យាកតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ អនិទស្សនសប្បដិយំ
អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិយោ អ-
ព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទ្វេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៩១៤] អព្យាកតធម៌ មានការម្នាក់ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវ
អព្យាកតធម៌ មានការម្នាក់ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ អដ្ឋត្តារម្មណត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។

សនិទេស្យន្តិកកុសលត្ថិកៈ

[៩១៥] កុសលធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវកុសលធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩១៦] អកុសលធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវអកុសលធម៌ មិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

[៩១៧] អព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញតែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ១ អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២

អនិទស្សនសប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទ-
 ស្សនអប្បដិយោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា តីណិ អនិទស្សនសប្បដិយំ អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនសប្បដិយោ អព្យាកតោ ច
 អនិទស្សនអប្បដិយោ អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា តត្ថានិ អនិទស្សនសប្បដិយំ អ-
 ព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនសប្បដិយោ អព្យា-
 កតោ ច អនិទស្សនអប្បដិយោ អព្យាកតោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនស-
 ប្បដិយោ អព្យាកតោ ច អនិទស្សនសប្បដិយោ
 អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ធម្ម

សនិស្សន្ទិកកុសលគ្គិរៈ

អព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣
 អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤
 អព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥
 អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦

អនិទស្សនសប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ អព្យាកតោ ច អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ អព្យាកតោ ច អនិទស្សនអប្បដិយោ អ-
 ព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។
 អនិទស្សនអប្បដិយំ អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទ-
 ស្សនអប្បដិយោ អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សត្ត ។ អនិទស្សនសប្បដិយំ អព្យាកតញ្ច
 អនិទស្សនអប្បដិយំ អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ស-
 និទស្សនសប្បដិយោ អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

[៩០៨] ហេតុយា ឯកវីស អវិគតេ ឯកវីស ។

សហជាតវារម្បិ បញ្ញាវារម្បិ វិត្តារេតតំ ។

សនិទស្សនត្ថិកុសលត្ថិកំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមត្ថិកញ្ញាដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អ-
 ព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អព្យាកតធម៌
 មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ-
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ។ អព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញទាំងមិន
 មានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញទាំង
 មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ។
 អព្យាកតធម៌ ប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អា-
 ស្រ័យ នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ផង នូវអព្យាកតធម៌ មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ។

(៩១៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ២១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ២១ ។

សហជាតវរៈក្តី បញ្ញាវរៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឱ្យពិស្តារផងចុះ ។
 ចប់ សនិទស្សនត្ថិកកុសលត្ថិកៈ ។
 ចប់ អនុលោមត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន ។

អនុលោមទេកទេកប្បដ្ឋានំ

ហេតុទេកសហេតុកទេកំ

(៧០៧) ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ
សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ សហេតុ-
កោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នហេតុំ
សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ-
សហេតុកោ ច នហេតុ សហេតុកោ ច ធម្មា

អនុលោមទុកទុកប្បដ្ឋាន

ហេតុទុកសហេតុកុកុកៈ

[៩១៩] ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី ធម៌
មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ជា
ហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុក្តី ធម៌មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុំ សហេតុកក្ខា នហេតុំ
 សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ សហេតុកក្ខា នហេតុំ
 សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ សហេតុ-
 កក្ខា នហេតុំ សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 សហេតុកោ ច នហេតុ សហេតុកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧២០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ
 នវ ។

[៧២១] ហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នអធិបតីប្បច្ចយា ។

[៧២២] នអធិបតីយា នវ នបុរោជិតេ នវ
 នបុរោជិតេ នវ នវិច្ឆយុត្តេ នវ ។

[៧២៣] ហេតុប្បច្ចយា នអធិបតីយា នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ផង មិនមែនជាហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែន
 ជាហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ ។ ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជា
 ហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុទាំង
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(៧២០) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

(៧២១) ធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអធិបតិប្បដ្ឋាយ ។

(៧២២) ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ។

(៧២៣) ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(៧២៤) ឧបាសិទ្ធិប្បដ្ឋយា ហេតុយា នវ ។

សហជាតវារម្បិ បដ្ឋយវារម្បិ និស្សយវារម្បិ

សំសដ្ឋវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ បដិច្ចវារសទិសំ ។

(៧២៥) ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា ហេតុស្ស

សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា នហេតុស្ស សហេតុក-

ស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ ស-

ហេតុកោ ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច ន-

ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន

បដ្ឋយោ ។

(៧២៦) ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា ហេតុស្ស

សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

ហេតុ សហេតុកោ ធម្មា នហេតុស្ស សហេតុកស្ស

ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ សហេតុ-

កោ ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច នហេតុស្ស

សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-

យោ ។ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មា នហេតុស្ស

សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

ហេតុទុកសហេតុពុក៖

(៩២៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ព្រោះនគធិបតិប្បច្ច័យ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្គ-

វារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៩២៥) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា ហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៩២៦) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ ជា ហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រ- ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្ត ទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ផង មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយការមូលា- ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ

នហេតុ សហេតុកោ ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុ-
 កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នហេតុ
 សហេតុកោ ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច ន-
 ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ
 សហេតុកោ ច ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ ស-
 ហេតុកោ ច នហេតុ សហេតុកោ ច ធម្មា
 នហេតុស្ស សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ
 សហេតុកោ ច ធម្មា ហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច
 នហេតុស្ស សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៧២៧) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ ឧប-
 និស្សយេ នវ អវិគតេ នវ ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាកំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកុប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលា-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែន
 ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។

[៩២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

ឯបញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

(៧២៨) ហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន-
 ហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុំ អហេតុ-
 កញ្ច នហេតុំ អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧២៩) ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ ឯកំ អវិ-
 គតេ តីណិ ។

សហជាតវារម្មី សម្មយុត្តវារម្មី

បដិច្ចវាសនីសំ ។

(៧៣០) ហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស
 អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៧៣១) ហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ ហេតុស្ស អហេ-
 តុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហេតុ
 អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស

ហេតុទុក្ខសហេតុកុក្ខ:

[៩២៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ អាស្រ័យ

នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា

ហេតុ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន

មែនជាហេតុ មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមាន

ហេតុផង មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩២៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ

មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៩៣០] ធម៌ ជាហេតុ មិនមានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន

មែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩៣១] ធម៌ ជាហេតុ មិនមានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌

ជាហេតុ មិនមានហេតុ ដោយការមូលប្បដ្ឋយ ធម៌ ជាហេតុ មិន

មានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ

ភកិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកញ្ញដ្ឋានំ

អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នហេតុ អហេតុកោ
 ធម្មោ នហេតុស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ
 ហេតុស្ស អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(៧៣២) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ចត្តារិ អវិ-
 គតេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុកសហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកហេតុសម្បយុត្តទុកំ

(៧៣៣) ហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ហេតុ-
 សម្បយុត្តោ ច នហេតុ ហេតុសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នហេតុំ ហេតុសម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន

ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
មិនមានហេតុ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ។

(៩៣២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលគ្គិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ ហេតុទុកសហេតុកុកៈ ។

ហេតុទុកហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

(៩៣៣) ធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ប្រកប
ដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកប
ដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ហេតុំ ហេតុសម្ម-
យុត្តញ្ច នហេតុំ ហេតុសម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុ ហេតុសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា ភីណិ ។

[៧៣៤] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ នវ ។

[៧៣៥] ហេតុ ហេតុសម្មយុត្តោ ធម្មោ ហេ-
តុស្ស ហេតុសម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ភីណិ ។

[៧៣៦] ហេតុយា ភីណិ អវិគតេ ភីណិ ។

យថា កុសលត្ថិតេ បញ្ញាវរំ ឯវំ វិត្តារេតងំ ។

[៧៣៧] ហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
យា ។ នហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
ហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច នហេតុំ ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

ហេតុទុកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ
ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុផង
មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៩៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[៩៣៥] ធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃធម៌
ជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៩៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៩៣៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
ប្រាសចាកហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៧៣៨) ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ឯកំ អវិ-
គតេ ភីណិ ។

សហជាតវារម្បិ សម្បយុត្តវារម្បិ
បដិច្ចវារសទិសំ វិត្តារេតតំ ។

(៧៣៩) ហេតុ ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នហេ-
តុស្ស ហេតុវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

(៧៤០) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ចត្តារិ អវិ-
គតេ ចត្តារិ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវារំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសម្បយុត្តទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុកុក្ខំ

(៧៤១) ហេតុំ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុ ហេតុចេវ សហេតុកោច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៤២) នហេតុំ សហេតុកក្ខញ្ចេវ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោចេវ នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុកក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៩៣៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[៩៣៩] ធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៤០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

បញ្ហាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិតៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ ហេតុទុកហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ។

ហេតុទុកហេតុសហេតុកទុកៈ

[៩៤១] ធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៤២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជា មួយនឹង
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកហេតុសហេតុកទុកៈ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុសម្បយុត្តទុក្ខ

(៧៤៣) ហេតុំ ហេតុញ្ចោ ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ
 ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ហេតុចេវ ហេតុសម្បយុត្តោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៤៤) ធម្មហេតុំ ហេតុសម្បយុត្តញ្ចោ ធម្មហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ធម្មហេតុ ហេតុសម្បយុត្តោចេវ ធម្មហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុសម្បយុត្តទុក្ខ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខនិហេតុសហេតុកុទ្ខ

(៧៤៥) ធម្មហេតុ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ធម្ម-
 ហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៤៦) ធម្មហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ធម្ម-
 ហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុក្ខនិហេតុសហេតុកុទ្ខ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខនិហោតុសហេតុកុក្ករៈ

ហោតុទុក្ខហោតុសម្បយុត្តទុក្ខៈ

[៩៤៣] ធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៤៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែន ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រកបដោយហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខនិហោតុសម្បយុត្តទុក្ខៈ ។

ហោតុទុក្ខនិហោតុសហោតុកុក្ករៈ

[៩៤៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៤៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខនិហោតុសហេតុកុក្ករៈ ។

ហេតុទុក្ខសញ្ញាប្បយុទ្ធកំ

[៧៤៧] ហេតុំ សម្បទ្ធយំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 សម្បទ្ធយោ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទ្ធយា ភីណំ ។
 នហេតុំ សម្បទ្ធយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សម្បទ្ធយោ
 ឆន្ទោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទ្ធយា ភីណំ ។ ហេតុំ
 សម្បទ្ធយញ្ច នហេតុំ សម្បទ្ធយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ សម្បទ្ធយោ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បទ្ធយា
 ភីណំ ។

[៧៤៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិគតេ
 នវ ។

សហជាតវារម្មិ សម្បយុត្តវារម្មិ

បដិច្ចវាសនិសំ ។

[៧៤៩] ហេតុ សម្បទ្ធយោ ឆន្ទោ ហេតុស្ស
 សម្បទ្ធយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បទ្ធយេន បទ្ធយោ ។

[៧៥០] ហេតុយា ភីណំ ។

បញ្ញាវារម្មិ វរំ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុក្ខសញ្ញាប្បយុទ្ធកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខសប្បច្ចយទុក្ខៈ

(៧៤៧) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យផង មិនមែនហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
បច្ច័យផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៧៤៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៧៤៩) ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៧៥០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯបញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខសប្បច្ចយទុក្ខៈ ។

ហេតុទុកសនិទស្សនទុក្ខំ

ហេតុទុកសង្ខតទុក្ខំ

[៧៥១] ហេតុំ សង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
សង្ខតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៥២] ហេតុយា នវ អវគតេ នវ ។ សប្បច្ច-
យ ធុកសទិសំ ។

ហេតុទុកសន្តតទុក្ខំ និម្មិតំ ។

ហេតុទុកសនិទស្សនទុក្ខំ

[៧៥៣] ហេតុំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
នហេតុំ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ហេតុំ អនិ-
ទស្សនញ្ច នហេតុំ អនិទស្សនញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[៧៥៤] ហេតុយា នវ អវគតេ នវ ។

សហជាតវារម្មិ បញ្ញាវារម្មិ វិត្តាវេតញ្ចំ ។

ហេតុទុកសនិទស្សនទុក្ខំ និម្មិតំ ។

ហេតុទុកសនិទស្សនទុកៈ

ហេតុទុកសង្ខតទុកៈ

[៩៥១] ធម៌ ជាហេតុ ដែលបង្កើតតាមតែង អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ ដែលបង្កើតតាមតែង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។ (ទុកៈនេះ) ប្រហែលគ្នានឹងសប្បដ្ឋយទុកៈដែរ ។

ចប់ ហេតុទុកសង្ខតទុកៈ ។

ហេតុទុកសនិទស្សនទុកៈ

[៩៥៣] ធម៌ ជាហេតុ មិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ មិនមានការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមានការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ មិនមានការឃើញ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការឃើញផង មិនមែនជាហេតុ មិនមាន
ការឃើញផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៩៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ ហេតុទុកសនិទស្សនទុកៈ ។

ហេតុទុក្ខសប្បដិយទុក្ខំ

(៧៥៥) នហេតុំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៥៦) ហេតុំ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ហេតុំ
 អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ អប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ហេតុ អប្បដិយោ ច នហេតុ អប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នហេតុំ អប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ ហេតុំ អប្បដិយញ្ច
 នហេតុំ អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

(៧៥៧) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិ-
 គតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខលប្បដ្ឋាយទុក្ខៈ

[៩៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការ
ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៥៦] ធម៌ ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ មិនមានការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាហេតុ មិនមានការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

[៩៥៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ហេតុទុក្ខរូបីទុកំ

សហជាតវារម្ម័ បញ្ញាវារម្ម័ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុក្ខសប្បធិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខរូបីទុកំ

(៧៥៨) នហេតុំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អរូបី

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

(៧៥៩) ហេតុំ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អរូបី

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នហេតុំ

អរូបី ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ហេតុំ អរូបីញ្ច នហេតុំ

អរូបីញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

(៧៦០) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ

នវ ។

សហជាតវារម្ម័ បញ្ញាវារម្ម័ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុក្ខរូបីទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខបីទុក្ខៈ

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខសប្បដិឃទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខបីទុក្ខៈ

(៩៥៨) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មានរូប អារម្មណ៍ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិឃ ។ មាន
វារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៩៥៩) ធម៌ ជាហេតុ មិនមានរូប អារម្មណ៍ នូវធម៌ ជា
ហេតុ មិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិឃ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមានរូប អារម្មណ៍ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិឃ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ ជាហេតុ មិនមានរូប អារម្មណ៍ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមានរូប
ផង មិនមែនជាហេតុ មិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដិឃ
មានវារៈ ៣ ។

(៩៦០) ក្នុងហេតុប្បដិឃ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដិឃ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដិឃ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខបីទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខលោកីយទុក្ខំ

(៧៦០) ហេតុំ លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 លោកីយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 នហេតុំ លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ លោកីយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ហេតុំ
 លោកីយញ្ច នហេតុំ លោកីយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ លោកីយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។

(៧៦២) ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អវិភតេ
 នវ ។

សហជាតវារម្មិ បញ្ញាវារម្មិ ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

(៧៦៣) ហេតុំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 នហេតុំ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ លោកុត្ត-
 រោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ហេតុំ
 លោកុត្តរញ្ច នហេតុំ លោកុត្តរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខលោកិយទុក្ខៈ

(៩៦១) ធម៌ ជាហេតុ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាលោកិយផង មិនមែនជាហេតុ ជាលោកិយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៩៦២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្សុណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

(៩៦៣) ធម៌ ជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈ ផង មិនមែនជាហេតុ ជាលោកុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញយុទុកំ

(៧៦៤) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ

នវ ។

សហជាតវារម្មិ សម្មយុត្តវារម្មិ បញ្ញាវារម្មិ

បដិច្ចវារសទិសំ វិត្តារេតតំ ។

ហេតុទុកលោកិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញយុទុកំ

(៧៦៥) ហេតុំ កេនចិវិញ្ញយុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ

កេនចិវិញ្ញយេក ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៦៦) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារម្មិ បញ្ញាវារម្មិ វិត្តារេតតំ ។

(៧៦៧) ហេតុំ កេនចិវិញ្ញយុំ ធម្មំ បដិច្ច

ហេតុ កេនចិវិញ្ញយេក ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា ។

(៧៦៨) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ

វិត្តារេ ។

ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញយុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញាយ្យទុកៈ

(៩៦៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី ប្រហែល
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ ហេតុទុកលោកិយទុកៈ ។

ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញាយ្យទុកៈ

(៩៦៥) កេនចិវិញ្ញាយ្យធម៌ (ធម៌ ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់
ដោយវិញ្ញាណធានីមួយ) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវកេនចិវិញ្ញាយ្យធម៌
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៩៦៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(៩៦៧) កេនចិនិវិញ្ញាយ្យធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវកេនចិ-
និវិញ្ញាយ្យធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៩៦៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកកេនចិវិញ្ញាយ្យទុកៈ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិទុក្ខំ

(៧៦៩) ហេតុំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អាស-
 វេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ អា-
 សវំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ហេ-
 តុ អាសវេ ច នហេតុ អាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ នហេតុំ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ហេតុំ អាសវញ្ច នហេតុំ អាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៧០) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច អវិ-
 តតេ បញ្ច ។

សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៧៧១) ហេតុំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 នោអាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី។
 នហេតុំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោអា-
 សវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

ហោតុទុក្ខអាសវិទុក្ខៈ

[៩៦៩] ធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ហេតុ ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈក្តី មិនមែន
 ជាហេតុ ជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ហេតុ ជាអាសវៈផង មិនមែនជាហេតុ ជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ប្បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៧១] ធម៌ ជាហេតុ មិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ ធម៌ ជា
 ហេតុ មិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុក

ហេតុំ នោអាសវញ្ច នហេតុំ នោអាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ហេតុ នោអាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ភីណិ ។

(៧២) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុក និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុក

(៧៣) ហេតុំ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

(៧៤) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

(៧៥) ហេតុំ អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៦) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុក និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

ធម៌ ជាហេតុ មិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ មិនមែន
អាសវៈផង មិនមែនជាហេតុ មិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកអាសវិទុកៈ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

[៩៧៣] ធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៧៥] ធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខំ

[៧៧៧] ហេតុំ អាសវញ្ចេវ សាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុ អាសវេវេវេវ សាសវេវេវ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បជ្ឈយា ។

[៧៧៨] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។ សព្វត្ថ
វិន្តារោ ។

[៧៧៩] ហេតុំ សាសវញ្ចេវ នោចអាសវំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច ហេតុ សាសវេវេវេវ នោចអាសវេ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បជ្ឈយា ។

[៧៨០] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិន្តារោ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខំ និព្វិតំ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិសម្មយុត្តទុក្ខំ

[៧៨១] ហេតុំ អាសវញ្ចេវ អាសវសម្មយុត្តញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អាសវេវេវេវ អាសវសម្មយុត្តោច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បជ្ឈយា ។

[៧៨២] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។
សព្វត្ថ វិន្តារោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកថាបិដក

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខៈ

[៩៧៧] ធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៩៧៩] ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទាំងមិន
មែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈទាំងមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខអាសវិសាសវិសម្មយុត្តិទុក្ខៈ

[៩៨១] ធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកំ

(៧៨៣) ហេតុំ អាសវិសម្បយុត្តន្តោវ នោច អាស-
 វំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អាសវិសម្បយុត្តន្តោចេវ នោច អា-
 សវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៤) ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកំ

(៧៨៥) ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៦) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

(៧៨៧) ហេតុំ អាសវិប្បយុត្តំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ អាសវិប្បយុត្តោ អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៨៨) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

[៩៨៣] ធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយអាសវៈទាំងមិនមែនជា
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រកបដោយអាសវៈទាំងមិនមែន
ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩៨៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ។

ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

[៩៨៥] ធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈតែ
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៩៨៧] ធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៩៨៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកអាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ ។

ហេតុទុក្ខធាតុប្បកទកំ

[៧៨៩] ហេតុំ សញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ហេតុំ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ហេតុំ ឡិយំ . . . ។
 ហេតុំ យោគំ . . . ។ ហេតុំ វេវរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ហេតុំ នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧៩០] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។

សព្វត្ថ តោច្ឆកំ វិត្តាភេតវំ ។

ហេតុទុក្ខធាតុប្បក ធិដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខសារម្មណទកំ

[៧៩១] ហេតុំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
 នហេតុំ សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សារម្មណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ហេតុំ សា-
 រម្មណាញ នហេតុំ សារម្មណាញ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 សារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៧៩២] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។ សព្វត្ថ
 វិត្តាភេ ។

អំណាចបំណែក អនុលោមទុកទុកប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខធាតុបូកទុក្ខៈ

[៩៨៩] អាស្រ័យ នូវសំយោជនធម៌ ជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវគន្ធធម៌ ជាហេតុ . . . ។ ជាធម៌ ជាហេតុ . . . ។
ជាយោគៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវនិវេណធម៌ ជាហេតុ . . . ។
នោបកមាសធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៩៩០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ៩ ។ គោច្ឆកៈក្នុងប្បដ្ឋាយទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។
ចប់ ហេតុទុក្ខធាតុបូកទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខសារម្មណ៍ទុក្ខៈ

[៩៩១] សារម្មណធម៌ (ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់)
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវសារម្មណធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ សារម្មណធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវសារម្មណធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ សារម្មណធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវសារម្មណធម៌
ជាហេតុផង នូវសារម្មណធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

ហេតុទុកចេតសិកទុក

(៧៧៣) នហេតុំ អនាម្បណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
អនាម្បណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ
សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុកសាម្មណទុក និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកបិព្វទុក

(៧៧៤) ហេតុំ នោចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ នោ-
ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៧៥) ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

ហេតុទុកបិព្វទុក និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកចេតសិកទុក

(៧៧៦) ហេតុំ ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៧៧៧) ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

(៧៧៨) នហេតុំ អចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុកចេតសិកទុក និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកចេតសិកទុកៈ

[៩៩៣] អនាម្ពណធម៌ (ធម៌មិនមានអារម្មណ៍) មិនមែនហេតុ
 អាស្រ័យ នូវអនាម្ពណធម៌ មិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។
 ចប់ ហេតុទុកសារម្ពណទុកៈ ។

ហោត្តទុកបិត្តទុកៈ

[៩៩៤] នោចិត្តធម៌ (ធម៌មិនមែនចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវនោចិត្តធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 [៩៩៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។
 ចប់ ហេតុទុកបិត្តទុកៈ ។

ហោត្តទុកបេតសិកទុកៈ

[៩៩៦] ចេតសិកធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចេតសិកធម៌ ជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 [៩៩៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។
 [៩៩៨] អចេតសិកធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអចេត-
 សិកធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មាន
 វារៈ ១ គ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។
 ចប់ ហេតុទុកចេតសិកទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋានំ

ហោតុទុក្ខបិក្ខុសម្បយុត្តទុក្ខំ

[៧៧៧] ហេតុំ ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០០០] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[១០០១] នហេតុំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហោតុទុក្ខបិក្ខុសម្បយុត្តទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហោតុទុក្ខបិក្ខុសំសដ្ឋទុក្ខំ

[១០០២] ហេតុំ ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ចិត្តសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០០៣] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[១០០៤] នហេតុំ ចិត្តវិសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ ចិត្តវិសំសដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហោតុទុក្ខបិក្ខុសំសដ្ឋទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកទុកប្បដ្ឋាន

ហោតុទុកចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ

[៩៩៩] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១០០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន វារៈ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[១០០១] ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ (ធម៌ប្រាសចាកចិត្ត) មិនមែនជា ហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ១ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ ។

ហោតុទុកចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ

[១០០២] ចិត្តសំសដ្ឋធម៌ (ធម៌ច្រឡកច្រឡំដោយចិត្ត) ជា ហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសដ្ឋធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១០០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[១០០៤] ចិត្តវិសំសដ្ឋធម៌ (ធម៌ប្រាសចាកការច្រឡកច្រឡំដោយ ចិត្ត) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តវិសំសដ្ឋធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ១ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកចិត្តសំសដ្ឋទុកៈ ។

ហេតុទុកចិត្តសហវុទ្ធកំ

ហេតុទុកចិត្តសមុជ្ជានុទុកំ

[១០០៥] ហេតុំ ចិត្តសមុជ្ជានំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ-
ចិត្តសមុជ្ជានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០០៦] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[១០០៧] នហេតុំ នោចិត្តសមុជ្ជានំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នោចិត្តសមុជ្ជានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។ សព្វត្ថ ឯកំ ។

ហេតុទុកចិត្តសមុជ្ជានុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកចិត្តសហវុទ្ធកំ

[១០០៨] ហេតុំ ចិត្តសហវុទ្ធកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ចិត្តសហវុទ្ធកំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

[១០០៩] នហេតុំ នោចិត្តសហវុទ្ធកំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នោចិត្តសហវុទ្ធកំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុកចិត្តសហវុទ្ធកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកចិត្តសហព្វទុកៈ

ហេតុទុកចិត្តសមុជ្ជានទុកៈ

[១០០៥] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ (ធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត) ជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[១០០៧] នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ (ធម៌មិនមែនតាំងឡើងដោយចិត្ត)
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកចិត្តសមុជ្ជានទុកៈ ។

ហេតុទុកចិត្តសហព្វទុកៈ

[១០០៨] ចិត្តសហព្វធម៌ (ធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត) ជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវចិត្តសហព្វធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១០០៩] នោចិត្តសហព្វធម៌ (ធម៌មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត)
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសហព្វធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកចិត្តសហព្វទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋានំ

ហេតុទុក្ខចិត្តានុបវិវត្តិទុក្ខំ

(១០១០) ហេតុំ ចិត្តានុបវិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ចិត្តានុបវិវត្តំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០១១) នហេតុំ នោចិត្តានុបវិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នោចិត្តានុបវិវត្តំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុក្ខចិត្តានុបវិវត្តិទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានំ

(១០១២) ហេតុំ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច ហេតុ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០១៣) នហេតុំ នោចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុក្ខចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខចិត្តានុបរិវត្តិទុក្ខៈ

[១០១០] ចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ (ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១០១១] នោចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ (ធម៌មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន គ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខចិត្តានុបរិវត្តិទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានទុក្ខៈ

[១០១២] ចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានធម៌ (ធម៌ច្រឡកច្រឡំនឹងតាំង ឡើងដោយចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានធម៌ ជា ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១០១៣] នោចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានធម៌ (ធម៌មិនមែនច្រឡកច្រឡំ នឹងតាំងឡើងដោយចិត្ត) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសជ្ឈ- សមុដ្ឋានធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខចិត្តសំសជ្ឈសមុដ្ឋានទុក្ខៈ ។

ហេតុទុកបិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានបរិវត្តិទុក

ហេតុទុកបិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាពទុក

(១០១៤) ហេតុ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាព

ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាព ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០១៥) នហេតុ នោចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាព

ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាព

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។ សព្វត្ថ

វិត្តារោ ។

ហេតុទុកបិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានសហភាពទុក និដ្ឋិត ។

ហេតុទុកបិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានបរិវត្តិទុក

(១០១៦) ហេតុ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានបរិវត្តិ

ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានបរិវត្តិ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

ហេតុទុកចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានតាមវិន័យៈ

ហេតុទុកចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានសហកុរុកៈ

[១០១៤] ចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានសហកុរុកៈ (ធម៌ច្រឡកច្រឡំតាំង
ឡើង និងកើតឡើងជាមួយនឹងចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្ឃ-
សមុដ្ឋានសហកុរុកៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ។

[១០១៥] នៅចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានសហកុរុកៈ (ធម៌មិនមែនច្រឡក
ច្រឡំ តាំងឡើង និងកើតឡើងជាមួយនឹងចិត្ត) មិនមែនជាហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវនាចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានសហកុរុកៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយ
ទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានសហកុរុកៈ ។

ហេតុទុកចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានបរិវត្តិទុកៈ

[១០១៦] ចិត្តសំសង្ឃសមុដ្ឋានបរិវត្តិទុកៈ (ធម៌ច្រឡកច្រឡំ
តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវចិត្តសំសង្ឃ-
សមុដ្ឋានបរិវត្តិទុកៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មដិវក អនុបោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១០១៧] នហេតុំ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុប-
 វិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នាទុបវិត្តំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុក្ខចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិត្តទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខអវិជ្ជាទុក្ខំ

[១០១៨] នហេតុំ អវិជ្ជាតំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 អវិជ្ជាតំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។
 សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[១០១៩] ហេតុំ ភាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 ភាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវំ ។

ហេតុទុក្ខអវិជ្ជាទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុក្ខឧបាទាទុក្ខំ

[១០២០] ហេតុំ នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 នោឧទាទាធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០២១] ហេតុយា នវំ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

ហេតុទុក្ខឧបាទាទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

(១០១៧) នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តធម៌ (ធម៌មិនមែនច្រឡំក្រឡំ តាំងឡើង និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយ តាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តទុក្ខៈ ។

ហោតុទុក្ខអដ្ឋតិកទុក្ខៈ

(១០១៨) អដ្ឋតិកធម៌ (ធម៌ខាងក្នុង) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអដ្ឋតិកធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយតាំងអស់ ។

(១០១៩) ពាហិរធម៌ (ធម៌ខាងក្រៅ) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ ពាហិរធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខអដ្ឋតិកទុក្ខៈ ។

ហោតុទុក្ខឧបាទានទុក្ខៈ

(១០២០) នោឧបាទានធម៌ (ធម៌មិនមែនឧបាទាន) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(១០២១) កងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយតាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុក្ខឧបាទានទុក្ខៈ ។

ហេតុទុក្ខកិលេសគោច្ចកទុក្ខំ

ហោត្តិទុក្ខំឧបាទិដ្ឋទុក្ខំ

(១០២២) ហេតុំ ឧបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១០២៣) ហេតុយា នវ ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

(១០២៤) ហេតុំ អនុបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១០២៥) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ ។ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

ហេតុទុក្ខធមាទិន្នទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហោត្តិទុក្ខំឧបាទានគោច្ចកទុក្ខំ

(១០២៦) ហេតុំ ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
ឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខធមាទានគោច្ចកទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហោត្តិទុក្ខកិលេសគោច្ចកទុក្ខំ

(១០២៧) ហេតុំ កិលេសេ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខកិលេសគោច្ចកទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុទុកកិលេសគោដ្ឋកុកៈ

ហេតុទុកឧបាទិដ្ឋកុកៈ

(១០២២) ឧបាទិដ្ឋធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
តណ្ហាជាដើមកាន់យក) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១០២៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(១០២៤) អនុបាទិដ្ឋធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
តណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យក) ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិដ្ឋធម៌
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១០២៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ ហេតុទុកឧបាទិដ្ឋកុកៈ ។

ហេតុទុកឧបាទានគោដ្ឋកុកៈ

(១០២៦) ឧបាទានធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។

ចប់ ហេតុទុកឧបាទានគោដ្ឋកុកៈ ។

ហេតុទុកកិលេសគោដ្ឋកុកៈ

(១០២៧) កិលេសធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។

ចប់ ហេតុទុកកិលេសគោដ្ឋកុកៈ ។

ហោត្តទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខំ

(១០២៨) ហេតុំ និស្សនេន បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុំ និស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
តុប្បច្ចយា នវ ។ ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតត្វំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០២៩) ហេតុំ ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុំ ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នវ ។ ហេតុំ ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុំ ន ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០៣០) ហេតុំ និស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុំ និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។ ហេតុំ ន និស្សនេន ប-
ហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុំ ន និស្សនេន បហា-
តត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

(១០៣១) ហេតុំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ

ហេតុទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខៈ

[១០២៨] ធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០២៩] ធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៣០] ធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ ដែលមានហេតុ
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមាន
ហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៣១] ធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា ជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។ ហេតុំ ន ការនាយ ប-
ហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុំ ន ការនាយ ប ហា-
តព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។

(១០៣២) ហេតុំ សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។
ហេតុំ អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។

(១០៣៣) ហេតុំ សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
សវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។
ហេតុំ អវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ អវិចារោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នវ ។

(១០៣៤) ហេតុំ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ហេតុំ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ បីតិ-
សហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ ន បីតិសហាគតំ
ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ សុខសហាគតំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច ... ហេតុំ នសុខសហាគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

ហេតុទុកចិត្តិទុកៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ ដែលមាន
ហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមាន
ហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[១០៣២] ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ មិនមានវិតក្កៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានវិតក្កៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ។

[១០៣៣] ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ ធម៌ មិនមានវិចារៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមានវិចារៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ។

[១០៣៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ជាហេតុ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានបីតិ ជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ប្រកបដោយបីតិ ជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយបីតិ ជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសុខ ជា
ហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ ជាហេតុ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកុញ្ញដ្ឋានំ

ហេតុំ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ ន-
 ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ កា-
 មាវចំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ នកាមាវចំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ ហេតុំ រូចាវចំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេ-
 តុំ នរូចាវចំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ អរូចាវចំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ នអរូចាវចំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ហេតុំ បរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ អបរិយា-
 បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ និយ្យានិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ហេតុំ អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ហេតុំ និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេតុំ អនិយតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ ហេតុំ សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ហេ-
 តុំ អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ហេតុំ សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។

[១០៣៥] ហេតុំ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[១០៣៦] ហេតុយា នវ ។ សព្វត្ថ វិត្ថាភេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាតា-
 មាវចរ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរ ជាហេតុ
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាត្រាវចរ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាត្រាវចរ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអត្ត-
 បាវចរ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអត្តបាវចរ
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជានិយ្យានិកៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអនិយ្យានិកៈ ជា
 ហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិយតៈ ជាហេតុ . . . អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាអនិយតៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាសឧត្តរៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអនុត្តរៈ ជាហេតុ
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសវណៈ ជាហេតុ . . . ។

[១០៣៥] ធម៌ ជាអវណៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអ-
 វណៈ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១០៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

ធម៌ ហេតុទុកបិដ្ឋិទុកៈ ។

ហេតុសហេតុកទុកហេតុទុក

សហេតុកទុកហេតុទុក

(១០៣៧) សហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ស-
ហេតុកោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សព្វត្ថ ឯកំ ។

(១០៣៨) សហេតុកំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សហេ-
តុកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

សហេតុកទុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុក

(១០៣៩) ហេតុសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុសម្បយុត្តោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ឯកំ ។

(១០៤០) ហេតុសម្បយុត្តំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុសម្បយុត្តោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នវ ។

ហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុសហេតុកទុកហេតុទុក

(១០៤១) ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច ហេតុញ្ចេវ សហេតុកោច ហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។

ហេតុសហេតុកុកហេតុកុកៈ

សហោតិកទុកហោតិកទុកៈ

[១០៣៧] ធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ មានវារៈ ១ គ្រប់បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[១០៣៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ សហេតុកុកហេតុកុកៈ ។

ហោតិសម្បយុត្តិកហោតិកទុកៈ

[១០៣៩] ហេតុធម៌ ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១០៤០] នរហេតុធម៌ ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវន-
ហេតុធម៌ ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។

ចប់ ហេតុសម្បយុត្តិកហេតុកុកៈ ។

ហោតិសហោតិកទុកហោតិកទុកៈ

[១០៤១] ហេតុធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

(១០៤២) សហេតុកត្តោវ នចហេតុំ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច សហេតុកោចេវ នចហេតុ នហេតុ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

ហេតុសហេតុកុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុកំ

(១០៤៣) ហេតុកត្តោវ ហេតុសម្បយុត្តកា ហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច ហេតុចេវ ហេតុសម្បយុត្តោច ហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

(១០៤៤) ហេតុសម្បយុត្តកត្តោវ នចហេតុំ នហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច ហេតុសម្បយុត្តោចេវ នចហេតុ នហេតុ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នហេតុសហេតុកុកហេតុទុកំ

(១០៤៥) នហេតុសហេតុកំ នហេតុំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច នហេតុសហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។ នហេតុអហេតុកំ នហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច នហេតុអហេតុកោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

នហេតុសហេតុកុកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន

[១០៤២] នហតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហតុទាំងមិនមែន
ជាហតុ អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហតុទាំងមិន
មែនជាហតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ ហេតុសហេតុកុកហេតុទុកៈ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុកៈ

[១០៤៣] ហតុធម៌ ជាហតុទាំងប្រកបដោយហតុ អាស្រ័យ
នូវហតុធម៌ ជាហតុទាំងប្រកបដោយហតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១០៤៤] នហតុធម៌ ប្រកបដោយហតុទាំងមិនមែនជាហតុ
អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ ប្រកបដោយហតុទាំងមិនមែនជាហតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហតុប្បច្ច័យ ។

ចប់ ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកហេតុទុកៈ ។

នហេតុសហេតុកុកហេតុទុកៈ

[១០៤៥] នហតុធម៌ មិនមែនជាហតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហតុ អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ មិនមែនជាហតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហតុប្បច្ច័យ ។ នហតុធម៌ មិន
មែនជាហតុទាំងមិនមានហតុ អាស្រ័យ នូវនហតុធម៌ មិនមែនជា
ហតុទាំងមិនមានហតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហតុប្បច្ច័យ ។

ចប់ នហេតុសហេតុកុកហេតុទុកៈ ។

ប្បវត្តន៍ទី១១៖ ហេតុទុក្ខំ

(១០៤៦) សច្ចៈច្ចយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សច្ចៈ-
ច្ចយោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សច្ចៈច្ចយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សច្ចៈច្ចយោ នហេតុ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១០៤៧) សង្ខតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ខតោ
ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ
នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ខតោ នហេតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១០៤៨) អនិទស្សនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិ-
ទស្សនោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
អនិទស្សនំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនោ នហេ-
តុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(១០៤៩) សច្ចដិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សច្ចៈ-
ដិយោ ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សច្ចដិយំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សច្ចដិយោ នហេតុ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អច្ចដិយំ
នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អច្ចដិយោ នហេតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

បំណងទុកហេតុទុកៈ

(១០៤៦) ហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ អាស្រ័យ-
នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវនហេតុ-
ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១០៤៧) ហេតុធម៌ ដែលបច្ច័យភក់តែង អាស្រ័យ នូវហេតុ-
ធម៌ ដែលបច្ច័យភក់តែង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ នហេតុ-
ធម៌ ដែលបច្ច័យភក់តែង អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ ដែលបច្ច័យភក់-
តែង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១០៤៨) ហេតុធម៌ ជាអនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជា
អនិទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ជា
អនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១០៤៩) ហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវនហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានរវៈ ៣ ។ នហេតុធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវនហេតុធម៌ មិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានរវៈ ៧ ។

(១០៥០) អរូបី ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អរូបី ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ រូបី នហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច រូបី នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា នវ ។

(១០៥១) លោកិយំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច លោ-
 កិយោ ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោ-
 កុត្តរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច លោកុត្តរោ ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ទ្វេ ។ លោកិយំ
 នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច លោកិយោ នហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកុត្តរំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច លោកុត្តរោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

(១០៥២) កេនចិនិព្វោយ្យំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច...
 កេនចិនិព្វោយ្យំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ កេនចិ-
 និព្វោយ្យំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... កេនចិនិព្វោយ្យំ
 នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកុម្មជាន

[១០៥០] ធម៌ មិនមានរូប ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មានរូប ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មានរូប
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានរូប មិនមែនហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៥១] ធម៌ ជាលោកិយ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
លោកិយ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាលោ-
កុត្តរៈ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ ជាលោកិយ មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកិយ មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១០៥២] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គលមិនគប្បីដឹង
ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
បុគ្គលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែនជាហេតុ . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

អាសវិគោច្ឆកទុកហេតុទុក្ខំ

[១០៥៣] អាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោអាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោអាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[១០៥៤] សាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អនាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អនាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[១០៥៥] អាសវសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អាសវវិប្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវសម្បយុត្តំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អាសវវិប្បយុត្តំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

[១០៥៦] អាសវញ្ចោសាសវញ្ច ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . សាសវញ្ចោនោចអាសវំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវញ្ចោសាសវញ្ច នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . សាសវញ្ចោនោចអាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អានវិគោប្បកិទ្ធិកហេតុទុក្ខៈ

[១០៥៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសវៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[១០៥៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមានភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[១០៥៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាហេតុ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
ប្រាសចាកភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[១០៥៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងភាសវៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាភាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈទាំងមិនមែនជាភាសវៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋានំ

(១០៥៧) អាសវត្ថោវ អាសវសម្បយុត្តញ្ច ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . អាសវសម្បយុត្តត្ថោវ នោច អាសវំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវត្ថោវ អាសវសម្ប-
 យុត្តញ្ច នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អាសវសម្បយុត្ត .
 ត្ថោវ នោច អាសវំ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . ។

(១០៥៨) អាសវវិប្បយុត្តំ សាសវំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . អាសវវិប្បយុត្តំ អនាសវំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ អាសវវិប្បយុត្តំ សាសវំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . អាសវវិប្បយុត្តំ អនាសវំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

អាសវតោច្ឆក្កកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឆកោប្បកិទ្ធកហោតុទុកំ

(១០៥៩) សញ្ញាជនំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . ។
 ភន្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ឡំ យំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ យោគំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ជីវរណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោបរាមាសំ
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

ឆកោច្ឆក្កកហេតុទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១០៥៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈតាំងប្រកបដោយ
 ភាសវៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈតាំង
 មិនមែនជាភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាភាសវៈ
 តាំងប្រកបដោយភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 ប្រកបដោយភាសវៈតាំងមិនមែនជាភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[១០៥៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាក
 ភាសវៈ មិនមានភាសវៈ ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាស
 ចាកភាសវៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ មិនមានភាសវៈ មិនមែនជា
 ហេតុ . . . ។

ចប់ ភាសវៈធាត្មទុក្ខហេតុទុក្ខៈ ។

ឆក្កោប្បកិទ្ធិកហេតុទុក្ខៈ

[១០៥៩] អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាគន្លះ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជា
 ឈ្មោះ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាយោគៈ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវហេតុធម៌ ជានិវរណៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជានោបក-
 មាសៈ . . . ។

ចប់ ឆក្កោប្បកិទ្ធិកហេតុទុក្ខៈ ។

មហាស្កន្ធទុកហេតុទុក

[១០៦០] សារម្មណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . សារម្មណំ ធម្មេហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ លោមិត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចេតសិកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសម្បយុត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសំសជ្ជំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសម្មជ្ជានំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសហកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តានុបរិវត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសំសជ្ជសម្មជ្ជានំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសំសជ្ជសម្មជ្ជានសហកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ចិត្តសំសជ្ជសម្មជ្ជានានុបរិវត្តំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ពាហិរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ លោឡាណា ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ឧទាម្ពំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អនុទាម្ពំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

មហាស្កន្ធទុកហេតុទុក និម្ពិត ។

ឧបាសនគោត្តកទុកហេតុទុក

[១០៦១] ឧទាណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

ឧបាសនគោត្តកទុកហេតុទុក និម្ពិត ។

ឧបាទានគោដ្ឋកុកហេតុទុក្ខៈ

មហាន្តរទុក្ខហេតុទុក្ខៈ

[១០៦០] អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា
 ... អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នា ... ។
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 ជាចេតសិក ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ... ។
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ច្រឡំច្រឡំដោយចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវ
 ហេតុធម៌ តាំងឡើងដោយចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 កើតជាមួយនឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
 តាមចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ច្រឡំច្រឡំនឹងតាំងឡើង
 ដោយចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ច្រឡំច្រឡំតាំងឡើង
 នឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ច្រឡំច្រឡំ
 តាំងឡើងនឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជា
 ខាងក្រៅ ... ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន ... ។
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជា
 អនុបាទាន ... ។

ចប់ មហាន្តរទុក្ខហេតុទុក្ខៈ ។

ឧបាទានគោដ្ឋកុកហេតុទុក្ខៈ

[១០៦១] អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាឧបាទាន ... ។

ចប់ ឧបាទានគោដ្ឋកុកហេតុទុក្ខៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ
កិលេសគោប្បកទុកហោតទុកំ

(១០៦២) កិលេសំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

កិលេសគោប្បកទុកហោតទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បិដ្ឋិទុកហោតទុកំ

(១០៦៣) ទស្សនេន បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ទស្សនេន បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ភាវនាយ បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សវិតក្កំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អវិតក្កំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សវិចារំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អវិចារំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សប្បវិតកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អប្បវិតកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ បីតិសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន បីតិសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សុខសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សុខសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខកថាបិដក

កិលេសគោប្បកទុកហេតុទុកៈ

[១០៦២] អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាតិលេស . . . ។

ចប់ កិលេសគោប្បកទុកហេតុទុកៈ ។

បិដ្ឋិទុកហេតុទុកៈ

[១០៦៣] អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ដែលត្រូវលះដោយការវិនាស . . . អាស្រ័យ នូវ
 ហេតុធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាស . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
 ធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេ-
 តុធម៌ មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវិនាស . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាស . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
 ធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិវត្តក្កៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមានវិ-
 វត្តក្កៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . .
 អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមានវិចារៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមានបីតិ
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវ
 ហេតុធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រកប
 ដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . ។

បិដ្ឋិទុកហេតុទុក

ឧបេក្ខាសហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នឧបេក្ខា-
 សហគតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ កាមាវចរំ ហេ-
 តុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកាមាវចរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ រូចាវចរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នរូចាវ-
 ចរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អរូចាវចរំ ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . នអរូចាវចរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 បរិយាបន្នំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អបរិយាបន្នំ ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ និយ្យាទិកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ អនិយ្យាទិកំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ធិយតំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អធិយតំ ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សឧត្តរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 អនុត្តរំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សរណំ ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . អរណំ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច អរណោ ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ អរណំ នហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច អរណោ នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ។ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បិដ្ឋិទុកហេតុទុក និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមទុកកុប្បជ្ជានំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមប្បជ្ជានំ និដ្ឋិតំ ។

បិដ្ឋិទុកហេតុទុកៈ

អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . អាស្រ័យ នូវ
ហេតុធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
ជាតាមាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាអ្វីប្រាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិន
មែនជាអ្វីប្រាវចរៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាអ្វីប្រាវចរៈ . . .
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ មិនមែនជាអ្វីប្រាវចរៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុ-
ធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជានិយ្យានិកៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌
ជាអនិយ្យានិកៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជានិយតៈ . . . ។
អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាអនិយតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជា
សឧត្តរៈ . . . អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ ជាអនុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
នូវហេតុធម៌ ជាសរណៈ . . . ហេតុធម៌ ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវ
ហេតុធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ នហេតុធម៌
ជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវនហេតុធម៌ ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ បិដ្ឋិទុកហេតុទុកៈ ។

ចប់ អនុលោមទុក្ខកប្បដ្ឋាន ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានសូ បុទ្ទសមោ ភាគោ

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា

អង្កេ

អនុលោមតិកទុកប្បជ្ជានំ

បរិត្តតិកហេតុទុកំ	១
បរិត្តារម្មណតិកហេតុទុកំ	៧
ហិនតិកហេតុទុកំ	១១
មិច្ឆតិកហេតុទុកំ	១៤
មគ្គារម្មណតិកហេតុទុកំ	២១
ឧប្បន្តតិកហេតុទុកំ	៣១
អតីតតិកហេតុទុកំ	៣៤
អតីតារម្មណតិកហេតុទុកំ	៣៦
អជ្ឈតិកហេតុទុកំ	៤០
អជ្ឈតារម្មណតិកហេតុទុកំ	៤៣
សនិទស្សនតិកហេតុទុកំ	៤៦
កុសលតិកសហេតុកទុកំ	៥៣
កុសលតិកហេតុសម្បយុត្តទុកំ	៥៨
កុសលតិកហេតុសហេតុកទុកំ	៦៣

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន បូរណមភាគ

សង្កកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមតិកទុកប្បដ្ឋាន

បរិវត្តតិកហេតុទិកៈ	១
បរិគារមណតិកហេតុទិកៈ	៧
ហិនតិកហេតុទិកៈ	១១
មិច្ឆតិកហេតុទិកៈ	១៤
មគ្គារមណតិកហេតុទិកៈ	២១
ឧប្បនតិកហេតុទិកៈ	៣១
អត្ថតិកហេតុទិកៈ	៣៤
អត្ថគារមណតិកហេតុទិកៈ	៣៦
អជ្ឈតិកហេតុទិកៈ	៤០
អជ្ឈគារមណតិកហេតុទិកៈ	៤៣
សនិទេស្យនតិកហេតុទិកៈ	៤៦
កុសលតិកសហេតុទិកៈ	៥៣
កុសលតិកហេតុសម្បយុត្តទិកៈ	៥៨
កុសលតិកហេតុសហេតុទិកៈ	៦៣

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	អង្កេត
កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទិកំ	៦៧
កុសលត្ថិកនិហេតុសហេតុកទិកំ	៧០
កុសលត្ថិកសម្បយុត្តទិកំ	៧៣
កុសលត្ថិកសង្ខតទិកំ	៧៦
កុសលត្ថិកសនិទិស្សនទិកំ	”
កុសលត្ថិកសម្បធិយទិកំ	៧៩
កុសលត្ថិករូបទិកំ	៨១
កុសលត្ថិកលោកិយទិកំ	៨៣
កុសលត្ថិកកេនចិវិញ្ញាយទិកំ	៨៧
កុសលត្ថិកអាសវទិកំ	៩០
កុសលត្ថិកសាសវទិកំ	៩៣
កុសលត្ថិកអាសវសម្បយុត្តទិកំ	៩៦
កុសលត្ថិកអាសវសាសវទិកំ	៩៨
កុសលត្ថិកអាសវអាសវសម្បយុត្តទិកំ	១០១
កុសលត្ថិកអាសវវិប្បយុត្តសាសវទិកំ	១០២
កុសលត្ថិកឆត្ថាប្បកទិកំ	១០៦
កុសលត្ថិកសារមណទិកំ	”
កុសលត្ថិកចិត្តទិកំ	១០៨

សង្កេតប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កុសលត្ថិកហេតុហេតុសម្បយុត្តទិកៈ	៦៧
កុសលត្ថិកនេហតុសហេតុកទិកៈ	៧០
កុសលត្ថិកសម្បជ្ជយុត្តទិកៈ	៧៣
កុសលត្ថិកសង្ខតទិកៈ	៧៦
កុសលត្ថិកសនិទេស្យទិកៈ	"
កុសលត្ថិកសម្បជ្ជយុត្តទិកៈ	៧៧
កុសលត្ថិកប្បទិកៈ	៨១
កុសលត្ថិកហេតុយុត្តទិកៈ	៨៣
កុសលត្ថិកកេនបរិញ្ញាយុត្តទិកៈ	៨៧
កុសលត្ថិកអាសវទិកៈ	៩០
កុសលត្ថិកសាសវទិកៈ	៩៣
កុសលត្ថិកអាសវសម្បយុត្តទិកៈ	៩៦
កុសលត្ថិកអាសវសាសវទិកៈ	៩៨
កុសលត្ថិកអាសវអាសវសម្បយុត្តទិកៈ	១០១
កុសលត្ថិកអាសវវិប្បយុត្តសាសវទិកៈ	១០២
កុសលត្ថិកធិតាប្បកទិកៈ	១០៦
កុសលត្ថិកសាម្មណទិកៈ	"
កុសលត្ថិកបិដកទិកៈ	១០៨

មាតិកាបញ្ជី

មាតិកា	អង្កេត
កុសលភិក្ខុបច្ចសិក្ខកំ	១១០
កុសលភិក្ខុបច្ចសម្បយុត្តិកំ	១១១
កុសលភិក្ខុអង្គភិក្ខុកំ	១១២
កុសលភិក្ខុឧបាទានកំ	១១៤
កុសលភិក្ខុឧបាទានទិដ្ឋកំ	១១៦
កុសលភិក្ខុឧបាទានគោប្បកំ	១១៨
កុសលភិក្ខុកិលេសកំ	”
កុសលភិក្ខុសង្កិលេសកំ	១១៩
កុសលភិក្ខុសង្កិលិដ្ឋកំ	១២២
កុសលភិក្ខុកិលេសសម្បយុត្តិកំ	១២៤
កុសលភិក្ខុកិលេសសង្កិលេសកំ	”
កុសលភិក្ខុកិលេសសង្កិលិដ្ឋកំ	១២៦
កុសលភិក្ខុកិលេសកិលេសសម្បយុត្តិកំ	១២៧
កុសលភិក្ខុកិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសកំ	១២៨
កុសលភិក្ខុទេស្សនេនបហាត្វកំ	១៣១
កុសលភិក្ខុការវនាយបហាត្វកំ	១៣៣
កុសលភិក្ខុទេស្សនេនបហាត្វហេតុកំ	”
កុសលភិក្ខុការវនាយបហាត្វហេតុកំ	១៣៤

សង្ខារប្រាប្បមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កុសលត្ថិកវចនសិក្ខាទុកៈ	១១០
កុសលត្ថិកចិត្តសម្បយុត្តាទិអដ្ឋកៈ	១១១
កុសលត្ថិកអជ្ឈត្ថិកទុកៈ	១១២
កុសលត្ថិកឧបាទានទុកៈ	១១៤
កុសលត្ថិកឧបាទានទិដ្ឋកៈ	១១៦
កុសលត្ថិកឧបាទានគោច្ឆកទុកៈ	១១៨
កុសលត្ថិកកិលេសទុកៈ	”
កុសលត្ថិកសង្ខារលេសិកទុកៈ	១១៩
កុសលត្ថិកសង្ខារលិង្គទុកៈ	១២២
កុសលត្ថិកកិលេសសម្បយុត្តកទុកៈ	១២៤
កុសលត្ថិកកិលេសសង្ខារលេសិកទុកៈ	”
កុសលត្ថិកកិលេសសង្ខារលិង្គទុកៈ	១២៦
កុសលត្ថិកកិលេសកិលេសសម្បយុត្តកទុកៈ	១២៧
កុសលត្ថិកកិលេសវិប្បយុត្តសង្ខារលេសិកទុកៈ	១២៨
កុសលត្ថិកទិស្សនេនបហាតព្វទុកៈ	១៣១
កុសលត្ថិកភាវនាយបហាតព្វទុកៈ	១៣៣
កុសលត្ថិកទិស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ	”
កុសលត្ថិកភាវនាយបហាតព្វហេតុកទុកៈ	១៣៤

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កុសលត្ថិតសវិតកុទ្ទកៈ	១៣៥
កុសលត្ថិតសវិចារកុទ្ទកៈ	១៣៧
កុសលត្ថិតសប្បវិតកុទ្ទកៈ	”
កុសលត្ថិតប្បវិតសហគតាទិទ្ទកៈ	១៤០
កុសលត្ថិតកាមាវចរកុទ្ទកៈ	”
កុសលត្ថិតក្យប្រាវចរកុទ្ទកៈ	១៤៣
កុសលត្ថិតអវប្រាវចរកុទ្ទកៈ	១៤៥
កុសលត្ថិតបរិយាបន្នកុទ្ទកៈ	”
កុសលត្ថិតនិយ្យានិកកុទ្ទកៈ	១៤៨
កុសលត្ថិតនិយតកុទ្ទកៈ	១៤៩
កុសលត្ថិតសឧត្តរកុទ្ទកៈ	១៥០
កុសលត្ថិតសវណកុទ្ទកៈ	១៥២
វេទនាតិកសវណកុទ្ទកៈ	១៥២
វិបាកតិកសវណកុទ្ទកៈ	១៥៦
ឧបាទិទ្ទតិកសវណកុទ្ទកៈ	១៥៨
សន្តិលិង្គតិកសវណកុទ្ទកៈ	១៦០

មាតិកាបន្ត

មាតិកា	អង្កេត
វិភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦១
បិភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៣
ទស្សនភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៤
ទស្សនេនបហាតព្វហេតុភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៥
អាចយតាមភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៦
សេក្ខភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៨
បរិភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៦៩
បរិភាវម្មណភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧១
បរិនភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧២
មិច្ឆភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៣
មគ្គារម្មណភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៤
ឧប្បនភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៥
អដ្ឋភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៦
អតីតារម្មណភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៧
អដ្ឋភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៨
អដ្ឋតារម្មណភិក្ខុភិក្ខុសវណ្ណទិកំ	១៧៩

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

វិធានភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៦១
ប្រព័ន្ធភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៦៣
ស្រូវនីមួយៗស្រូវស្រូវ	១៦៤
ស្រូវនីមួយៗហាត់ហ្វូងហ្វូងភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៦៥
អាចយកមាតិកាស្រូវស្រូវ	១៦៦
ស្រូវភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៦៨
ប្រព័ន្ធភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៦៩
ប្រព័ន្ធភូមិសាស្ត្រស្រូវស្រូវ	១៧១
ប្រព័ន្ធភូមិសាស្ត្រស្រូវ	១៧២
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៣
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៤
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៥
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៦
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៧
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៨
មាតិកាស្រូវស្រូវ	១៧៩

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	អង្កេត
សនិទេស្តនត្តិកសវណ្ណទិកំ	១៨០

អនុលោមតិកតិកប្បដ្ឋានំ

កុសលត្តិកវេទនាតិកំ	១៨២
កុសលត្តិកវិបាកតិកំ	១៨៦
កុសលត្តិកឧបាទិទ្ធិតិកំ	១៨៨
កុសលត្តិកសន្តិលិង្គតិកំ	១៩២
កុសលត្តិកវិត្តតិកំ	១៩៣
កុសលត្តិកប្បវត្តតិកំ	១៩៦
កុសលត្តិកទេស្តនត្តិកំ	១៩៨
កុសលត្តិកទេស្តនេនបហាតព្វហេតុតិកំ	១៩៩
កុសលត្តិកអាចយៈតាមតិកំ	២០០
កុសលត្តិកសេកតិកំ	២០១
កុសលត្តិកបរិត្តតិកំ	២០៣
កុសលត្តិកបរិត្តាវមណ្ឌតិកំ	២០៥
កុសលត្តិកហិនតិកំ	២០៧
កុសលត្តិកមិច្ឆតិកំ	២០៩

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សនិទស្សន៍ភក្តិសាសនាទឹកៈ	១៨៦
-----------------------------------	-----

អនុលោមតាមតួកត្តិកប្បដ្ឋាន

កុសលភក្តិកវេទនាភក្តិៈ	១៨២
កុសលភក្តិកវិបាកភក្តិៈ	២៨៦
កុសលភក្តិកឧបាទិទ្ធិភក្តិៈ	១៨៨
កុសលភក្តិកសន្តិលិង្គភក្តិៈ	១៩២
កុសលភក្តិកវត្ថុភក្តិៈ	១៩៣
កុសលភក្តិកប្បវត្ថុភក្តិៈ	១៩៦
កុសលភក្តិកទិស្សនភក្តិៈ	១៩៨
កុសលភក្តិកទិស្សននបហាតព្វហត្ថភក្តិៈ	១៩៩
កុសលភក្តិកអាចយតាមភក្តិៈ	២០០
កុសលភក្តិកសក្ខភក្តិៈ	២០១
កុសលភក្តិកបរិភក្តិភក្តិៈ	២០៣
កុសលភក្តិកបរិភាវម្មណភក្តិៈ	២០៥
កុសលភក្តិកហិនភក្តិៈ	២០៧
កុសលភក្តិកមិច្ឆភក្តិៈ	២០៩

មាតិកាបន្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
កុសលត្ថិកមគ្គារម្មណត្ថិកំ	២១១
កុសលត្ថិកឧប្បន្នត្ថិកំ	២១២
កុសលត្ថិកអត្ថត្ថិកំ	”
កុសលត្ថិកអត្ថត្ថារម្មណត្ថិកំ	”
កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថិកំ	២១៥
កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថារម្មណត្ថិកំ	២១៨
កុសលត្ថិកសនិទេស្យន្តត្ថិកំ	”
វេទនាតិកកុសលត្ថិកំ	២២០
វិបាកតិកកុសលត្ថិកំ	២២២
ឧបាទិទ្ធតិកកុសលត្ថិកំ	២២៣
សង្ខិល្លតិកកុសលត្ថិកំ	២២៤
វិតកតិកកុសលត្ថិកំ	២២៥
បីតិកកុសលត្ថិកំ	២២៦
ទេស្យន្តិកកុសលត្ថិកំ	២២៨
ទេស្យនេនបហាតព្វហត្ថិកកុសលត្ថិកំ	២២៩
អាចយគាមតិកកុសលត្ថិកំ	២៣០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កុសលត្ថិកមគ្គាវម្មណត្ថិកៈ	២១១
កុសលត្ថិកឧប្បន្នត្ថិកៈ	២១២
កុសលត្ថិកអត្ថត្ថត្ថិកៈ	”
កុសលត្ថិកអត្ថគាវម្មណត្ថិកៈ	”
កុសលត្ថិកអដ្ឋត្ថត្ថិកៈ	២១៥
កុសលត្ថិកអដ្ឋគាវម្មណត្ថិកៈ	២១៨
កុសលត្ថិកសនិទេស្យន្តត្ថិកៈ	”
វេទនាតិកកុសលត្ថិកៈ	២២០
វិបាកត្ថិកកុសលត្ថិកៈ	២២២
ឧបាទិទ្ធតិកកុសលត្ថិកៈ	២២៣
សង្គិល្លតិកកុសលត្ថិកៈ	២២៤
វិតក្កតិកកុសលត្ថិកៈ	២២៥
បីតិកកុសលត្ថិកៈ	២២៦
ទេស្យន្តិកកុសលត្ថិកៈ	២២៨
ទេស្យនេនបហាត្យៈហត្ថកត្ថិកកុសលត្ថិកៈ	២២៩
អាចយតាមតិកកុសលត្ថិកៈ	២៣០

មាតិកាបន្តិច

មាតិកា

អង្កេត

សេចក្តីកកសលកក	២៣០
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣១
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣២
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៣
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៤
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៥
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៦
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៧
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៨
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៣៩
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤០
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤១
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤២
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៣
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៤
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៥
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៦
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៧
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៨
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៤៩
បរិក្ខណៈកកសលកក	២៥០

អង្កេតបន្តិច

ហេតុកកសហេតុកក	២៤៣
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៤
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៥
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៦
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៧
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៨
ហេតុកកសហេតុកក	២៤៩
ហេតុកកសហេតុកក	២៥០

សន្លឹកប្រាប្រមាណ

មាតិកា

ទំព័រ

សេត្តិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣០
បរិត្តិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣១
បរិត្តាម្មណត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣២
ហិនត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៣
មិច្ឆត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៤
មគ្គាម្មណត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៥
ឧប្បន្នត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៦
អត្ថត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	”
អត្ថត្តាម្មណត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៧
អដ្ឋត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៨
អដ្ឋត្តាម្មណត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៣៩
សនិទ្ទេស្យនត្ថិកក្កសលត្ថិកៈ	២៤០

អនុលោមទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហេតុទុក្ខសហេតុទុក្ខៈ	២៤៣
ហេតុទុក្ខហេតុសម្បយុត្តទុក្ខៈ	២៤៤
ហេតុទុក្ខហេតុសហេតុទុក្ខៈ	២៤០

មាតិកាបន្តាន

មាតិកា

អង្កែ

ហេតុទុកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក	២៥១
ហេតុទុកនហេតុសហេតុកទុក	"
ហេតុទុកសម្បយុត្តទុក	២៥២
ហេតុទុកសង្ខតទុក	២៥៣
ហេតុទុកសនិទស្សនទុក	"
ហេតុទុកសម្បជ័យទុក	២៥៤
ហេតុទុករូបទុក	២៥៥
ហេតុទុកលោកិយទុក	២៥៦
ហេតុទុកកេនចិរិញ្ញាយទុក	២៥៧
ហេតុទុកអាសវទុក	២៥៨
ហេតុទុកអាសវសម្បយុត្តទុក	២៥៩
ហេតុទុកអាសវសាសវទុក	២៦០
ហេតុទុកអាសវអាសវសម្បយុត្តទុក	"
ហេតុទុកអាសវិច្ឆយុត្តសាសវទុក	២៦១
ហេតុទុកឆន្ទាច្ចកទុក	២៦២
ហេតុទុកសាវម្មណទុក	"

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ហេតុទុកហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ	២៥១
ហេតុទុកនហេតុសហេតុកទុកៈ	”
ហេតុទុកសប្បច្ចយទុកៈ	២៥២
ហេតុទុកសង្ខតទុកៈ	២៥៣
ហេតុទុកសនិទស្សនទុកៈ	”
ហេតុទុកសប្បជ័យទុកៈ	២៥៤
ហេតុទុកវប្បទុកៈ	២៥៥
ហេតុទុកលោកិយទុកៈ	២៥៦
ហេតុទុកភេនចរិញ្ញាយទុកៈ	២៥៧
ហេតុទុកអាសវទុកៈ	២៥៨
ហេតុទុកអាសវសម្បយុត្តទុកៈ	២៥៩
ហេតុទុកអាសវសាសវទុកៈ	២៦០
ហេតុទុកអាសវអាសវសម្បយុត្តទុកៈ	”
ហេតុទុកអាសវវិប្បយុត្តសាសវទុកៈ	២៦១
ហេតុទុកឆតោច្ចទុកៈ	២៦២
ហេតុទុកសាវម្មណទុកៈ	”

មាតិកាបន្ត

មាតិកា	រង្វង់
ហេតុទុកចិត្តទុក	២៤៣
ហេតុទុកចិត្តសិក្សាទុក	”
ហេតុទុកចិត្តសម្បយុត្តទុក	២៤៤
ហេតុទុកចិត្តសំសង្គទុក	”
ហេតុទុកចិត្តសម្បជនទុក	២៤៥
ហេតុទុកចិត្តសហកុទុក	”
ហេតុទុកចិត្តនាបរិវត្តទុក	២៤៦
ហេតុទុកចិត្តសំសង្គសម្បជនទុក	”
ហេតុទុកចិត្តសំសង្គសម្បជនសហកុទុក	២៤៧
ហេតុទុកចិត្តសំសង្គសម្បជននាបរិវត្តទុក	”
ហេតុទុកអដ្ឋតិកទុក	២៤៨
ហេតុទុកឧបាទានទុក	”
ហេតុទុកឧបាទានទុក	២៤៩
ហេតុទុកឧបាទានគោបកទុក	”
ហេតុទុកកិលេសគោបកទុក	”
ហេតុទុកបដិទុក	២៥០

ស្លឹកប្រាប័រមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ហេតុទុកចិត្តទុកៈ	២៦៣
ហេតុទុកចិត្តសិក្សាទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តសម្បទានទុកៈ	២៦៤
ហេតុទុកចិត្តសំស្ក្រឹតទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តសម្បទានទុកៈ	២៦៥
ហេតុទុកចិត្តសហគមន៍ទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តនាគបរិវត្តទុកៈ	២៦៦
ហេតុទុកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បទានទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បទានសហគមន៍ទុកៈ	២៦៧
ហេតុទុកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្បទាននាគបរិវត្តទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តអដ្ឋកថាទុកៈ	២៦៨
ហេតុទុកចិត្តឧបាទានទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តឧបាទានទុកៈ	២៦៩
ហេតុទុកចិត្តឧបាទានគោត្តមទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តលោកគោត្តមទុកៈ	”
ហេតុទុកចិត្តបដិទុកៈ	២៧០

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	អង្កេត
សហគមន៍ក្នុងហត្ថទុក្ខ	២៧៣
ហត្ថសម្បយុត្តទុក្ខហត្ថទុក្ខ	”
ហត្ថសហគមន៍ក្នុងហត្ថទុក្ខ	”
ហត្ថហត្ថសម្បយុត្តទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៧៤
នរហត្ថសហគមន៍ក្នុងហត្ថទុក្ខ	”
ចូលនរទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៧៥
ភាសវគ្គចក្ខុទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៧៧
ឆន្ទវគ្គចក្ខុទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៧៨
មហានរទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៧៩
ឧបាទានវគ្គចក្ខុទុក្ខហត្ថទុក្ខ	”
ភិលេសវគ្គចក្ខុទុក្ខហត្ថទុក្ខ	២៨០
បដិទុក្ខហត្ថទុក្ខ	”

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៣

ហេតុសម្បយ្យត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ”

ហេតុសេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ”

ហេតុហេតុសម្បយ្យត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៤

នេហ្មត្រសេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ”

ច្បងនេត្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៥

គាសេត្រកេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៦

គេត្រកេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៧

មហានេត្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៧៨

ឧបាទានេត្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ”

កេលសេត្រកេហ្មត្រកទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ២៨០

បដិទ្រកេហ្មត្រកទ្រកៈ ”

វិវិទាវិវិទបត្តិ

វិវិទបាហោ	អវិវិទបាហោ	អង្កេ	រដ្ឋលេខាយំ
បរិគារម្ម	បរិគារម្ម-	១១	២
ហេតុប្បច្ចយ	ហេតុប្បច្ចយា ។	១៨	៥
អវិ-	អវិ-	២១	៦
នហេតុ	នហេតុ	២៥	១២
អវិ-	អវិ-	៤៧	២
ការម្មណ	នការម្មណ	៥២	១៣
អព្យា	អព្យា-	៦៥	២
សហេតុ កា	សហេតុកោ	៧២	៧
កេនចិវិញ្ញាយោ	កេនចិវិញ្ញាយោ	៧០	៧
បច្ចយោ	បច្ចយោ ។	១០៥	៤
បច្ចយោ	បច្ចយោ	១៥៧	១៥
អា	អា-	១៦៦	៣
បច្ចយោ	បច្ចយោ ។	១៨៧	១៣
កុសលត្ថិកបិគ្គិ-	កុសលត្ថិកប្ប្បិគ្គិ	១៧៨	៣
តិណី	តិណី	២០២	៧

វិវិទ្យាវិទ្យាបតិ

វិវិទ្យាបតិ	អវិវិទ្យាបតិ	អង្គ	រដ្ឋលេខាយ
សហជាតករម្ប	សហជាតករម្ប		
សម្បយុត្តករម្ប	សម្បយុត្តករម្ប	២០២	១១
មជ្ឈមស្ស	មជ្ឈមស្ស	២០៨	៧
អព្យា	អព្យា —	២៣២	៧
រទ្ធ	រទ្ធ	២៣៨	១៧
ឯកវិស	ឯកវិស	២៤២	១២
យា	យា ។	២៤៨	១៤
ហេតុប្បច្ចយា	ហេតុប្បច្ចយា ។	២៥៤	៧
១៣០	២៣០	២៣០	(លេខទំព័រ)

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់ ¹
(បរិក្ខារម្មណគ្គិកហេតុ)	(បរិក្ខារម្មណគ្គិកហេតុ—	៧	១២
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ	ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។	១៨	១៦
ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ	ដោយការម្មណប្បដ្ឋយ ។	១៧	”
បដិច្ចវារៈ		៣៧	១
ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ	ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ	៥២	១៤
ចុះផង	ផងចុះ	”	១៧
នៃអកុសលធម៌	នៃអកុសលធម៌	៦៨	៨
(—ដោយថ្នាំថ្នាក់)	(—ដោយការប៉ះពាល់	៧៧	២
”	”	”	៨
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ	ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ	៧០	១១
កុសសត្តិក—	កុសលត្តិក—	១០៥	១៧
នូវកុសលធម៌	កុសលធម៌	១១២	៥
ដោយការហារប្បដ្ឋយ...	ដោយការហារប្បដ្ឋយ	១១៤	១២
—គោច្ចកិកៈ	— គោច្ចកិកៈ	១១៨	២
គរុវល្ល	គរុវល្ល	១២០	១០

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
សេចក្តី	សេចក្តី	១២០	១២
គប្ប	គប្បី	១៣៤	៧
នូវកុ	នូវកុ-	១៣៧	១៦
ព្រោះហេតុប្បថ្នយ	ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។	១៤៤	៧
នូវសម្មតនិយត្តធម៌	នូវសម្មតនិយត្តធម៌	១៧៣	១១
ជាមួយនឹង	ជាមួយនឹង	១៧៣	១៣
មួយនឹង	ជាមួយនឹង	„	១៦
បញ្ហាវៈក្តី	បញ្ហាវៈក្តី	២១៧	២
ព្រោះហេតុប្បថ្នយ	ព្រោះហេតុប្បថ្នយ ។	២៥៤	៨
„	„	„	១០

**សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ ៖**

Printing costs were kindly met by the follwing organizations

Wat. Sotoshu Kojuin Temple Rev. Hojun Abe
3-7-1 Shintera Wakabayashi-ku, Sendai-shi, Miyagi Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 曹洞宗 光寿院 住職 阿部豊淳
宮城県仙台市若林区新寺3-7-1

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.107

“ABHIDHAMMA PITAKA”

Published by the Buddhist Institute, phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition 1994

printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・アビダルマピタカ第107巻

発行：ブノンベン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

